

Lokalna razvojna strategija
LOKALNE AKCIJSKE GRUPE
Mura-Drava

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA LOKALNE AKCIJSKE GRUPE MURA – DRAVA

Datum usvajanja: 11. ožujka 2013.

Udruga: LAG Mura – Drava

Konzultant: Superna d.o.o., Regionalna razvojna agencija Međimurje REDEA i Centar za eko-društveni razvoj CEDRA

Kratice korištene u tekstu

BDP – bruto domaći proizvod
CEFTA – Central European Free Trade Agreement
DZS – Državni zavod za statistiku
EU – Europska unija
FINA – Financijska agencija
GP – granični prijelaz
GPK – Gradsko komunalno poduzeće
HE – hidroelektrana
HZZ – Hrvatski zavod za zapošljavanje
IPARD – Instrument for Pre-Accession Assistance in Rural Development
IPPC – International Plant Protection Convention
JIE – jugoistočna Europa
LEADER – *franc.* Liaison Entre Actions de Developpement de l’Economie Rurale
JLS – jedinica lokalne samouprave
LAG – lokalna akcijska grupa
LRS – lokalna razvojna strategija
NN – Narodne Novine
OCD – organizacije civilnog društva
OIE – obnovljivi izvori energije
OŠ – Osnovna škola
RH – Republika Hrvatska
RSMŽ - Razvojna strategija Međimurske županije 2011. – 2013.
SARAPD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
ZZHM – Zavod za hitnu medicinu
ŽRSKKŽ – Županijska razvojna strategija Koprivničko-križevačke županije 2011. – 2013.

Sadržaj

1. ZNAČAJKE PODRUČJA OBUHVAĆENOG LAG-OM.....	1
1.1. Opće zemljopisne značajke područja	1
1.1.1. Površina i granice područja	1
1.1.2. Reljefne i klimatske karakteristike	2
1.1.3. Kulturna i povijesna baština	2
1.1.4. Prirodna baština – Natura 2000.....	4
1.1.5. Društvena infrastruktura	5
1.1.6. Komunalna infrastruktura	7
1.2. Gospodarske značajke područja	9
1.2.1. Struktura gospodarstva po djelatnostima	9
1.2.2. Analiza poslovanja poduzetnika po djelatnostima.....	10
1.2.3 Zaposlenost i plaće	11
1.2.4. Vanjskotrgovinska razmjena LAG-a Mura - Drava.....	11
1.2.5. Obrtništvo	12
1.2.6. Tržište radne snage	12
1.2.7. Poslovne zone.....	13
1.2.8. Strana ulaganja na području LAG-a	13
1.2.9. Turizam	14
1.2.10. Poljoprivreda	15
1.3. Demografske i socijalne značajke područja	17
1.3.1. Kretanje broja stanovnika po općinama/gradu	17
1.3.2. Dobna struktura stanovništva	18
1.3.3. Radno sposobno stanovništvo	18
1.3.4. Demografska kretanja.....	19
1.3.5. Obrazovna struktura stanovništva	20
1.3.6. Školstvo	21
1.3.7. Civilno društvo.....	23

2. SWOT ANALIZA RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI PODRUČJA	25
3. RAZVOJNA VIZIJA	30
3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja	30
3.2. Opis mjera za dostizanje ciljeva uključujući definiranje korisnika i kriterija prihvatljivosti.....	31
3.3. Očekivani rezultati po mjerama.....	35
4. STRATEGIJA IZRADE I PROVEDBE	39
4.1. Značajke partnerstva.....	39
4.2. Primjena načela »odozdo prema gore« i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomski ugrožene skupine, žene i mladi u izradi strategije	39
4.3. Plan provedbe i slijed aktivnosti u ostvarenju ciljeva	40
4.4. Sposobnost upravljanja javnim sredstvima	47
4.5. Utjecaj provedbe strategije na okoliš.....	47
4.6. Izvori financiranja i održivost strategije bez sredstava javne pomoći.....	48
4.7. Procjena broja projekata i potrebnih sredstava za vrijeme trajanja IPARD programa..	48
4.8. Praćenje provedbe strategije i mjerenje učinaka provedbe strategije, kriteriji i indikatori za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti	49
4.9. Procedura donošenja odluka uključujući proceduru odabira projekata kojima će LAG izdati pismo preporuke i načine sprječavanja sukoba interesa	53
4.10. Projekti koji su se provodili/se provode iz drugih izvora financiranja.....	53
5. USKLAĐENOST S NADREĐENIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA	54

Predgovor

Poštovani,

dokument koji se nalazi pred Vama je Lokalna razvojna strategija LAG-a Mura - Drava za razdoblje 2013. - 2020. koja je rezultat višemjesečnog rada.

Proces izrade Lokalne razvojne strategije vodio je sam LAG Mura – Drava, a u procesu su sudjelovali predstavnici javnog, gospodarskog i civilnog sektora sa područja LAG-a Mura - Drava koje obuhvaća devet jedinica lokalne samouprave. Navedeni dionici su kroz radionice, svjesni teških socio-ekonomskih prilika, ali i gospodarskih izazova koje nosi vrijeme u kojem se nalazimo, zajednički prionuli zahtjevnoj zadaći izrade strateškog razvojnog dokumenta.

Razvojna strategija predstavlja značajan pomak u promišljanju lokalnog razvoja područja Lokalne akcijske grupe Mura – Drava. Temeljena na realnim osnovama, daje smjernice za budući ruralni razvoj te je ujedno i polazna točka u pripremi razvojnih planova i budućih razvojnih projekata LAG-a.

Otvorena komunikacija, odgovornost i otvorenost za nove ideje temeljni su principi partnerstva unutar LAG-a. Partneri će poticati podizanje vlastitih kapaciteta za potrebe LAG-a te zajedničko učenje i razmjenu iskustava. Suradnja svih sektora omogućuje lakše uvođenje promjena, suočavanje s pitanjima prije nego što postanu problemi, manje birokracije, manje sukoba i bolje donošenje odluka te samim time kvalitetniji razvoj.

Vjerujem da samo zajedničkim naporom svih nas koji živimo na ovom području, možemo ostvariti viziju razvojne strategije prema kojoj je:

LAG Mura – Drava područje
održivog razvoja i očuvane kulturne baštine
kojeg pokreće konkurentno gospodarstvo
te zadovoljno i aktivno stanovništvo.

I na kraju, zahvaljujem svima koji su sudjelovali u izradi naše Lokalne razvojne strategije.

S poštovanjem,

DRAGUTIN GLAVINA

Predsjednik Lokalne akcijske grupe

Mura - Drava

Uvod

Lokalna razvojna strategija (LRS) LAG-a Mura – Drava je strateško-razvojni dokument koji predstavlja temelj za usmjerenost svih budućih inicijativa članova LAG-a te svih stanovnika područja LAG-a Mura – Drava. Bitno je napomenuti da LRS nije izrađena samo za postojeće članove LAG-a, već i za potencijalne članove u dugoročnom razdoblju te za sve stanovnike koji žive na tom području.

Djelovanje LAG-a usmjereno je na primjenu znanja, iskustva i primjera dobre prakse čime se želi pridonijeti unapređenju uvjeta života stanovnika na ruralnim područjima, povećati stopa zaposlenosti, aktivno pridonijeti održivom razvoju i ostanku stanovništva u ruralnom području. LRS-om će se podržati razvoj tržišne poljoprivrede temeljene na konkurentnosti, inovativnosti i održivosti, podizanju kapaciteta i uvođenju novih tehnologija koje će poljoprivredu uvesti u novi ciklus razvoja, razvoju poduzetničke kulture i razmišljanja, te pomoć poduzetništvu, a posebno razvoju obiteljskih gospodarstava, malog poduzetništva i obrta. Valorizacija i očuvanje vrijednosti kao što su kultura, povijest i tradicija pridonijet će razvoju i revitalizaciji turizma i kroz takvu dodanu vrijednost, diverzificirati ponudu cijelog područja. Strategija sadrži načela koja osiguravaju dostupnost obrazovanja; socijalnih prava, znanosti i obrazovanja kao prioriteta koji vodi LAG u napredak i omogućava lakši izlazak iz krize; uključivanje marginaliziranih i socijalno-ekonomski ugroženih skupina, kao i osobne slobode pojedinaca.

Tijekom izrade LRS bila je osigurana participativnost sva tri sektora LAG-a i poštovala su se načela LEADER pristupa. Kao izrađivač strategije je izabran konzorcij pravnih osoba koje i same zastupaju interese svih sektora: Superna d.o.o. iz gospodarskog sektora, REDEA Razvojna agencija Međimurje iz javnog sektora te CEDRA Centar za eko društveni razvoj iz civilnog sektora. U svakom koraku izrade LRS bilo je osigurano uključivanje svih zainteresiranih strana te su predstavnici svih sektora sudjelovali u razradi pojedinih dijelova dokumenta, što se može vidjeti i iz tablice 1 u kojoj su navedene sve održane konzultacije.

Tablica 1: Dionici te vrijeme i vrsta konzultacija održanih za vrijeme izrade LRS

Datum	Oblik konzultacija	Sektor
08.01.2013.	Radionica za izradu LRS: Identificiranje problema, SWOT	Javni
08.01.2013.	Radionica za izradu LRS: Identificiranje problema, SWOT	Gospodarski
08.01.2013.	Radionica za izradu LRS: Identificiranje problema, SWOT	Civilni
17.01.2013.	Konzultacije s JLS o napretku izrade LRS	Javni
21.01.2013.	Radionica za izradu LRS: Vizija, ciljevi, mjere	Javni
21.01.2013.	Radionica za izradu LRS: Vizija, ciljevi, mjere	Gospodarski
21.01.2013.	Radionica za izradu LRS: Vizija, ciljevi, mjere	Civilni
04.02.2013.	Konzultacije s Upravnim odborom o provedbi LRS	svi
20.-27.02.2013.	Konzultacije s javnosti na temelju objavljenog nacrtu LRS	svi
25.02.2013.	Predstavljanje LRS i usuglašavanje po poglavljima	svi

Izvor: Izrada autora

U prvoj glavi su predstavljene značajke područja LAG-a Mura – Drava, gdje je navedena analiza trenutnog stanja, temeljena na statističkim podacima, podacima dobivenih od lokalnih i regionalnih službi koje su odgovorne za analizirano područje te na problemima iz prakse koji su se iskristalizirali tijekom radionica. Zbog opsežnog istraživanja koje je provedeno tijekom izrade LRS, u samom su tekstu izneseni zaključci po poglavljima, a detaljni podaci su izneseni u aneksima. Aneksi će koristiti samom LAG-u za kreiranje godišnjih Operativnih planova te svim zainteresiranim čitateljima. Svako poglavlje unutar prve glave završava kratkim pregledom osnovnih problema područja.

U drugoj glavi je predstavljena SWOT¹ analiza na temelju snaga i slabosti područja identificiranih u prvoj glavi te na temelju prilika i prijetnji iz okruženja. Sa svrhom izrade što kvalitetnije SWOT analize, organizirane su 3 radionice na kojima je aktivno sudjelovalo 66 osoba, predstavnika svih sektora. SWOT analiza je predstavljala temelj za definiranje same strategije: ciljeva, prioriteta i mjera. U trećoj glavi je predstavljena razvojna vizija područja LAG-a, ciljevi te rezultati koji će se postići provedbom strategije. Četvrta glava opisuje način provedbe LRS čime se jasnije predstavlja realizacija razvojne vizije, akcijski plan provedbe te postupci praćenja i evaluacije provedbe LRS. U petoj glavi je objašnjena usklađenost LRS sa regionalnim, nacionalnim i europskim razvojnim dokumentima: IPARD programom, Razvojnou strategijou Međimurske županije 2011. – 2013. (RSMŽ), Županijskou razvojnou strategijou Koprivničko-križevačke županije za razdoblje 2011. – 2013. (ŽRSKKŽ) i Strategijou regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. – 2013., Strategijou ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2007. – 2013., Strategijou turizma Republike Hrvatske do 2020. godine, Strategijou ruralnog razvoja Međimurske županije te Strategijama ljudskih potencijala Međimurske županije te onou Koprivničko-križevačke županije (obje za razdoblje 2011. – 2013.). Kada budu poznati prioriteti Europske unije za sljedeće programsko razdoblje, LRS će se uskladiti s tim prioritetima.

Razvojna strategija jest usvojena 11. ožujka 2013. od strane Glavne skupštine LAG-a, no ona je „živi“ dokument koji se mora prilagođavati ovisno o promjenama u okruženju, novim razvojnim problemima i potrebama područja te mijenjati ovisno o dostignutom stupnju razvoja tokom godina. Pisana je za dugoročno razdoblje, no plan provedbe je dan za razdoblje od 2013. do 2015. jer se ne može realno planirati za dulje vremensko razdoblje. LAG će svake godine donijeti i godišnji operativni plan, a svake će tri godine mijenjati i nadopunjavati LRS.

---

¹ SWOT analiza je kvalitetivna anlička metoda koja kroz 4 čimbenika nastoji prikazati snage, slabosti, prilike i prijetnje određene pojave ili situacije. To je prikaz unutrašnjih snaga i slabosti organizacije i vanjski prilika i prijetnji s kojima se ta ista organizacija suočava. U kontekstu vremena, snage i slabosti predstavljaju sadašnjost temeljenu na prošlosti, dok prilike i prijetnje predstavljaju budućnost temeljenu na prošlosti i sadašnjosti.

1. ZNAČAJKE PODRUČJA OBUHVAĆENOG LAG-OM

1.1. Opće zemljopisne značajke područja

1.1.1. Površina i granice područja

LAG Mura – Drava na površini od 287,94 km² obuhvaća 7 općina i 1 grad u Međimurskoj županiji (Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Kotoriba, Orehovica i Sveta Marija i grad Prelog) te općinu Legrad u Koprivničko-križevačkoj županiji. Na području LAG-a živi 29.083 stanovnika s prosječnom gustoćom naseljenosti od 108,73 st./km². Na cijelom teritoriju LAG-a nalazi se 30 naselja. Međimurska županija nalazi se na krajnjem sjevernom dijelu Republike Hrvatske, a Koprivničko-križevačka županija je njezina susjedna županija na jugoistoku. Područje LAG-a sa sjevera i juga omeđuju rijeke Mura i Drava, koje mu daju specifična prirodna i zemljopisna obilježja. One mu određuju sam naziv, oblik, reljef i prirodne karakteristike. LAG graniči s Mađarskom, a vrlo blizu su i Slovenija i Austrija. Na slici 1. u nastavku prikazane su granice navedenih jedinica lokalne samouprave u Međimurskoj i Koprivničko-križevačkoj županiji s pripadajućim naseljima.

Slika 1: Grafički prikaz LAG-a s naznačenim granicama jedinica lokalne samouprave

Izvor: REDEA d.o.o.

Kratki opis jedinica lokalne samouprave na području LAG-a Mura – Drava te podaci o njihovoj površini, broju stanovnika, gustoći naseljenosti i naseljima koja sadrže nalaze se u aneksu 1 i 2.

1.1.2. Reljefne i klimatske karakteristike

Područje LAG-a Mura – Drava karakterizira nizinski reljef blago nagnut prema istoku, u smjeru otjecanja glavnih tokova rijeka. Taj je prostor zajednička tvorevina Drave i Mure, odnosno, primjer zajedničkih terasa i aluvija dviju rijeka.

Opće klimatske značajke ovog područja određene su pripadnošću prostora široj klimatskoj regiji – Panonskoj nizini, što se očituje vrućim ljetima i hladnim zimama. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi oko 10°C. Topli dio godine u kojem je srednja temperatura viša od godišnjeg prosjeka traje od sredine travnja do sredine listopada i poklapa se s vegetacijskim razdobljem. Ovo područje je relativno bogato vlagom tijekom cijele godine. Prosječne mjesečne vrijednosti relativne vlage zraka su iznad 70%. U godišnjem hodu minimum se javlja u travnju (69-74%), a maksimum u studenom ili prosincu (85-86%).

Na teritoriju LAG-a najviše se izdvajaju sljedeći tipovi tla: treset i mulj uz Muru te pijesci i šljunkovito tlo uz Dravu. U porječju Trnave, razvila su se starija aluvijalno-močvarna tla na silikatnom šljunku. To su najneplodnija od svih tla, pa se znatnim dijelom koriste kao prirodne livade i pašnjaci. Pomicanjem korita Drave sa sjevera prema jugu nastali su nanosi šljunka i pijeska, a iznad njih su se nataložili ilovasti i pjeskovito-ilovasti nanosi. Najvećim dijelom su u uzgoju kukuruz i strne žitarice, dok su niži dijelovi ostavljeni za livade, a prostori s plitkim tlima (šljunak je blizu površine) prepušteni su za pašnjake. Na mjestima gdje su ova tla duboka i ilovastog sastava znatne su plodnosti, pa se mogu smatrati najplodnijim tlima. U istočnom dijelu LAG-a, malo podalje od toka Drave i Mure, formirala su se na novijim murskim sedimentima aluvijalno-močvarna glinasto-ilovasta tla. Jako su humusna, relativno velike potencijalne plodnosti, pa se veći dio obrađuje, a ostalo su prirodne livade. Uz tok Mure nastala su aluvijalno-močvarna tla – glinasta tla. Koriste se više kao oranice, a manje kao prirodne livade i pašnjaci.

1.1.3. Kulturna i povijesna baština

Područje LAG-a Mura - Drava ima značajan broj kako kulturnih spomenika, tako i živih oblika kulturnih aktivnosti. Folklorne skupine održavaju i promiču tradiciju folklora, pjesme i plesa brojnim događanjima i manifestacijama tijekom godine. Njima treba pridodati i sve sadržaje vezane uz kulturu života i rada, s osobitim naglaskom na nematerijalna kulturna dobra.

Usprkos značajnom potencijalu, kulturna dobra samo se u maloj mjeri koriste u turističke svrhe, a uz to, velik problem predstavlja i nedostatak inventarizacije i valorizacije kulturno-povijesnog naslijeđa, devastacija i neodržavanje kulturne i graditeljske baštine, kao i arheoloških nalazišta. Dodatan problem je odumiranje kulture i tradicije nacionalnih manjina zbog nedostatka resursa za njihovo ciljano očuvanje i promociju putem različitih instrumenata.

1.1.3.1. Etno zbirke i muzeji

Bogatstvo narodnih nošnji, prikazi narodnih običaja i drugo etnografsko blago mogu se doživjeti u zbirka udruga u Kotoribi i Svetoj Mariji te u etnografskoj zbirci dr. Juraj Kolarić u Donjem Hrašćanu. Građa ovih zbirki uglavnom nije katalogizirana. Popis etno zbirki i muzeja na području LAG-a nalazi se u aneksu 3.

1.1.3.2. Zaštićeni spomenici kulture

Na području LAG-a Mura – Drava postoji ukupno 45 spomenika kulturne baštine koji su uvedeni u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Navedeni spomenici kulturne baštine u Registar su uvedeni kao nepokretna ili pokretna kulturna dobra, materijalna ili nematerijalna, pojedinačno ili kao zbirke.

Zaštićena materijalna kulturna dobra

Pri materijalnim kulturnim dobrima zaštićenim prema Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske uglavnom je riječ o sakralnim objektima, uz nekoliko arheoloških lokaliteta. Popis zaštićenih kulturnih dobara po naseljima nalazi se u aneksu 4.

Zaštićena nematerijalna kulturna dobra

Od nematerijalnih kulturnih dobara zaštićena je izrada tradicijske svetomarske čipke koja je registrirana i pri hrvatskom Zavodu za intelektualno vlasništvo te nosi oznaku izvornosti. Zatraženo je i uvrštavanje svetomarske čipke kao zaštićenog nematerijalnog kulturnog dobra na UNESCO-vu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Uz svetomarsku čipku, i svetomarska mikrotoponimija je jedno od nematerijalnih dobara s popisa Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske. Na UNESCO-vu listu zaštićene nematerijalne baštine uvršten je medičarski obrt sjeverne Hrvatske (u Donjem Vidovcu djeluje jedan od posljednjih licitara u Međimurju).

1.1.3.3. Graditeljska baština

Graditeljska baština velikim se dijelom odnosi na sakralne objekte, i to na crkve, župne kurije (poput one iz razdoblja baroka u Donjem Vidovcu) te pilove i kapelice, od kojih su neki navedeni ranije u kategoriji zaštićenih spomenika. Tu je potrebno spomenuti župnu crkvu sv. Jakoba u Prelogu (iz 1758. godine) kao jedinu baroknu crkvu u sjevernoj Hrvatskoj koja je svođena križnobačvastim svodom plitkih kupola te župnu crkvu Presvetog Trojstva u Legradu (1784.) sa zaobljenim svetištem u kojemu su vrijedne zidne iluzionističke slike. Što se tiče svjetovnog graditeljstva, u naseljima na području LAG-a važno je izdvojiti stare zgrade škola i domove kulture, zatim tradicijske kuće, građevinu za kuhanje šibe u Donjem Vidovcu, kovačnice, brijačnice, mlinove, „štacune“. Velik dio tih objekata potrebno je obnoviti i oživjeti primjerenim sadržajima kako bi se iskoristio njihov potencijal u turističke svrhe i kao doprinos kulturnom životu zajednice.

1.1.3.4. Kulturne i druge manifestacije

Manifestacije najrazličitijih sadržaja, od kulturnih do onih vezanih uz sport i zdravlje, najbrojnije su na području samog grada Preloga. U aneksu 5 nalazi se popis kulturnih i drugih manifestacija na području LAG-a Mura - Drava.

1.1.3.5. Udruge u kulturi

Prema podacima Registra udruga Republike Hrvatske na području LAG-a postoji 28 kulturnih udruga. Uglavnom sve općine kao najznačajnije udruge u kulturi izdvajaju svoje KUD-ove, koji su vrlo često glavni nosioci regionalnog i lokalnog identiteta kraja. Dramska sekcija KUD-a Donji Vidovec kvalitetom je uvrštena među vodeće sekcije Hrvatske, a u svojim redovima ima i najboljeg glumca-amatera Hrvatske. Spominju se i puhački orkestri, udruge vezilja te udruge žena i udruge mažoretkinja. Preloška kulturna scena je nešto bogatija, pa obuhvaća i udruge usmjerene na kazališno i likovno stvaralaštvo. Za Svetu Mariju vrlo je značajna udruga Svetomarska čipka koja se prvenstveno bavi promocijom zaštićenog izvornog dobra općine – svetomarske čipke.

1.1.3.6. Ostali kulturni resursi

Grad Prelog izdaje *Pikač*, humorističko-satirički list koji izlazi jednom godišnje, jedan od rijetkih humoristično-satiričkih listova u Hrvatskoj. List ima bogatu tradiciju i izlazi od 1939. godine.

1.1.4. Prirodna baština – Natura 2000

Područje LAG-a ima bogatu prirodnu baštinu i krajobraznu raznolikost. U kultiviranom krajobrazu LAG-a izdvaja se krajobraz Mure i Drave. Rijeke Mura i Drava su područja izuzetnih prirodnih vrijednosti ne samo na području LAG-a, već i na regionalnom, nacionalnom i europskom nivou. Ovi riječni tokovi čine cjelovito područje koje se, osim unutar teritorija Republike Hrvatske, proteže kao prekogranični riječni ekološki sustav u susjednim državama te u uzvodnim i nizvodnim zemljama slijeva. Rijeke Mura i Drava među posljednjim su doprirodnim tokovima nizinskih rijeka u srednjoj Europi, a karakterizira ih visoka razina biološke raznolikosti. Posebice su značajna vlažna staništa koja spadaju u najugroženija: poplavne šume, vlažni travnjaci, mrtvi rukavci, napuštena korita i meandri, sprudovi i strme odronjene obale u kojima se gnijezde strogo zaštićene vrste. Popis zaštićenih prirodnih vrijednosti na području LAG-a Mura – Drava nalazi se u aneksu 6.

1.1.4.2. Nacionalna ekološka mreža, Natura 2000

Zakonom o zaštiti prirode (NN 162/03) propisana je i nacionalna ekološka mreža koja obuhvaća ekološki važna područja od međunarodne i nacionalne važnosti. Vrijedna priroda na području LAG-a obuhvaćena je “Nacionalnom ekološkom mrežom” (NN 109/07) nad kojom nadzor i upravljanje obavljaju javne ustanove. Ekološka mreža predstavlja sustav funkcionalno povezanih područja važnih za očuvanje divljih svojti i stanišnih tipova. Tu je svakako potrebno spomenuti divlje svojte i stanišne tipove na širem području Drave (riječni rak, vidra, mali vretenac, gatalinka, piškur, vlažni travnjaci, poplavne šume itd.) te širem području rijeke Mure (kockavica, sabljarka, crnka itd.) koji se protežu cijelim LAG-om.

Određeni (najvrjedniji) dijelovi nacionalne ekološke mreže će postati dijelovi Nature 2000. Službeno proglašenje područja Natura 2000 očekuje se s ulaskom Hrvatske u Europsku uniju. Uspostavom nacionalne ekološke mreže uspostavljeni su i mehanizmi kontrole tj. postupanja u slučaju planiranja bilo kakvog zahvata na području iste. Područje LAG-a obuhvaćeno ekološkom mrežom pod nadzorom je županijskih javnih ustanova koje ističu da je potrebno dodatno označavanje pojedinih staništa/područja, pojačani nadzor na terenu te prije svega edukacija ljudi.

Detaljni prikaz područja te popis svih svojti i stanišnih tipova nalazi se u aneksu 7.

Problemi
Nedovoljno istražena baština, nepostojanje baze podataka o kulturnoj, povijesnoj i prirodnoj baštini na razini LAG-a.
Djelomično neadekvatna zaštita/očuvanje sakralnih objekata, spomenika kulture, arhitektonske i graditeljske baštine.
Nedostatak prostora za promociju i očuvanje materijalne i nem. tradicijske baštine, etno-zbirke i sl.
Nedostatno iskorišten potencijal kulturne, povijesne i prirodne baštine.
Prijetnja istrebljenju zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta, degradacija staništa.
Nepostojanje plana upravljanja zaštićenim prirodnim vrijednostima.
Velik broj prekršaja i kaznenih djela vezanih uz prirodu.
Nedovoljna podrška radu kulturnih udruga.
Nedovoljna svijest lokalnog stanovništva o važnosti kulturnog naslijeđa.
Nedovoljno očuvanje kulturne tradicije nacionalnih manjina (osobito mađarske i romske nacionalne manjine).
Nedovoljne kompetencije djelatnika u kulturi u smislu modernog pristupa upravljanja i promocije kulturne i povijesne baštine.

1.1.5. Društvena infrastruktura

Društvena infrastruktura kao skupina središnjih uslužnih funkcija, povezanih s razvitkom i razmještajem svojih korisnika, tj. stanovništvom, zadovoljavajuće je razvijena te time čini osnovnu pretpostavku razvoja svih segmenata društveno-gospodarskog razvoja, podizanja kvalitete života te jačanja konkurentnosti područja LAG-a. U nastavku je opisana društvena infrastruktura LAG-a koja se odnosi na javnu upravu, odgoj i obrazovanje, vjerske zajednice, zdravstvo i socijalnu skrb te kulturu i sport.

1.1.5.1. Javna uprava

LAG Mura – Drava sačinjavaju JLS-ovi s područja 2 jedinice područne (regionalne) samouprave – županije i to Međimurske županije i Koprivničko-križevačke županije. Jedinice područne (regionalne) samouprave obavljaju poslove od područnog (regionalnog) značenja, a osobito poslove koji se odnose na školstvo, zdravstvo, prostorno i urbanističko planiranje, gospodarski razvoj, promet i prometnu infrastrukturu te planiranje i razvoj mreže obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih i kulturnih ustanova.

LAG obuhvaća 9 jedinica lokalne samouprave od čega 8 općina i 1 grad. Jedinice lokalne samouprave obavljaju poslove iz lokalnog djelokruga kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanja, prostorno i urbanističko planiranje, komunalne djelatnosti, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i sport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu i civilnu zaštitu.

Svaka jedinica lokalne i regionalne samouprave ima internetske stranice na kojima objavljuje osnovne informacije vezane uz svoj djelokrug rada te novosti vezane uz teritorij koji pokriva. Osim toga, većina općina ima svoja službena općinska glasila koja uglavnom izlaze jednom ili dva puta godišnje i donose novosti o gospodarskim događanjima, manifestacijama, udrugama ili pak važnim osobama s područja općine.

U posljednjih 5 godina povećani je interes JLS-ova za sudjelovanjem u projektima financiranim iz sredstava EU. Najveći dio projekata na kojima su sudjelovali JLS su financirani iz prekograničnih programa za Sloveniju i Mađarsku.

1.1.5.2. Odgoj i obrazovanje

Na području LAG-a postoji 8 dječjih vrtića koji djeluju u 12 naselja, a koje polazi 473 djece, zatim 10 osnovnih/matičnih i 9 područnih škola koje pohađa 2.307 djece, a u Donjem Kraljevcu i Orehovici djeluju i područni odjeli osnovnih umjetničkih škola koje pohađa 66 učenika. U gradu Prelogu djeluje srednja škola s 9 usmjerenja i 507 učenika, što je ujedno i jedina srednja škola na području LAG-a.

1.1.5.3. Vjerske zajednice

Na području LAG djeluju rimokatolička i evangelička (Legrad) vjerska zajednica, a na području općine Orehovica registrirana je i scijentološka crkva.

1.1.5.4. Zdravstvo i socijalna skrb

Prema podacima Zavoda za javno zdravstvo na području LAG-a djeluje 14 ambulanti/ordinacija opće prakse i 12 stomatoloških ordinacija. Bolničke usluge stanovnici LAG-a koriste u Županijskoj bolnici u Čakovcu, odnosno u Općoj bolnici u Koprivnici. Hitna medicinska pomoć organizirana je u županijske Zavode za hitnu medicinu. Mrežu hitne medicine na području LAG-a čini 5 T1 timova u ispostavi ZZHM Međimurje županije u Prelogu, te 5T1 timova i 5 T2 timova u Koprivnici (ZZHM Koprivničko-križevačke županije).

Na području LAG-a djeluje 7 ustanova socijalne skrbi – 2 doma za psihički oboljele odrasle osobe (Kotoriba i Orehovica) i 5 privatnih domova za starije i nemoćne osobe (Prelog, Hodošan, Goričan, Donji Kraljevec, Otok) s ukupno 433 štićenika. Svojim aktivnostima područje LAG-a pokrivaju Centar za socijalnu skrb Čakovec sa svojim ispostavama, kao i Centar za socijalnu skrb Koprivnica.

1.1.5.5. Kultura i sport

Domovi kulture i društveni domovi

Svaka općina, odnosno svako naselje na području LAG-a ima vlastiti društveni dom/dom kulture koji služi kao centar društvenog i kulturnog života, u kojima se održavaju razne priredbe i manifestacije i/ili koje služe kao prostor za rad udrugama civilnog društva. U 30 naselja obuhvaćenih LAG-om postoji ukupno 31 domova kulture i /ili društvenih domova od kojih je jedan prenamijenjen u prostor za sportske sadržaje. Društveni domovi u većini slučajeva datiraju iz sredine 90-tih godina te u skladu s time većinu njih treba adaptirati i/ili modernizirati kao bi ispunili zahtjeve infrastrukturnog „nositelja“ društvenog i kulturnog života. U kontekstu domova kulture, potrebno je izdvojiti Dom kulture Prelog u kojem se odvijaju kino predstave, kazališne predstave, koncerti i mnoge priredbe. Dom je temeljito preuređen 2000. godine te predstavlja svojevrsno kulturno „središte“ ovoga LAG-a.

Ribički i lovački domovi

Ovisno o postojanju i aktivnosti sportsko–ribolovnih udruga, kao i lovačkih društava na području naselja, izgrađeni su i ribički, odnosno lovački domovi. Ukupno na teritoriju LAG-a postoji 13 ribičkih i 8 lovačkih domova u kojima se održavaju manifestacije i događanja vezani uz djelokrug rada udruga.

Sportski sadržaji

Sportska infrastruktura najzastupljenija je u vidu nogometnih igrališta koje ima gotovo svako naselje (ukupno 26 nogometnih igrališta), zatim slijede privatni i javni teniski tereni, njih ukupno 8, te veći broj rukometnih i/ili košarkaških igrališta. Ono što prema podacima sa terena nedostaje su dobro i kvalitetno opremljena dječja igrališta. Od sportskih sadržaja svakako je potrebno izdvojiti Speedway stadion Milenium u Donjem Kraljevcu, područje „Marine“ u Prelogu uz koju se nalazi i zmajarski klub „Rode“, područje Šoderice u blizini Legrada, te sportske sadržaje novoizgrađenog Sportsko-rekreacijskog centra DG Sport u Prelogu.

Knjižnice

Osim u sklopu osnovnih škola, na području LAG-a djeluju 3 knjižnice (u Kotoribi, Prelogu i Goričanu) te bibliobusne službe Međimurske i Koprivničko-križevačke županije.

Problemi
Neadekvatno uređenje ili nedostatni prostori pojedinih škola i vrtića.
Veliki gubici i troškovi energenata u objektima javne namjene.
Neadekvatni prostori za organizaciju manifestacija i drugih oblika javnog života.
Nepostojanje prostora/neadekvatni prostori za organiziranje sportskih događanja, bavljenje sportom i rekreacijom.
Otežana/ograničena dostupnost prostora javne namjene osobama s invaliditetom.
Neadekvatni prostori za pružanje zdravstvene i socijalne skrbi (ambulante, domovi za starije i nemoćne).
Otežano djelovanje pojedinih udruga uslijed nedostatka prostora za rad, nedovoljno financijskih sredstava.
Nedostatni kapaciteti postojećih domova za starije i nemoćne.
Nedostatak sadržaja izvannastavnih aktivnosti za osnovnoškolski uzrast.
Nedovoljno poticanje mladih na bavljenje sportom i društveno korisnim radom.

1.1.6. Komunalna infrastruktura

Razvoj infrastrukture jedno je od osnovnih pitanja ruralnog razvoja koje utječe na kvalitetu života i rada stanovnika, a ujedno je i preduvjet razvoju općenito. Područje LAG-a ima dobro razvijenu „fizičku“ infrastrukturu, s time da su značajne investicije potrebne u dijelu koji se odnosi na odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda jer je samo na području općina Donji Kraljevec i Kotoriba te grada Preloga u manjem ili većem dijelu izgrađena kanalizacijska mreža. U nastavku je prikazano stanje vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja, zatim elektroopskrbe, plinoopskrbe te prometa i prometne infrastrukture na području LAG-a.

1.1.6.1. Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje

Javni vodoopskrbni sustav opskrbljuje svih 30 naselja. Izgrađenost sustava je vrlo visoka, iznosi više od 90% posto. Sustavom na području LAG-a upravljaju Međimurske vode d.o.o. Čakovec, u vlasništvu svih jedinica lokalne samouprave u Međimurju, a na području Legrada GPK Komunalac d.o.o.

Kanalizacija je dijelom izgrađena samo u općinama Donji Kraljevec i Kotoriba te u gradu Prelogu. Na teritoriju ostalih općina nema izgrađene kanalizacije. Zbog izrazito negativnog utjecaja direktnog ispuštanja otpadnih voda u vodotoke na kvalitetu podzemnih voda i vodotoka, ne odobrava se daljnja izgradnja kanalizacijskoga sustava bez istovremene izgradnje sustava za pročišćavanje otpadnih voda. Osnovni podaci o javnom vodovodu dostupni su u aneksu 8.

1.1.6.2. Elektroopskrba

Glede sustava za distribuciju električne energije na području LAG-a, Elektra Čakovec odnosno Elektra Koprivnica nadležne su za njegovo vođenje, održavanje, razvoj i izgradnju. Teritorijalna nadležnost Elektre Čakovec poklapa se s granicama Međimurske županije te se time odnosi na naselja LAG-a u Međimurskoj županiji, odnosno Elektre Koprivnica s granicama Koprivničko- križevačke županije te se u kontekstu LAG-a odnosi na Legrad.

Na području LAG-a nalaze se hidroelektrane HE Dubrava i HE Čakovec. HE Dubrava se proteže na području triju županija, Međimurske, Varaždinske i Koprivničko-križevačke, a HE Čakovec na području Varaždinske i Međimurske županije. Ukupna snaga HE Dubrava iznosi 76 MW, s prosječnom godišnjom proizvodnjom 349 GWh (na bazi 1990.-2011.). Ukupna snaga HE Čakovec iznosi 76 MW s prosječnom proizvodnjom 337 GWh.

Izgrađenost postojeće elektroenergetske infrastrukture i njezini kapaciteti zadovoljavaju trenutačne potrebe potrošnje. Dinamiku razvoja sustava diktirat će prije svega potrebe kupaca utvrđene kontinuiranim praćenjem stanja u sustavu, kao i okviri raspoloživih financijskih sredstava za realizaciju planova ulaganja.

Određeni investicijski zahvati (kapitalni) grade se za potrebe dugoročnoga razvoja s ciljem osiguranja raspoloživosti energije i snage na određenom većem području, a njihova izgradnja planirat će se u skladu sa Studijom razvoja za narednih 20 godina i ukazanim potrebama potrošnje. Dugoročni razvoj usmjerava se prema tronaponskom sustavu 110/20/0,4 kV.

1.1.6.3. Plinoopskrba

U svim naseljima LAG-a izgrađena je mreža opskrbe i distribucije prirodnog plina. Za naselja LAG-a koja pripadaju Međimurskoj županiji opskrbu plinom obavlja javno poduzeće Međimurje plin d.o.o., dok za naselja općine Legrad odnosno ona u Koprivničko-križevačkoj županiji to čini GPK Komunalac d.o.o. U aneksu 9 nalaze se podaci o opskrbi plinom na području LAG-a. Uzevši u obzir podatke iz spomenutog aneksa te privremene podatke o broju kućanstva iz Popisa stanovništva 2011. (konačni podaci neće biti dostupni do kraja 2013.), postotak kućanstava priključenih na plinsku mrežu iznosi oko 65%.

1.1.6.4. Promet i prometna infrastruktura

Cestovni promet

Na području LAG-a ukupno je izgrađeno 156 km cesta sa suvremenim kolnikom te 35,22 pješačko-biciklističkih staza (dužina županijskih i lokalnih cesta na području LAG-a prikazana je u aneksu 10). Budući da dosadašnji javni prijevoz ne udovoljava u potpunosti potrebama stanovništva, stanovnici radije pribjegavaju vlastitom prijevozu, što je s gledišta energetske učinkovitosti izrazito nepovoljno. Sustav javnoga prijevoza putnika ne razvija se te ne može odgovoriti suvremenim izazovima razvitka gospodarstva i cijeloga društva.

Željeznički promet

Željeznica je povijesno imala izrazito važan utjecaj na razvoj ovog područja. Područjem LAG-a prolazi pruga od značaja za međunarodni promet M501 (MG 3) Državna granica (Mursko Središće) – Čakovec – Kotoriba – Državna granica (Murakeresztúr). Unatoč suprotnim trendovima na europskoj razini, u novije vrijeme željeznički promet gubi na

važnosti, što je intenzivirano gubitkom važnosti koridora koji prolaze područjem LAG-a, ukidanjem željezničkih linija te nedovoljnim ulaganjima u željezničku infrastrukturu.

Problemi
Zagađenje okoliša, voda i tla uslijed neizgrađenog sustava odvodnje (djelomično je izgrađen na području 3 općine).
Nisu postignuti uvjeti sigurnosti prometa za sve sudionike.
Neadekvatni kolnici županijskih i lokalnih cesta.
Neadekvatno održavanje nerazvrstanih cesta.
Prijelazi ceste preko željezničke pruge nisu adekvatno osigurani.
Nedovoljno korištenje obnovljivih izvora energije.
Sustav javnog prijevoza nije usklađen s potrebama lokalnog stanovništva.

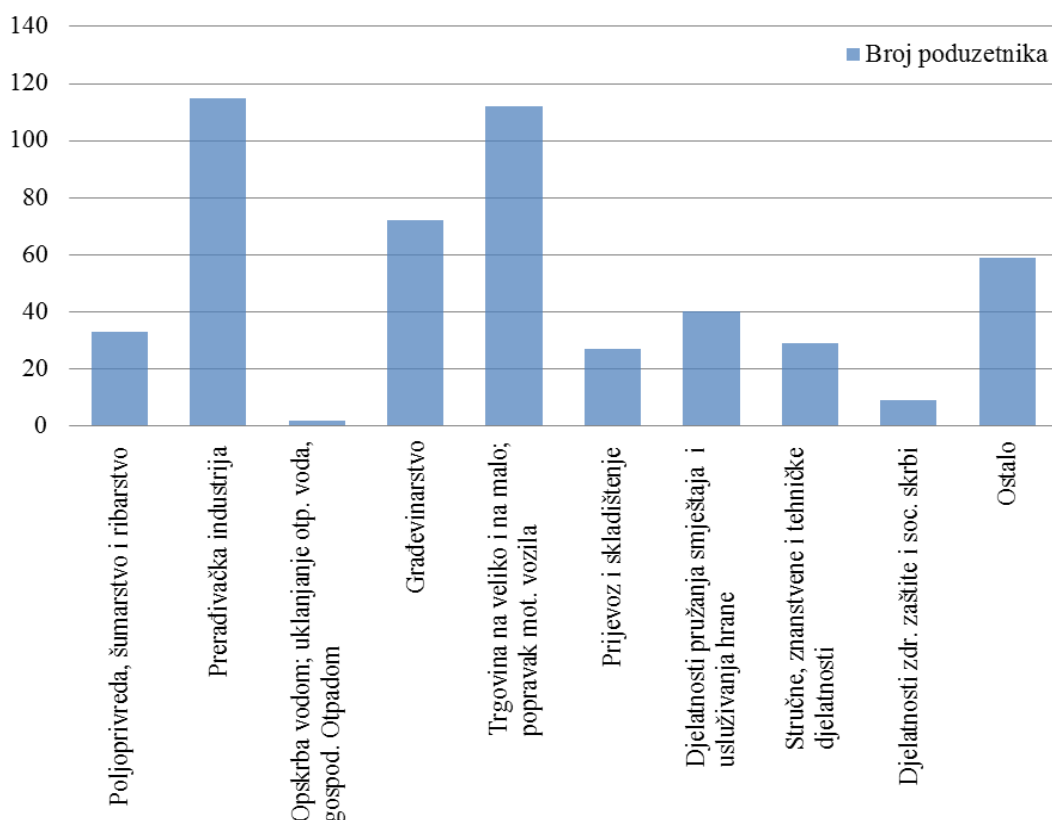
1.2. Gospodarske značajke područja

Područje LAG-a može se smatrati gospodarski dobro razvijenim, s gotovo 500 aktivnih trgovačkih društava te 340 poslovnih subjekata u obrtu. Prema broju trgovačkih društava dominantne gospodarske djelatnosti su trgovina i prerađivačka industrija, ali treba imati na umu činjenicu da je poljoprivreda tradicionalno zastupljena djelatnost (u različitim pravnim oblicima registracije poduzetnika u poljoprivredi) te predstavlja značajnu gospodarsku granu LAG-a. Poljoprivreda i turizam dodatno su obrađene zasebnim poglavljima jer je je njihovo područje obuhvata znatno šire i kompleksnije te se vezuju na drugačije izvore podataka.

1.2.1. Struktura gospodarstva po djelatnostima

Prema podacima FINA-e (temeljem zaprimljenih financijskih izvještaja za 2011. godinu u Registar godišnjih financijskih izvještaja) na području LAG-a Mura - Drava u 2011. godni poslovalo je 498 poduzetnika, obveznika poreza na dobit. Promatrano prema mjestu sjedišta poduzetnika vidljivo je da je gospodarska aktivnost najintenzivnija u gradu Prelogu koji se s 213 poduzetnika (43% od ukupnog broja poduzetnika) na području LAG-a pozicionira kao njegovo gospodarsko središte. Općina Donji Kraljevec s 83 poduzetnika (16,67%) također se izdvaja kao gospodarski značajnije područje U skupinu općina za koje se može reći da imaju relativno mali broj poduzetnika spadaju Donji Vidovec, Legrad, Orehovica i Sveta Marija gdje je broj poduzetnika po općini manji od 25, odnosno svaka od općina prisutna je pojedinačno s manje od 5% od ukupnog broja poduzetnika u LAG-u. U aneksu 11 nalazi se prikaz poduzeća LAG-a prema sjedištu i djelatnosti. S obzirom na djelatnost, dominantne su (i gotovo jednake po broju poduzetnika) prerađivačka industrija i trgovina. Približno 46% poduzeća u LAG-u primarno obavlja ove dvije djelatnosti, a značajno je zastupljena i djelatnost građevinarstva kojom se bavi 14,5% poduzeća. Također, zamjetno je i da postoji relativno velik broj djelatnosti (njih 8) kojima se pojedinačno bavi manje od 5 poduzetnika. Sljedeća slika jasno prikazuje koje su djelatnosti najzastupljenije na području LAG-a.

Slika 2: Pregled broja poduzeća po djelatnostima za područje LAG-a

Izvor: Fina - Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2011. po djelatnostima

1.2.2. Analiza poslovanja poduzetnika po djelatnostima

Analiza financijskih rezultata poduzetnika na području LAG-a za 2011. godinu, između ostalog, pokazuje dvije važne pozitivne značajke u usporedbi s prethodnom poslovnom godinom, a to su porast broja zaposlenih za 141 odnosno 2,7%, te porast ukupnih prihoda za 251,6 milijuna kuna, odnosno 11,8%. Vezano za obim gospodarske aktivnosti na području LAG-a, odnosno ukupne prihode od ostvarenih 2.384.335.000 kn, približno 44% ($\approx$ 1,05 mlrd. kn) ostvarili su poduzetnici Preloga, a kao visoko prihodovno ističe se i poduzetništvo Donjeg Kraljevca čijih je 16% poduzetnika LAG-a ostvarilo 26% ukupnih prihoda. Donji Vidovec, Sveta Marija i Orehovica izdvajaju se pojedinačno kao općine čiji su poduzetnici ostvarili manje od 1% ukupnih prihoda poduzetnika LAG-a.

Područje LAG-a je u poslovnoj 2011. godini zabilježilo 303 poduzetnika dobitaša, odnosno 61% poduzeća koja su ostvarila pozitivan financijski rezultat u ukupnom iznosu od 68,9 milijuna kuna. Kada se promatra dobit razdoblja, najprofitabilnija je prerađivačka industrija sa 76% ukupno ostvarene dobiti poduzetnika LAG-a, ali treba uzeti u obzir i činjenicu da su tu dobit ostvarila 72 od 115 poduzetnika u prerađivačkoj industriji, dok je njih 43 (37%) poslovalo s gubitkom od ukupno 58,8 mil. kuna.

U prerađivačkoj industriji se sa prevladavajućim udjelom u ostvarenim ukupnim prihodima izdvajaju poduzetnici (njih 28) u djelatnostima proizvodnje ostalih proizvoda od plastike (razred 2.229), proizvodnje metalnih konstrukcija (2.511), proizvodnje strojeva opće namjene (2.829), proizvodnje proizvoda od plastike (2.221) te proizvodnje madraca (3.103). Poduzetnici u navednim djelatnostima (njih 28) ostvarili su 77% ukupnih prihoda te istovremno 90% dobiti prerađivačke industrije s tim da je 21 poduzetnik je iskazao dobit, a njih 7 gubitak.

U aneksu 12 prikazana je analiza poslovanja poduzetnika LAG-a u 2011. godini.

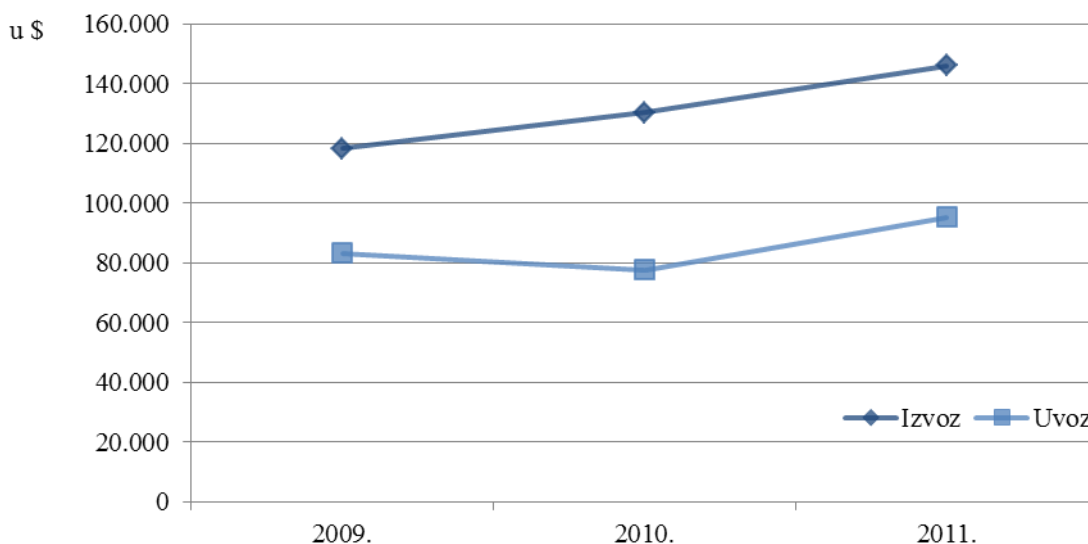
1.2.3 Zaposlenost i plaće

Poduzetnici na području LAG-a u 2011. godini zapošljavali su 5.311 djelatnika. Približno 70% svih radnih mjesta otvoreno je u prerađivačkoj industriji, a kao što je vidljivo iz aneksa 13, u toj djelatnosti prosječna isplaćena neto plaća iznosila je 3.356 kn. Prema podacima FINA-e prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome kod poduzetnika Republike Hrvatske za 2011. iznosila je 4.729. kuna. Pregled broja zaposlenih i prosječnih isplaćenih neto plaće kod poduzetnika LAG-a 2011. godine nalazi se u aneksu 13.

1.2.4. Vanjskotrgovinska razmjena LAG-a Mura - Drava

Gospodarstvo LAG-a je izvozno orijentirano te je trećina ukupnih prihoda poduzetnika ostvarena prodajom na inozemnom tržištu, dominantno na tržištu EU. Kao što prikazuje slika u nastavku, primjetan je trend rasta izvoza na godišnjoj razini.

Slika 3: Trend vanjskotrgovinske razmjene LAG-a za vremenski period od 2009. do 2011. godine

Izvor: UDU MŽ Međimurska županija u brojkama 2010. i Međimurska županija u brojkama 2011.

Više od 90% ukupnih prihoda od izvoza ostvaruje prerađivačka industrija. Prema podacima iz tablice u aneksu 14 vidljivo je da Prelog, Donji Kraljevec i Kotoriba nose glavninu izvoza LAG-a i u 2011. ostvarili su približno 90% od ukupne vrijednosti izvoza poduzetnika na području LAG-a.

1.2.5. Obrtništvo

Obrtništvo je tradicionalno razvijeno na području LAG-a, osobito proizvodno obrtništvo (prednjači proizvodnja proizvoda od metala) i građevinarstvo u obrtu. Prema podacima Hrvatske obrtničke komore za razdoblje 2009.-2011. broj registriranih obrta na području LAG-a u posljednjih godinu dana bilježi pad. Međutim, treba napomenuti da trend smanjenje broja obrta seže već 4 godine unatrag. Broj obrta i poslovanje obrta po općinama LAG-a nalazi se u aneksu 15.

1.2.6. Tržište radne snage

U studenom 2012. godine prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje na području LAG-a evidentirano je 1.810 nezaposlenih osoba. U odnosu na isto razdoblje prethodne godine riječ je o povećanju od 19,5%. Prema spolnoj strukturi nezaposlenih blago prevladavaju žene, a prema razini obrazovanja osobe sa završenom srednjom školom do 3 godine trajanja/KV i VKV osobe. U tablici 2 prikazana je struktura nezaposelnih prema mjestu stanovanja i spolu, a u aneksu 16 broj nezaposlenih osoba prema općini stanovanja te razini obrazovanja. Također, u aneksu 17 nalazi se prikaz radno aktivnog stanovništva i udio nezaposlenih po općinama LAG-a 2012. godine.

Tablica 2: Nezaposlene osobe prema mjestu stanovanja i spolu u studenom 2012./2011.

Grad/općina	UKUPNO	PREMA SPOLU		UKUPNO	PREMA SPOLU	
		M	Ž		M	Ž
	STUDENI 2012			STUDENI 2011		
Donja Dubrava	122	59	63	115	56	59
Donji Kraljevec	218	95	123	215	86	129
Donji Vidovec	99	49	50	80	43	37
Goričan	157	69	88	121	73	48
Legrad	145	76	69	114	56	58
Kotoriba	298	148	150	273	129	144
Prelog	421	194	227	460	225	235
Orehovica	223	115	108	228	128	100
Sveta Marija	127	49	78	125	54	71
Ukupno	1.810	854	956	1.731	850	881

Izvor: Mjesečni bilteni HZZ PU Čakovec/PU Koprivnica prosinac 2012. i prosinac 2011.

1.2.7. Poslovne zone

Na području LAG-a Mura - Drava nalazi se 21 poslovna zona, od čega je 8 potpunih, 9 spremnih za ulaganje, dok su 4 zone u pripremljenoj fazi. Središnja zona Međimurje koja se dijelom (127 ha) nalazi na teritoriju Općine Orehovica od strateške je važnosti zbog raspoložive površine od 242,80 ha površine i neposredne blizine autoceste A4. Pregled poslovnih zona na području LAG-a nalazi se u aneksu 18.

1.2.8. Strana ulaganja na području LAG-a

Među najznačajnije strane ulagače na području LAG-a ubrajaju se poduzeća: Šestan-Busch d.o.o., Hilding Croatia d.o.o., L&P Tehnologije d.o.o te Hespo d.o.o., koja ukupno zapošljavaju više od 800 ljudi. Industrija PG (PAUL GREEN GmbH) u srpnju 2013. otvara novu tvornicu i logistički centar u Gospodarskoj zoni Sjever u Prelogu s predviđenih 250 novih radnih mjesta u proizvodnji obuće.

Regionalna razvojna agencija Međimurje – REDEA i PORA Razvojna agencija Podravine i prigorja djeluju kao ONE STOP SERVICE CENTRE za ulagača sa središnjom odgovornošću za koordinaciju posjeta investitora na lokalnoj i županijskoj razini, uključujući i dogovaranje konačnog rasporeda radi prilagođavanja potrebama svakog investitora te promoviraju ulagačke potencijale Međimurske, odnosno Koprivničko-križevačke županije. Međutim, financijska sredstva na raspolaganju iz županijskih proračuna za promoviranje ulagačkih potencijala su minimalna te u tom smislu nikakve značajnije sustavne aktivnosti se ne mogu poduzeti, a prilike se traže kroz EU i nacionalne izvore financiranja. Jedinice lokalne samouprave u skladu sa svojim mogućnostima također pokušavaju jače promovirati ulagačke potencijale svojih općina.

Problemi
Postojanje određenog broja gospodarskih/poduzetničkih zona koje nemaju osiguranu komunalnu infrastrukturu potrebnu za implementaciju poduzetničkih projekata ulaganja u zoni.
Dostignuta prostorna ograničenja pojedinih gospodarskih/poduzetničkih zona.
Neiskorištenost kapaciteta pojedinih gospodarskih zona.
Relativno nizak rast broja novih poduzeća i obrta.
Zaostajanje u konkurentnosti u dijelu poduzeća i obrta.
Nepostojanje formalnih udruženja malih i srednjih poduzeća.
Neusklađenost sustava obrazovanja (proizvodnje kadrova) s potrebama gospodarstva.
Nedovoljno razvijene upravljačke vještine dijela poduzetnika.
Postojanje industrije koja negativno utječe na očuvanje okoliša.
Visoki troškovi kapitala.
Rad na crno.

1.2.9. Turizam

Iako za područje LAG-a ne postoji sustavna evidencija turističke atrakcijske osnove (atlas i katastar), prema podacima županijskih turističkih zajednica te turističkih zajednica općina i gradova, na prostoru LAG-a postoje potencijali za razvoj turizma. Osnovni turistički potencijali su: relativno očuvana prirodna i kulturna baština, rijeke Mura i Drava, akumulacijsko jezero HE Dubrava, HE Čakovec i jezero Šoderica sa svojim sportsko-rekreativnim sadržajima, povoljan geoprometni položaj, turističke i kulturne manifestacije, geotermalni izvori te relativno očuvane tradicionalne vrijednosti.

Razvoj turizma na ovom području odvija se spontano i to većinom na temelju privatnih inicijativa, tj. projekata te djelomice inicijativama samih JLS-ova ili pojedinih udruga. Turističke zajednice imaju samo grad Prelog i općine Kotoriba i Legrad, međutim one djeluju s ograničenim financijskim i ljudskim resursima.

Na području LAG-a postoje smještajni kapaciteti u gradu Prelogu, općinama Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Legrad i Orehovica. Usluge smještaja pruža 10 subjekata i to u sljedećim kategorijama: sobe za iznajmljivanje (5), hotel (3), pansion (2). Broj kreveta na ovom području raste u zadnjih 3 godine jer su otvorena 3 nova hotela, 2 u gradu Prelogu i jedan u Donjem Kraljevcu. Broj kreveta na području LAG-a 2012. godine prikazan je u aneksu 19.

U 2011. godinu prema podacima Državnog zavoda za statistiku na području LAG-a boravilo je 4.187 gostiju koji su ostvarili 8.540 noćenja. Zanimljivo je da na razini LAG-a sa 71% prevladavaju strani gosti, u odnosu na 29% domaćih. Treba napomenuti da se najveći broj noćenja ostvarenih u hotelima u Prelogu i Donjem Kraljevcu zapravo odnosi na poslovne partnere većih poduzeća koja djeluju na području LAG-a.

Tablica 3: Podaci o broju dolazaka i noćenja za 2011. godinu

Grad/općina	Dolasci			Noćenja		
	Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Donji Kraljevec	437	1.044	1.481	792	2.153	2.945
Donji Vidovec	306	1.159	1.465	661	1.368	2.029
Legrad ²	-	-	-	-	-	-
Prelog	365	754	1.119	1.727	1.428	3.155
Orehovica	111	11	122	383	28	411
UKUPNO	1.219	2.968	4.187	3.563	4.977	8.540

Izvor: Međimurje u brojkama 2011. (prema Državnom zavodu za statistiku)

S obzirom na razvojnu orijentaciju prema ruralnom turizmu, uvidom u stanje na terenu evidentan je nedostatak smještajnih jedinica u kategoriji turističkih seljačkih domaćinstava te nedostatak auto-kampa, posebno kod Graničnog prijelaza Goričan i kod Marine u Prelogu gdje za to postoji interes i potreba. Auto kamp postoji jedino na području općine Legrad u Turističko-rekreativnom centru Šoderica.

Uzevši u obzir broj gostiju i broj noćenja dolazi se do činjenice da gosti na području LAG-a borave 3 dana, odnosno ostvaruju prosječno 2 noćenja. Za dulje zadržavanje gostiju na području LAG-a potrebno je osmisliti turističke proizvode u skladu s trenutnim trendovima tj. potražnjom turista. Osim smještajnih kapaciteta, potrebno je spomenuti i ugostiteljsku ponudu, pri čemu se prije svega misli na objekte koje poslužuju hranu i piće, a koje mogu

² Smještajni kapaciteti stavljeni su u funkciju početkom 2013. godine te stoga nema ostvarenih noćenja

spadati u različite kategorije (gostionica, restoran i sl.). Prema podacima sa terena, gastronomska ponuda na teritoriju LAG-a je nedostatna i neadekvatna za značajniji razvoj turizma.

Prema rezultatima istraživanja, koje je u sklopu projekta „Zdrastveni turizam u prekograničnom području“ proveo Institut za turizam, ovo područje ima značajni potencijal za razvoj zdravstveno-lječilišnog turizma. To se odnosi prvenstveno na mikrolokalitete Draškovec, odnosno Kutnjak-Lunjekovec na kojima se nalaze značajna geotermalna ležišta.

Turističku ponudu na području LAG-a potrebno je razvijati imajući u vidu činjenicu da su zahtjevi turista za razinom i kvalitetom usluge sve veći i da je izbor turističkih proizvoda dostupnih na tržištu ruralnog turizma sve veći tj. da je konkurencija sve jača. Iako ima turistički potencijal, turizam na području LAG-a nedovoljno je razvijen.

Problemi
Nedostatni smještajni kapaciteti, a posebno pojedinih kategorija i namjena.
Nedovoljna promocija postojećih turističkih potencijala i proizvoda.
Neiskorištena kulturna i prirodna baština kao turističkim potencijal (zaštićeni krajolik rijeke Mure, lov i ribolov, tradicionalni zanati i sakralni objekti i sl.).
Neadekvatni ugostiteljski kapaciteti, slaba ili neadekvatna gastronomska ponuda.
Nedovoljno proaktivne turističke zajednice uslijed nedostatka financijskih sredstva, ljudskih resursa i/ili neadekvatnih prostora.
Nepostojanje ponude prirodi bliskih turističkih proizvoda.
Nedostatak kvalitetnog educiranog kadra za rad u turizmu.

1.2.10. Poljoprivreda

Poljoprivreda spada u najvažnije grane gospodarstva na teritoriju LAG-a jer zapošljava veliki udio stanovništva, omogućuje prehrambenu sigurnost i održivo korištenje resursa. Gusta naseljenost na području LAG-a Mura – Drava odrazila se i na stanje poljoprivrednih površina te prosječnu veličinu posjeda. Zemljište je temeljni faktor poljoprivredne proizvodnje, a jedan od najvećih problema poljoprivrede ovog područja vezan je uz strukturu zemljišnog posjeda. Naime, ovo područje karakterizira velika rascjepkanost zemljišnih čestica što onemogućuje konkurentniju proizvodnju određenih kultura. Kao poseban problem nameću se i neriješeni imovinsko-pravni odnosi.

Veliki dio poljoprivredne strukture čine poljoprivredna kućanstva kojima poljoprivreda nije jedini izvor prihoda i ona najčešće nisu tržno orijentirana kao što je to slučaj sa obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima kojima je poljoprivreda osnovni i jedini izvor prihoda. Ona raspolažu potrebnom mehanizacijom, proizvode za tržište te su specijalizirana za određenu vrstu proizvodnje.

Na području LAG-a Mura – Drava najzastupljenija je ratarska (pšenica, kukuruz, ječam i šećerna repa) i stočarska proizvodnja (svinjogojstvo i govedarstvo). Značajna je i proizvodnja uljarica, korjenastog povrća, proizvodnja jabuka, rasadničarska proizvodnja te u manjem dijelu cvjećarska proizvodnja. U posljednje vrijeme sve je veći interes za sadnju ne toliko uobičajenih kultura. Tako se sve više sadi lijeska, aronija, američka borovnica, lavanda itd. Sve više na značaju dobiva uzgoj visoke divljači (jelena lopatara) i raznih autohtonih pasmina sa ovoga područja (konja, peradi itd.).

Bitno je spomenuti da na području LAG-a postoji znatan broj otkupljivača poljoprivrednih proizvoda.. Najznačajniji je tako otkup kukuruza, ječma, koštica za bučino ulje i jabuka. Veliki se broj proizvođača još uvijek mora prilagoditi novim tržišnim uvjetima i razviti nove prodajne lance.

Skladišni kapaciteti omogućuju da se do određene mjere uskladišti veća količina povrća i voća, čak su neke hladnjače u nekim godinama neiskorištene u svom punom kapacitetu. Značajan je i broj manjih privatnih hladnjača na području LAG-a.

Mnogi tržišno orijentirani proizvođači voća i žitarica već koriste tehnološke smjernice integrirane zaštite bilja, dok je ekološka proizvodnja još uvijek zastupljena u nedovoljnoj mjeri, posebice kultura koje su u ekonomskom smislu značajnije. Na području LAG-a prema Upisniku proizvođača u integriranoj poljoprivrednoj proizvodnji Ministarstva poljoprivrede, na dan 31.12.2012. evidentirano je 15 proizvođača. Postoji i manji broj certificiranih ekoloških proizvođača. Značajniji razvoj ekološke poljoprivrede očekuje se s jačanjem Centra Rudolfa Steinera (otac biodinamičke poljoprivrede, rođen u D. Kraljevcu).

U većem dijelu LAG-a više ne postoje nekad brojne subvencije na županijskoj i općinskoj razini. Određeni udio potpore ostvaruje se sa državne razine i zasad postoji tek neznatan broj projekata koji su financirani korištenjem fondova Europske unije, poput SAPARD i IPARD fondova.

Ono što nedostaje na području LAG-a Mura – Drava je zaštita i promocija posebnosti regionalnih proizvoda. Potrebno poduzeti cijeli niz aktivnosti oko zaštite zemljopisnog podrijetla pojedinih prehrambenih proizvoda kako bi oni nosili određene tipove oznake i tako postali prepoznatljivi na tržištu. To bi bio alat za postizanje kvalitete proizvoda kako u smislu sigurnosti, tako i u smislu organoleptičkih svojstava, što bi dovelo do povećanja cijene tih proizvoda.

Eurointegracijski procesi najveće izazove donose stočarskoj proizvodnji zbog složene zakonske regulative i visokih kriterija koje svojim članicama Europska unija postavlja u pogledu udovoljavanja standardima vezanim za zaštitu okoliša (uvjeti gradnje objekata, odlaganje životinjskog otpada itd.), standardima koji se odnose na sigurnost hrane i dobrobit držanja životinja. Brojno stanje stočnog fonda u aneksima (aneks 22, aneks 23, aneks 24) najizraavnije govori o stanju stočarske proizvodnje na području LAG-a.

Problemi
Poljoprivredne površine usitnjene i rascjepkane.
Slaba konkurentnost poljoprivrednih gospodarstva.
Nedostatnost skladišnih kapaciteta za poljoprivredne proizvode, prvenstveno povrće.
Česte i velike štete uslijed elementarnih nepogoda (suša, tuča).
Problemi sa zakupom državnog zemljišta.
Nepostojanje kanala za plasman poljoprivrednih proizvoda malih obiteljskih gospodarstava.
Nestajanje autohtonih biljnih i životinjskih vrsta.
Mali broj certificiranih ekoloških proizvođača, nedovoljno educirani potrošači.

1.3. Demografske i socijalne značajke područja

Analizom dostupnih demografskih podataka za LAG-a Mura – Drava zamijećena su negativna prirodna kretanja. Vidljivo je da LAG pokazuje niže vrijednosti od nacionalnih prosjeka (prirodni prirast, vitalni indeks, indeks starenja). Negativna kretanja posebno su izražena u određenim područjima, npr. Prelog, Donji Kraljevec, Legrad. S druge strane, neka područja pokazuju povoljnije demografske procese, npr. općine Orehovica i Goričan, u kojima se bilježi pozitivan prirodni prirast.

Demografske i socijalne značajke područja LAG-a opisane su u nastavku i odnose se na kretanje broja stanovnika, dobnu strukturu stanovništva i radno sposobno stanovništvo, demografska kretanja, obrazovnu strukturu i školstvo.

1.3.1. Kretanje broja stanovnika po općinama/gradu

Na području LAG-a prema posljednjem popisu stanovništva registrirano je 29.083 stanovnika, od čega 14.759 žena (50,74%) i 14.324 muškaraca (49,26%). Pregledom broja stanovništva po popisima od 1981. pa do 2011. prikazanom u donjoj tablici gotovo na cijelom području LAG-a bilježi se stalan pad broja stanovnika.

Tablica 4: Kretanje broja stanovništva na području LAG-a Mura – Drava u razdoblju od 1981.-2011. godine

Grad/općina	Br. stanovnika 1981.	Br. stanovnika 1991.	Br. stanovnika 2001. ³	Br. stanovnika 2011.
Donja Dubrava	2.719	2.536	2.274	1.920
Donji Kraljevec	5.337	5.313	4.931	4.659
Donji Vidovec	1.904	1.756	1.595	1.399
Goričan	3.256	3.221	3.148	2.823
Kotoriba	3.360	3.579	3.333	3.224
Legrad	3.746	3.200	2.764	2.241
Orehovica	2.941	3.038	2.769	2.685
Prelog	8.093	8.024	7.871	7.815
Sveta Marija	2.794	2.601	2.433	2.317
LAG UKUPNO	34.150	33.268	31.118	29.083

Izvor: podaci za popise 2001. i 2011. Državni zavod za statistiku - Kontingenti stanovništva, po gradovima/općinama; podaci za popise 1981. i 1991.; podaci za popise 1981. i 1991. Prostorni planovi pojedinih gradova i općina (<http://www.zavod.hr/>)

³ Mora se naglasiti da je podatke o broju stanovnika za 1991. i 2001. teško uspoređivati s obzirom da je 2001. korištena popisna metoda EU po kojoj se odvojeno prikazuje stalno stanovništvo i stanovništvo koje je prijavljeno na određenoj adresi u Državi, ali stvarno duže od godine dana boravi izvan mjesta, najčešće radi stalnog zaposlenja. Tako da brojke iz popisa za 2001., ukoliko bi se koristila stara metodologija, ne bi nužno pokazivale ovakav pad broja stanovnika.

Zbog specifičnih potreba nacionalnih manjina i osoba s invaliditetom izdvajamo podatke o njihovom broju. Na prostoru LAG-a prema podacima za 2011. registrirano je 1.306 pripadnika nacionalnih manjina. Najzastupljenije nacionalne manjine su Romi, na području LAG-a registrirano ih je 933 (71,4%). Kao što je vidljivo iz aneksa 25 najveći broj Roma živi u općini Orehovica (491) i u općini Kotoriba (320). Nakon Roma, najzastupljeniji su Rusi, Srbi, Mađari i Slovenci.

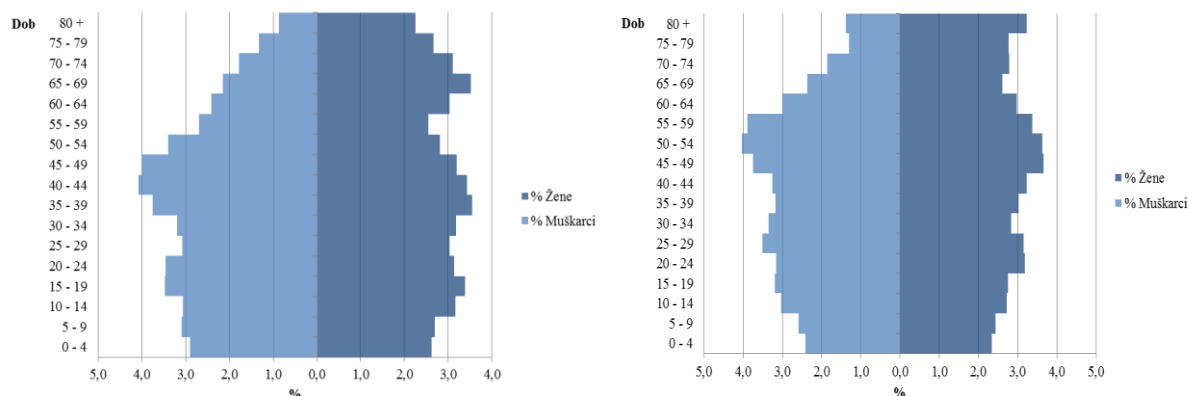
Kada govorimo o broju osoba s invaliditetom posljednji dostupni podaci su za 2001. godinu. Tada je na području LAG-a bilo registrirano 2.774 osoba s invaliditetom. Broj osoba s invaliditetom na području LAG-a Mura – Drava prikazan je u aneksu 26.

1.3.2. Dobna struktura stanovništva

U Hrvatskoj je već duži niz godina prisutan trend demografskog starenja, kojeg karakterizira sve manji broj rođene djece i sve veći broj starog stanovništva. Takvo stanje preslikano je i na područje LAG-a, što se može vidjeti iz dobne piramide stanovništva u grafičkom prikazu aneksa 27.

Uska baza piramide sugerira pad nataliteta i broja mladog stanovništva (0-14 godina). Takav trend ima izuzetno negativne posljedice i na radni kontingent (skupina koju čine osobe od 15 do 64 godina starosti) u kojemu se također povećava broj starijih osoba dok se u isto vrijeme smanjuje baza iz koje se radni kontingent puni. Demografsko starenje populacije LAG-a pokazuje i sastav stanovništva prema dobi, pa se tako može vidjeti da je udio mladog stanovništva samo 21,47%, dok je starog 24,32%. Najveći broj čini zrelo stanovništvo (osobe od 20 do 59 godina), kojeg je 54,21%. Da se radi o negativnom trendu, pokazat će usporedba dobnih piramida iz 2001. i 2011. godine. Usporedbom dvaju grafova vidljivo je da se broj mladog stanovništva smanjio za 2,92% - s 24,39% 2001. godine na 21,47% 2011. godine.

Slika 4: Demografske piramide za 2001. i 2011. za područje LAG-a Mura – Drava

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a, Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2011.

1.3.3. Radno sposobno stanovništvo

Na području LAG-a je ukupno 19.234 stanovnika koji čine radni kontingent⁴, od čega je 9.979 muškaraca (51,89 %) i 9.255 žena (48,12 %). U odnosu na cjelokupan broj stanovnika u LAG-u radno sposobno stanovništvo čini 66,13% stanovništva. Udio radno sposobnog stanovništva premašuje udio uzdržavanog stanovništva, odnosno kontingent mladih od 0 do 14 godina i starački kontingent od 65 godina, no negativno je to što je udio kontingenta

⁴ Radni kontingent izračunat je prema dobnoj granici za utvrđivanje radne dobi, jednak je za oba spola, a odnosi se na starosne skupine između 15. i 64. godine.

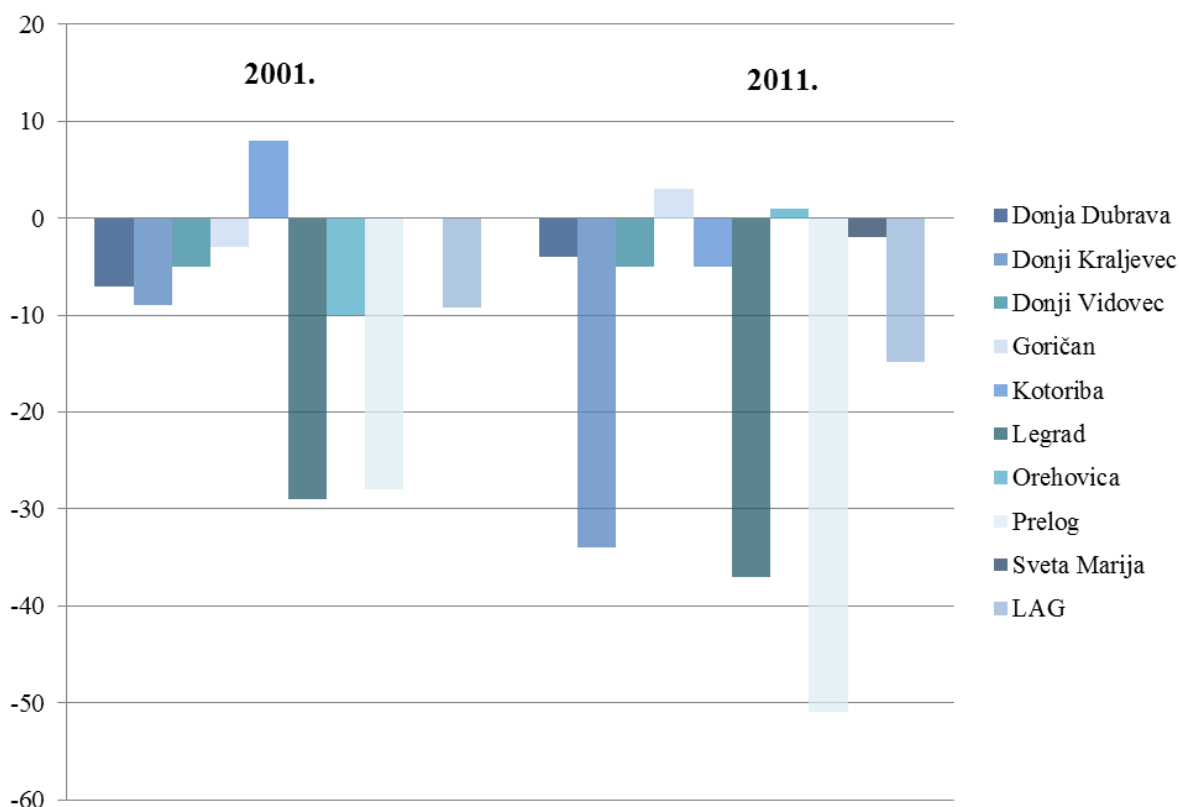
mladih koji su izvor nove radne snage manji od staračkog kontingenta (4.516 - kontingent mladih, 5.333 - starački kontingent).

1.3.4. Demografska kretanja

1.3.4.1. Prirodni prirast

Kada se analizira prirodni prirast (odnosno razlika broja živorođene djece i broja umrlih osoba) na području cijelog LAG-a za 2001. i 2011. godinu uglavnom se uočava sve veći negativni prirodni prirast, što prikazuje i donja slika. Izrazito negativan prirodni prirast i u 2001. i 2011. bilježi se u Prelogu (2001. = -28; 2011. = -51), Donjem Kraljevcu (2001. = -9; 2011. = -34) i Legradu (2001. = -29; 2011. = -37). Pozitivan prirodni prirast bilježi se samo u 2011. i to na području Goričana (2001. = -3; 2011. = 3) i Orehovice (2001. = -1029; 2011. = 1). Usporedbom prirodnog prirasta u 2011. za područje cijelog LAG-a i prirodnog prirasta u 2011. na nacionalnoj razini dobiveni su sljedeći podaci: -14,8 za LAG i -2,2 za RH što ukazuje na izrazito nisko prirodno kretanje na području LAG-a.

Slika 5: Prirodni prirast na području LAG-a Mura – Drava 2001. i 2011. godine

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS; Priopćenja i Statistička izvješća; Prema programu publiciranja za 2001.; Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2001.; Br. 7.1.1, (12.8.2002.)

1.3.4.2. Vitalni indeks

Usporedba vitalnih indeksa, odnosno broja živorođenih na 100 umrlih, za 2001. i 2011. godinu slijedi slična kretanja kao i prirodni prirast za ista razdoblja. Kao što je vidljivo iz aneksa 28, na teritoriju LAG-a uglavnom se uočava pad broja živorođene djece na 100 umrlih. Izraziti pad vitalnog indeksa bilježi se u Kotoribi (2001. = 123,5; 2011. = 87,2), Donjem Kraljevcu (2001. = 84,2; 2011. = 54,7) i Prelogu (2001. = 71,7; 2011. = 50,5). Vitalni indeks je značajno porastao samo u Orehovici (2001. = 77,3; 2011. = 103,2) i Goričanu (2001. = 92,1; 2011. = 110). U 2011. godini u Goričanu je rođeno 110 djece na 100 mrtvih te to ujedno predstavlja najviši vitalni indeks na području cijelog LAG-a u toj godini. Iako ovaj podatak ukazuje da je rođeno više djece na 100 umrlih, prosjek vitalnog indeksa za 2011. za područje cijelog LAG-a iznosi 76,35 što je niže od vitalnog indeksa za Hrvatsku koji je u 2011. iznosio 80,7.

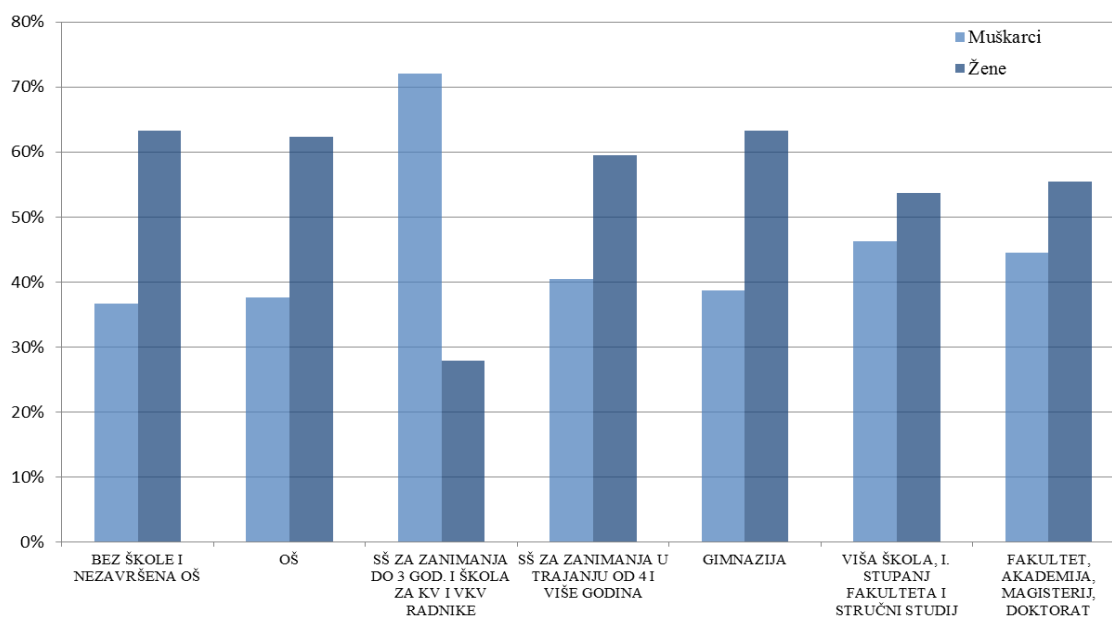
1.3.4.3. Indeks starenja

Usporedba indeksa starenja (odnosa broja stanovnika starih 60 i više godina prema broju stanovnika u dobi od 0 do 19 godina) u aneksu 29 pokazuje stalni porast udjela starog stanovništva na području gotovo cijelog LAG-a za 2001. i 2011. Ovaj podatak poklapa se s negativnim prirodnim kretanjima, odnosno konstantnim padom živorođene djece. Izrazito stare općine su Legrad koji i u 2001. i 2011. ima veoma visok indeks starenja (2001. = 184,88; 2011. = 205,46) i općina Donja Dubrava (2001. = 107,6; 2011. = 154). Indeks starenja se smanjio samo u Orehovici (2001. = 91,21; 2011. = 73,68) što se poklapa s podatkom o većem broju živorođenih nego mrtvih osoba (vitalni indeks) za tu općinu. Usporedbom indeksa starenja za područje cijelog LAG-a i indeksa starenja na nacionalnoj razini za 2011. godinu dobiveni su sljedeći podaci: 122,60 za LAG i 115 za RH, što ukazuje da područje LAG-a ima u prosjeku veći udio starog stanovništva u odnosu na mlađe stanovništvo nego što je to prosjek na razini države.

1.3.5. Obrazovna struktura stanovništva

Prema posljednjim dostupnim podacima za obrazovnu strukturu iz Popisa stanovništva 2001. ukupni broj stanovnika na razini LAG-a bez škole i nezavršene osnovne škole je 4.856 (18,93%), od čega 1.782 muškaraca (36,70%) i 3.074 žena (63,30%). Kao što je prikazano na slici 6, završenu osnovnu školu ima 34,37% osoba, od čega 62,3% žene i 37,6% muškarci. Trogodišnju srednju školu i školu za KV i VKV radnike je završilo 29,25% od čega 27,88% žena, a 72,11% muškaraca. Srednju školu za zanimanja u trajanju od 4 godine i više je završilo 10,80%, od čega 59,52% žena i 40,47% muškaraca. Gimnaziju je završilo 1,60% osoba, od čega ih je 61,31% žena i 38,68% muškaraca. Višu školu, I. stupanj fakulteta i stručni studij završilo je 2,08% osoba, od čega 53,75% žena i 46,24% muškaraca. Fakultete, akademije, magisterije, doktorate na području LAG-a završilo je ukupno tek 2,34% stanovnika, od čega ih je 55,42% žena, a 44,57% muškaraca. Kada se govori o obrazovnoj strukturi stanovništva, moramo naglasiti da je prema posljednjim dostupnim podacima iz Popisa stanovništva za 2001. godinu na području LAG-a zabilježena i niska razina nepismenosti (na području LAG-a 252 osobe) i to pretežito kod starije ženske populacije (65 godina i više). Posebno se izdvaja općina Orehovica sa 125 nepismene osobe (45 M / 80 Ž).

Slika 6: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a Mura – Drava po stupnjevima obrazovanja i po spolu

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a, stanovništvo staro 15 i više godina prema starosti, spolu i razini završene škole, po gradovima/općinama, popis 2001.

Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a Mura – Drava po stupnjevima obrazovanja prikazana je u aneksu 30.

Problemi
Pad nataliteta i starenje stanovništva u većini općina na području LAG-a.
Nizak broj osoba s VSS u odnosu na nacionalni prosjek.
Odljev mladih visoko obrazovanih osoba.
Nedostatna inkluzija - uključivanje romskih manjina u svakodnevni život.

1.3.6. Školstvo

Mreža vrtića i osnovnih škola dobro je razvijena na području LAG-a. Sustav srednjoškolskog obrazovanja je u Republici Hrvatskoj vrlo centraliziran te je mogućnost usklađivanja razvoja srednjih škola s razvojnim potrebama gospodarstva vrlo ograničena. Depopulacija i pad nataliteta na području LAG-a, koje se spominju u prethodnom poglavlju, odražavaju se i na broju djece u sustavu obrazovanja. Vrtić u Donjem Mihaljevcu je zatvoren, te je sagrađen zajednički vrtić za djecu iz Sv. Marije i D. Mihaljevca, a zatvorena je i jedna vrtićka skupina u Donjoj Dubravi. S druge strane, općina Orehovica bilježi rast broja djece romske nacionalnosti koja uglavnom pohađaju predškolske programe. Kretanje broja djece u osnovnim školama bilježi slične trendove.

1.3.6.1. Predškolsko obrazovanje

Na području LAG-a postoji 7 dječjih vrtića s područnim odjelima te 1 područni odjel čakovečkog vrtića Loptica koje ukupno pohađa 473 djece⁵. To su: DV Ftiček, Donji Kraljevec s područnim odjelom u Hodošanu; DV Klinčec, Donja Dubrava s područnim odjelom u Donjem Vidovcu; DV Ružica Goričan; DV Kotoriba; DV Fijolica, Prelog s područnim odjelima u Cirkovljanu i Draškovcu; DV Kockavica u Sv. Mariji; DV Dabrić u Legradu, te područni odjel DV Loptica Čakovec koji se nalazi u Orehovici.

U većini slučajeva osnivač vrtića je općina ili grad, dok su samo vrtić u Goričanu i područni odjel vrtića Loptica privatni vrtići. Vrtići se financiraju kombinirano iz javnih proračuna (općinski ili gradski) te iz sredstava koja osiguravaju roditelji. Osim redovnih programa, vrtić u Draškovcu ima program za djecu s teškoćama u razvoju kojeg financira Međimurska županija, vrtić u Goričanu ima program za djecu romske nacionalne manjine, program predškole i igraonicu za djecu, vrtić u Orehovici program predškole, a vrtić u Prelogu katolički vjerski odgoj.

1.3.6.2. Osnovnoškolsko obrazovanje⁶

U 10 mjesta postoji osnovna škola, u 9 mjesta područna škola, a u 2 mjesta područni odjeli umjetničkih škola. U aneksu 31 dat je prikaz broja učenika po školama, zasebno od prvog do četvrtog razreda, te od petog do osmog, kao i ukupan broj djece. Gotovo u svim školama, izuzev Područnih odjela Umjetničke škole Miroslav Magdalenić, broj djece u višim razredima (5. - 8. razred) je veći u odnosu na niže razrede. U nekoliko škola (OŠ Donja Dubrava, OŠ Hodošan, OŠ Sveta Marija i OŠ Prelog) broj djece u višim razredima gotovo je dvostruko veći nego u nižim razredima zbog pripajanja odjela iz područnih škola.

1.3.6.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Na području LAG-a postoji samo jedna srednja škola – Srednja škola Prelog. Osim opće gimnazije u koju se godišnje upisuje jedan razredni odjel, škola upisuje učenike u dva četverogodišnja programa tehničkog smjera – ekonomist i turističko-hotelijski komercijalist, te programe industrijskih smjerova - konobar, kuhar, pekar, mesar, slastičar te pomoćni kuhar i slastičar.

Prema aneksu 32 vidljivo je da je u školskoj godini 2012./2013. ukupan broj učenika u sva četiri razreda svih smjerova škole iznosio 507, a promatrano unatrag tri školske godine, ukupan broj učenika koje škola upisuje uglavnom je konstantan. Treba napomenuti da velik broj djece s područja LAG-a srednju školu polazi u Čakovcu, dok manji broj djece pohađa srednje škole u Varaždinu te Koprivnici i Križevcima.

1.3.6.4. Visokoškolsko obrazovanje

Na području LAG-a nema ustanove koja bi pružala mogućnost za visoko obrazovanje, no visokoobrazovne institucije postoje u Čakovcu, Varaždinu, Križevcima i Koprivnici, što je sve unutar 60-ak km udaljenosti od područja LAG-a. Nemoguće je dati egzaktni podatak o postotku učenika koji upisuju fakultete i visoke škole po završetku srednjoškolskog obrazovanja, s obzirom na činjenicu da se ovi podaci ne prate. Izuzev općine Legrad, sve općine kao i grad Prelog, u proračunu izdvajaju sredstva za stipendiranje studenata. Promatrano unatrag tri godine, broj stipendija ne pokazuje drastičan porast ili pad.

⁵ Podaci za pedagošku godinu 2012./2013.

⁶ Korišteni su podaci za školsku godinu 2012./2013.

Problemi
Loša opremljenost pojedinih vrtića i škola, neadekvatni prostori.
U pojedinim općinama nedostaju prostori (neadekvatni prostori) za tjelesni odgoj.
Nepostojanje jaslica u okviru postojećih vrtića.
Nepostojanje jednosmjenske nastave u većini škola.
Nepostojanje produženog boravka u školama.
Nezadovoljavajući sigurnosni uvjeti na školskim igralištima.
Nedostatna organizacija stručne pomoći (asistenti u vrtićima i školama, stručni suradnici – psiholog, defektolog, logoped).
Premala uključenost lokalne zajednice i civilnih udruga u rad škola.
Nepostojanje centra za cjeloživotno učenje.

1.3.7. Civilno društvo

Partnerstvo organizacija civilnog društva i drugih relevantnih sudionika novija je tema u razvoju civilnog društva. Dugo vremena prevladavao je stav da organizacije civilnog društva u ulozi nevladinih organizacija trebaju kontrolirati vlast na različitim razinama. Početkom ovoga stoljeća govori se o suradnji i razvoju partnerskih odnosa, a LAG je jedan od boljih primjera toga. Relevantni sudionici s kojima civilno društvo uspostavlja partnerske odnose su država, javne ustanove, privatni sektor i strane organizacije. Formaliziranje ovakve suradnje u Hrvatskoj kroz LAG-ove tek je na početku, ali na zaista dobrom početku koji, ukoliko se dobro iskoristi može biti dio te prijeko potrebne pozitivne promjene.

Kada govorimo o shvaćanju uloge organizacija civilnog društva u podmirivanju društvenih potreba, fokusiramo se na činjenicu kako mnoge organizacije civilnog društva svoju misiju ostvaruju istraživanjem problema na lokalnoj razini te njihovom aktualizacijom u javnosti. Iako na državnoj razini javnost nema izgrađen stav o problemima na lokalnoj razini, upravo je područje LAG-a ono na kojem se konkretne lokalne situacije mogu i trebaju uvijek aktualizirati, ali i rješavati.

Analiza stanja organizacija civilnog društva (OCD) najpotpunija je i najpreciznija s konkretnim podacima dobivenih od samih organizacija. S ciljem izrade takve analize za potrebe ove Lokalne razvojne strategije kroz proces same izrade iste provedeno je istraživanje u obliku radionice na kojima su sudjelovale udruge koje djeluju na području LAG-a Mura - Drava. Na dan 15.01.2013. godine u Registru udruga Republike Hrvatske ukupno su bile upisane 272 udruge koje imaju sjedište na području LAG-a. Broj organizacija civilnog društva, u ovom kontekstu udruga građana, jedan je od glavnih indikatora razvijenosti civilnog društva. Usporedbom tog podatka s brojem stanovnika prema popisu stanovnika iz 2011. godine (29.083 stanovnika), dolazimo do podatka da na 1.000 stanovnika dolaze 9,4 udruge. Usporedbom istog sa susjednim LAG-ovima (Sjeverozapad 6,03), vidimo da se ta brojka kreće uglavnom malo iznad prosjeka te da ne postoje znatnija odstupanja od ostalih. Na području LAG-a Mura - Drava djeluje najviše sportskih udruga, čak njih 83, što čini 30%, dok su nakon njih po brojnosti dobrovoljna vatrogasna društva (28), zatim kulturne (23), udruge ribića (17), udruge žena (16) i mladih (12). U prosjeku svaka udruga okuplja oko 30 članova, što je ukupno oko 8 160 građana uključeno u djelatnosti udruga. Evidencije članstva su vrlo često šturo vođene, a isto tako možemo pretpostaviti da je više od trećine njih u članstvu u više od jedne udruge. Iz toga možemo zaključiti da je realna brojka oko 7 000

aktivnih građana u civilnom društvu područja LAG-a Mura – Drava. U ukupnom broju stanovnika to čini tek oko 24%.

Financijsku potporu za svoje aktivnosti udruge gotovo isključivo ostvaruju iz proračuna jedinica lokalne samouprave u kojoj su registrirane te Međimurske i Koprivničko-križevačke županije. Velik broj udruga uzrok je cijepanju proračuna na iznose nedostane za provođenje akcija većeg opsega. Jedan od temeljnih problema „ovisnosti“ o proračunu jedinica lokalne samouprave je manjak znanja, vještina i kapaciteta općenito u udrugama o pisanju projekata i vođenju aktivne politike samoodrživosti. Članovi udruga nisu dovoljno informirani i obučeni za korištenje mogućnosti financiranja iz nacionalnih i europskih izvora. Druga negativna posljedica velikog broja udruga je raspršenost njihovih aktivnosti, nepostojanje koordinacije i samim time smanjivanje njihovog utjecaja i mogućnosti provođenja inicijativa. Kao jedna od velikih prilika za organizacije civilnog društva, ali općenito i za druge oblike organizacija iz sva tri sektora s područja LAG-a je Program JAKO, program za jačanje kapaciteta organizacija koji kroz aktivnosti informiranja, izobrazbe i savjetovanja aktivno radi na razvoju lokalne zajednice. S druge pak strane, iz analize je vidljivo kako postoji veliki broj sličnih i srodnih organizacija koje zajedno mogu činiti vrijedan društveni kapital za LAG. Uz to, velika aktivnost u području kulture i rekreacije po čemu je prepoznatljivo ne samo područje LAG-a već i cijele Međimurske i Koprivničko-križevačke županije dobar je zalog za svjetlu budućnost u kreiranju projekata iz tih područja.

Problemi
OCD nisu iskoristile priliku zapošljavanja mladih stručnjaka uz potporu državnih programa.
Vodstva pojedinih OCD-a nije prepoznatljivo, javni nastupi predstavnika OCD-a nisu vidljivi.
OCD međusobno ne surađuju dovoljno, umrežavanje i sklapanje koalicija radi konkretnih akcija nije u dovoljnoj mjeri razvijeno.
Nedostatak kulture i neiskustvo da dijeljenjem informacija i suradnjom OCD mogu ojačati svaku organizaciju.
Nepovezanost i nesuradnja OCD sa privatnim sektorom, a suradnja s javnim sektorom ograničena
Većina organizacija koje se bave kulturom, sportom i koje rade s osobama s posebnim potrebama ovise gotovo isključivo o domaćim financijskim sredstvima.
OCD se ne financiraju u dovoljnoj mjeri iz donacija, dotacija i ne ostvaruju prihode od vlastitih usluga.
Većina OCD ne raspolaže vlastitim prostorom za sastanke i druženje zbog čega članovi gube osjećaj pripadanja, a organizacija nije dovoljno prepoznatljiva.
Dio starijih generacija (zaposlen u „važnijim“ organizacijama) nedovoljno pažnje posvećuje promociji mladih stručnjaka, a nerijetko i koči njihov razvoj.
Nelojalna konkurencija pojedinih udruga prilikom natječaja za raspodjelu sredstava.
Na konferencijama, radionicama i skupovima se redovito okupljaju iste skupine predstavnika relativno razvijenijih organizacija.

2. SWOT ANALIZA RAZVOJNIH MOGUĆNOSTI PODRUČJA

<i>Gospodarstvo</i>	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - povoljan prometno-geografski položaj - stabilna i snažna poduzetnička aktivnost (rast broja zaposlenih i ukupnih prihoda poduzetnika na godišnjoj razini) - snažna, izvozno orijentirana prerađivačka (metalska, plastične mase, proizvodnja madraca) industrija - iskusna i kvalificirana radna snaga u tradicionalnim djelatnostima - djelovanje poduzeća u stranom vlasništvu kao važnog faktora gospodarskog razvoja i prelijevanja znanja (eng. <i>knowledge spillovers</i>) - relativno velik broj poslovnih zona u kojima se odvija značajna gospodarska aktivnost 	<ul style="list-style-type: none"> - smanjenje broja obrtnika - zaostajanje u konkurentnosti u dijelu poduzeća i obrta - upitni razvojni potencijali i prostorna ograničenja nekih gospodarskih/poduzetničkih zona - neiskorištenost kapaciteta pojedinih gospodarskih zona - nedovoljna promocija ulagačkih potencijala što ima za posljedicu izostanak većeg priliva investicija i otvaranja novih radnih mjesta - neprilagođeni edukacijski programi potrebama gospodarstva (cjeloživotno učenje) - nepripremljenost za korištenje dostupnih sredstava iz fondova, ministarstava i sl. - nespremnost dijela poduzetnika za brzo prihvaćanje i uvođenje novih tehnologija - nedovoljno razvijene upravljačke vještine dijela poduzetnika - nepostojanje formalnih udruženja malih i srednjih poduzeća - zbog depopulacije i starenja stanovništva smanjuje se broj aktivne radne snage - sve veći „odljev mozgova“ - relativno nizak rast broja novih poduzeća
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - interes poduzeća iz područja drugih LAG-ova za umrežavanjem i suradnjom zbog razvoja ljudskih potencijala te tehnološke i poduzetničke infrastrukture - dostupnost poticajnih mjera za razvoj poduzetništva, investicije i otvaranje novih radnih mjesta - postojanje mogućnosti prekogranične suradnje za jačanje gospodarstva - ulazak na jedinstveno EU tržište bez administrativnih i carinskih barijera u poslovnim odnosima s partnerima 	<ul style="list-style-type: none"> - povećanje konkurencije proizvoda/usluga iz zemalja članica EU te bliskoistočnih zemalja - smanjenje konkurentnosti proizvoda/usluga zbog uvođenja carine na izvoz u zemlje članice CEFTA-e - pozicioniranje zemalja JIE (Zapadni Balkan) kao zemalja sa značajno jeftinijom radnom snagom - povećanje broja i kvalitete poslovnih/gospodarskih zona u drugim područjima RH

Poljoprivreda	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - velik udio raspoložive površine zemljišta na području LAG-a se koristi za poljoprivrednu proizvodnju - međimurski proizvodi su prepoznatljivi po svojoj kvaliteti - specijalizacija u poljoprivrednoj proizvodnji - organizirana proizvodnja voća i povrća sa značajnim udjelom u nacionalnoj proizvodnji i potrošnji - značajan broj proizvođača koji proizvode u skladu sa smjernicama za integriranu proizvodnju prehrambena industrija veže uz sebe značajan dio kooperanata - transfer znanja i iskustva u proizvodnji od susjednih zemalja članica EU - pomoć i podrška proizvođačima od strane stručnih službi 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljno poljoprivrednog zemljišta (usitnjenost, gusta naseljenost, proizvodnja) - trend smanjenja broja poljoprivrednih gospodarstava - nedostatna primjena inovativnih rješenja i tehnologija u proizvodnji - neriješeni imovinsko-pravni odnosi - nelegalizirani gospodarski objekti - mala površina pojedinačnih poljoprivrednih posjeda i visok stupanj rascjepkanosti - neadekvatno upravljanje rizicima u poljoprivredi - nedovoljno korištenje europskih fondova - slaba zaštita i promocija posebnosti regionalnih proizvoda - slaba tržišna konkurentnost - nepostojanje organiziranog korištenja skladišnih kapaciteta
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - porast potražnje na tržištu HR i EU za proizvodima s oznakom „zemljopisnog porijekla“ - dostupnost fondova EU - porast potražnje za ekskluzivnim poljoprivrednim proizvodima (npr. ekološkim, autohtonim i tradicijskim) - porast potražnje za voćem, povrćem, ukrasnim i ljekovitim biljem i cvijećem koje predstavljaju profitabilnije kulture u proizvodnji po jedinici površine - interes proizvođača iz drugih područja za udruživanjem radi organiziranijeg nastupa na tržištu 	<ul style="list-style-type: none"> - prestanak poslovanja zbog neusklađenosti sa direktivama EU (propisi o dobrobiti životinja, sigurnosti hrane, zaštite okoliša i zdravlja ljudi koji se neće moći zadovoljiti) - veće prilike u drugim djelatnostima za zapošljavanje mladih koji iz tih razloga ne nastavljaju tradiciju obiteljske poljoprivredne proizvodnje - sve veća konkurencija uvoznih poljoprivrednih proizvoda i sve zahtjevniji standardi vezani za izvoz - manji poticaji u proizvodnji sa ulaskom Hrvatske u EU - ekonomski interes iznad ekološkog

Turizam	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - dobra resursna osnova za razvoj turizma (očuvan okoliš, geoprometni položaj, prirodna i kulturna baština, kultura života i rada, izvorišta termalno-mineralne vode, rijeke Mura i Drava, i sl.) - postojanje geotermalnih izvora (Draškovec, Kutnjak-Lunjkovec) u funkciji razvoja zdravstveno-lječilišnog turizma - porast broja kreveta na području LAG-a - velik broj noćenja ostvaruju strani gosti (71%) - sve veći broj uspješnih projekata vezanih uz diversifikaciju turističke ponude 	<ul style="list-style-type: none"> - nedostatan korištenje prirodnih i kulturnih potencijala za razvoj turizma - nepostojanje auto-kampova i turističkih seljačkih gospodarstava koja nude usluge turističkih noćenja - nerazvijen tranzitni turizam - nedostatak osmišljenog razvoja turizma, nedostatak promocije turističke destinacije i imidža - nedostatak adekvatnih kadrova sa specifičnim znanjima - slaba međupovezanost turističkih subjekata - nedovoljna financijska sredstva lokalnih turističkih zajednica - neadekvatni ugostiteljski kapaciteti, slaba ili neadekvatna gastronomska ponuda - nedostatak koordinacije u razvoju turizma i poljoprivrede
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - povećanje interesa turista za Hrvatsku - velik broj tranzitnih turista prolazi područjem LAG-a - povećanje interesa za ruralnim turističkim destinacijama - povećanje turističke potražnje za kraćim boravcima, kao i zanimanja za cjelovit turistički proizvod koji obuhvaća razne aspekte ponude destinacije - potencijalni interes stranih ulagača za ulaganja (temeljem potencijala za razvoj turizma) - interes turističkih središta u blizini LAG-a za povezivanjem i stvaranjem zajedničke turističke ponude - porast potražnje za diferenciranom i specijaliziranom turističkom ponudom 	<ul style="list-style-type: none"> - ograničeno korištenje sredstava EU fondova uslijed visokih kriterija prihvatljivosti korisnika - promocija Hrvatske kao priobalne zemlje - nepostojanje razvojne strategije turizma na regionalnoj razini - konkurentnost drugih turističkih destinacija koje mogu utjecati na zaostajanje LAG-a

Društvene djelatnosti i infrastruktura	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - zadovoljavajuće razvijena društvena infrastruktura - dobro razvijena mreža vrtića i osnovnih škola - mogućnost srednjoškolskog obrazovanja na području LAG-a te blizina drugih srednjoškolskih i visokoobrazovnih institucija (Čakovec, Koprivnica, Varaždin) - zamjetan broj i uloga OCD-a u razvoju civilnog sektora - postojanje posebnih programa jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva - kontinuirano provođenje aktivnosti usmjerenih na promicanje prevencije i zdravstvene skrbi građana - dobro razvijena mreže cestovne i željezničke infrastrukture - dobra povezanost s međunarodnim prometnim tokovima - visoka pokrivenost kućanstava i gospodarskih subjekata vodoopskrbnim sustavom (više od 90%) - pokrivenost kućanstava i gospodarstva elektroopskrbnim i plinskim sustavom veća od prosjeka na razini RH - Izgrađenost postojeće elektroenergetske infrastrukture i njezini kapaciteti zadovoljavaju trenutne potrebe potrošnje 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna pokrivenost kućanstava kanalizacijskim sustavom odnosno sustavom za odvodnju otpadnih voda - loš sustav javnog prijevoza te njegova neusklađenost sa potrebama lokalnog stanovništva - nepostignuti uvjeti sigurnosti prometa za sve sudionike (neadekvatni kolnici i održavanje cesta) - veoma visok udio osoba s nezavršenom OŠ te osoba samo sa završenom OŠ - nedovoljni materijalni i ljudski resursi za osiguranje adekvatnog obrazovanja te zdravstvene i socijalne skrbi (stručni suradnici, asistenti) - neuspješna integracija Roma u društvo - izostanak suradnje između OCD-a te manjak njihovog kapaciteta u pisanju projekata i vođenju aktivne politike samoodrživosti - otežano djelovanje pojedinih udruga uslijed nedostatka prostora za rad, nedovoljno financijskih sredstava - neadekvatno uređenje ili nedostatni prostori pojedinih škola i vrtića (nepostojanje jaslica, jednosmjenske nastave, produženog boravka) - nepostojanje centra za cjeloživotno obrazovanje - otežana/ograničena dostupnost prostora javne namjene osobama s invaliditetom - veliki gubici i troškovi energenata u objektima javne namjene
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - sve veći interes i briga javnosti o potrebama ugroženih marginaliziranih skupina društva - dostupnost fondova EU za projekte kojima je cilj jačanje društvene i komunalne infrastrukture - motiviranost mladih stručnjaka za zapošljavanje u JLS-ima, udrugama i poduzećima na području LAG-a - interes međunarodnih partnera za suradnju i učenje na primjerima dobre prakse 	<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna fleksibilnost obrazovnog sustava, neprilagođenost potrebama gospodarstva na državnoj razini - nedostatna državna financijska sredstva za financiranje potreba društvene i komunalne infrastrukture - sve brži razvoj tehnologija nameće potrebu za cjeloživotnim obrazovanjem i prilagođavanjem - gubitak važnosti željezničkih pravaca kroz područje i mogućnost neobnavljanja željezničke infrastrukture - porast cijena energenata može djelovati negativno na gospodarstvo i standard građana

Prirodni i kulturni resursi, okoliš	
SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - bogata prirodna baština i krajobrazna raznolikost (dijelom i zakonski zaštićena) - visoka razina biološke raznolikosti koja karakterizira rijeke Muru i Dravu - kvaliteta podzemnih voda i bogatstvo vodenih resursa - uspostavljena nacionalna ekološka mreža te mehanizmi kontrole - dobro organizirano skupljanje i zbrinjavanje otpada - velik broj manifestacija (kulturnih te onih vezanih uz sport i zdravlje) - dobro očuvana tradicija (čipka, ispiranje zlata) - velik broj zaštićenih materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara (uvedeni u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske) 	<ul style="list-style-type: none"> - gubici vode u vodoopskrbnom sustavu - onečišćenje i degradacija tla nekontroliranom upotrebom kemijskih sredstava u poljoprivredi i nelegalnim odlaganjem otpada - uništavanje staništa divljih životinja uz Muru i Dravu te prijetnja istrebljenju zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta - nepostojanje plana upravljanja zaštićenim prirodnim vrijednostima - velik broj prekršaja i kaznenih djela vezanih uz prirodu - zagađenje okoliša, voda i tla uslijed neizgrađenog sustava odvodnje - nedovoljno korištenje obnovljivih izvora energije - nedostatan iskorišten potencijal te nedostatak inventarizacije i valorizacije kulturne, povijesne i prirodne baštine - devastacija, neodržavanje i djelomično neadekvatna zaštita kulturne i graditeljske baštine - nedovoljna podrška radu kulturnih udruga te nedostatak prostora za promociju i očuvanje materijalne i nem. tradicijske baštine, etno-zbirke i sl. - nedovoljna svijest lokalnog stanovništva o važnosti kulturnog naslijeđa - izumiranje kulturne i vjerske tradicije nacionalnih manjina
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - dostupnost nacionalnih i europskih sredstava za provedba projekata u području zaštite i upravljanja prirodne i kulturne baštine - interes međunarodnih partnera za suradnju u inicijativama usmjerenima na upravljanje otpadom - sve veća potreba za povećanjem proizvodnje i korištenjem obnovljivih izvora energije zbog pokupljena energenata i/ili promjene zakonodavstva - interes OCD-a iz drugih područja za suradnju i povezivanje u sferi zaštite prirodnih i kulturnih resursa - postojanje kulturnih znamenitosti u susjednim područjima koja se mogu povezati sa materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom LAG-a 	<ul style="list-style-type: none"> - ugroženost podzemnih voda od nezgoda zbog prijevoza opasnih tvari i intenzivnom poljoprivrednom proizvodnjom - klimatske promjene mogu imati negativan utjecaj na eko sustav - zahtjevna procedura za pokretanje proizvodnje energije iz OIE te velika inicijalna ulaganja - prijetnja zagađenju okoliša zbog utjecaja susjednih područja - smanjenje državnih potpora za zaštitu i očuvanje kulturne baštine

3. RAZVOJNA VIZIJA

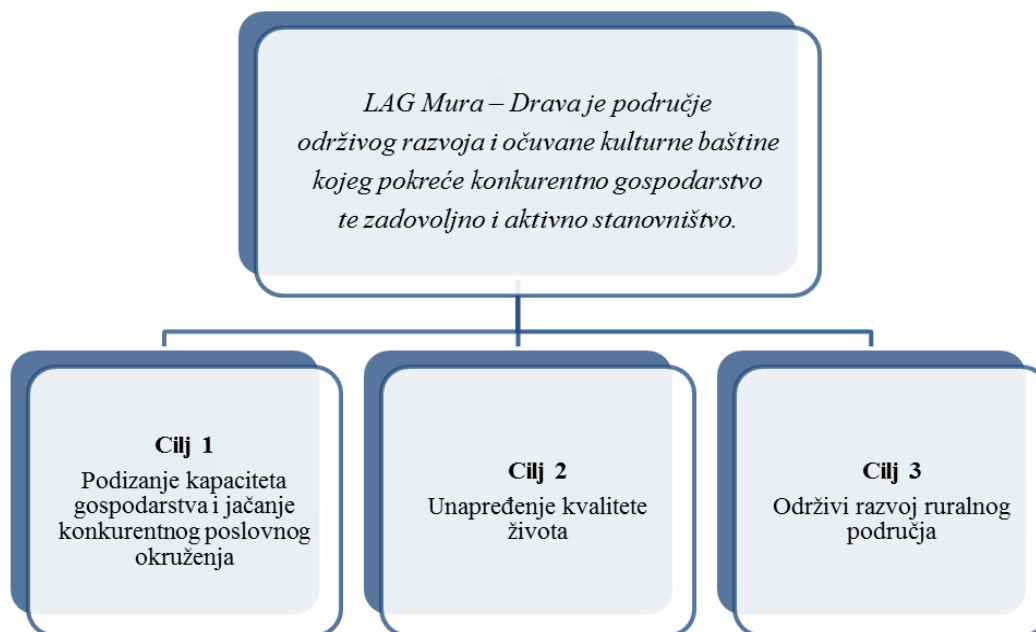
Naša vizija je...

LAG Mura – Drava je područje održivog razvoja i očuvane kulturne baštine kojeg pokreće konkurentno gospodarstvo te zadovoljno i aktivno stanovništvo.

3.1. Razvojni ciljevi po osima ruralnog razvoja

Razvojni ciljevi LAG-a Mura - Drava kreirani su na temelju analize postojećih razvojnih problema i potreba svih uključenih sektora. Na radionicama održanim pojedinačno sa svakim od sektora (javnim, gospodarskim i civilnim), predstavljen je prijedlog ciljeva, prioriteta i mjera, a sudionici su kreirali konačnu verziju koja je prikazana na slici 7.

Slika 7: Strateški ciljevi i vizija LAG-a Mura – Drava

Svi ciljevi ove strategije postavljeni su tako da budu specifični, mjerljivi, dostižni, relevantni i vremenski određeni. Ciljevi moraju biti promatrani unutar cjeline ove strategije, zajedno sa prioritetima, mjerama, rezultatima, aktivnostima i indikatorima, čime je pokazano da je svaki cilj postavljen u koherentan odnos sa kriterijima SMART metode⁷. Ova poveznica bit će najlakše razumljiva iz tablice *SMART ciljevi LRS LAG-a Mura – Drava*, koja se nalazi u aneksu 33, dok će se ovdje to objasniti na jednom primjeru. Cilj *Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog poslovnog okruženja* ostvaruje se putem pet prioriteta od koji je svaki podijeljen na nekoliko mjera. Npr. mjera *Razvoj poduzetništva temeljenog na primjeni novih tehnologija i razvoju novih proizvoda* unutar prioriteta *Stimuliranje rasta i razvoja poduzetništva* će se provesti sljedećim aktivnostima: informiranje o poticajnim mjerama i mogućnostima financiranja za ulaganje u razvoj poslovanja, primjena novih tehnologija i pomoć za iskorištenje sredstava, razvoj novih proizvoda, tehnologija i

⁷ SMART metoda provjerava jesu li ciljevi specifični, mjerljivi, dostižni, realistični i vremenski određeni.

unapređenje postojećih proizvoda i usluga, poticanje poduzetnika za uključivanje u projekte zajednički sa znanstveno-istraživačkim institucijama, umrežavanja poslovnog, obrazovnog i javnog sektora u inicijativama za primjenu novih tehnologija i razvoju novih proizvoda. Aktivnosti će se provoditi u različitim vremenskim periodima, a detaljan vremenski plan nalazi se u poglavlju 4.3. *Plan provedbe i slijed aktivnosti u ostvarenju ciljeva*. Rezultati navedene mjere su: brži rast gospodarstva, konkurentnije gospodarstvo, uvedene nove tehnologije i poboljšana ponuda proizvoda, a indikatori za mjerenje tih rezultata su: BDP, financijska izvješća, broj uvedenih novih tehnologija, broj novih/poboljšanih proizvoda, broj proizvoda s većom dodanom vrijednosti i prihodi gospodarstvenika na području LAG-a.

Ciljevi ove strategije mogu se povezati s osima ruralnog razvoja Europske unije. Prvi cilj *Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog gospodarskog okruženja* i drugi cilj strategije *Unapređenje kvalitete života* mogu se povezati s trećom prioritetnom osi ruralnog razvoja *Dizanje kvalitete života i potpora diverzifikaciji gospodarstva*. Prihvatljive aktivnosti unutar treće osi ruralnog razvoja su diverzifikacija seoskog gospodarstva, poboljšanje usluga za stanovništvo u ruralnim područjima i obrazovanje, izgradnja kapaciteta i pokretanje zajednice. Te su aktivnosti u ovoj strategiji prilagođene specifičnim potrebama područja LAG-a Mura – Drava jer se ono razlikuje od drugih ruralnih područja po snažnoj poduzetničkoj i obrtničkoj inicijativi, postojećim stranim investicijama i velikom potencijalu za nove investicije. Dugoročna održivost ruralnih područja uvelike ovisi o kvaliteti življenja, a zahtjev za potrebom postavljanja cilja o unapređenju kvalitete života su dala sva tri sektora na održanim radionicama. Poseban naglasak se ovdje stavlja na pružanje različitih usluga za stanovništvo na ruralnom području te na revitalizaciju sela.

Unutar prvog cilja postavljen je prioritet *Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede* koji se može povezati s prvom prioritetnom osi *Jačanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora*. Prioritet unutar trećeg cilja *Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša* obuhvaća brigu za prirodne resurse, među kojima se na području LAG-a Mura - Drava ističu rijeke, geotermalni izvori, tlo i zrak. Aktivnostima koje su prihvatljive unutar prve prioritetne osi ruralnog razvoja su: kapitalna ulaganja, razvoj ljudskih resursa, poboljšanje kvalitete proizvodnog procesa i proizvoda u poljoprivredi i šumarstvu. U poglavlju 4.3. su navedene detaljnije aktivnosti koje se namjeravaju poduzeti kako bi se ostvarili navedeni zacrtani ciljevi.

Cilj 3 *Održivi razvoj ruralnog područja* može se povezati s drugom prioritetnom osi ruralnog razvoja *Poboljšanje ruralnog okoliša* koja uključuje aktivnosti održivih metoda korištenja poljoprivrednog zemljišta i šuma, pošumljavanje, ulaganja u neprivredne aktivnosti i upravljanje područjima s otežanim uvjetima gospodarenja. Cilj 3 koji je izabrao LAG Mura - Drava uključuje širi raspon prioriteta i mjera, a napravljen je u skladu s potrebama sva tri sektora. Posebno su istaknuti prioriteti zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša, povećanja energetske efikasnosti te očuvanja tradicije i kulturne baštine.

3.2. Opis mjera za dostizanje ciljeva uključujući definiranje korisnika i kriterija prihvatljivosti

Ciljevi LRS-a postavljeni su tako da pokrivaju široka područja interesa jer je u procesu izrade LRS-a prikupljeno čak 88 vrlo različitih projektnih ideja članova LAG-a i stanovnika područja LAG-a. Mjere su konkretne i podijeljene unutar cilja čijoj realizaciji doprinose, a postavljene su tako da rješavaju razvojne probleme i potrebe definirane u analizi stanja, iskorištavaju snage područja LAG-a definiranih u SWOT analizi te iskorištavaju prilike koje postoje u okolini. Opis mjera je naveden u tablicama 5, 6 i 7. **Kriteriji prihvatljivosti** korisnika su detaljno objašnjeni u poglavlju 4.9. gdje je objašnjena procedura donošenja odluka o projektima koje će LAG podupirati.

Tablica 5: Strateški cilj 1 – Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog poslovnog okruženja

Prioriteti (P)	Mjere (M)	Opis mjere	Korisnici
1P1: Stimuliranje rasta i razvoja poduzetništva	1P1-M1 Razvoj poslovne infrastrukture	Unaprijediti rad postojećih institucija poduzetničke infrastrukture, izgradanja nove poslovne infrastrukture, promoviranje mogućnosti ulaganja.	Gospodarstvenici, stanovništvo, JLS
	1P1-M2 Jačanje poduzetničkih potencijala i promicanje pozitivnog stava prema poduzetništvu	Unaprijediti upravljanje ljudskim potencijalima u poduzećima, javnim institucijama i udrugama, poticanje društveno odgovornog i socijalnog poduzetništva.	Gospodarstvenici, stanovništvo, JLS
	1P1-M3 Razvoj poduzetništva temeljenog na primjeni novih tehnologija i razvoju novih proizvoda	Unaprijediti razinu primjene novih tehnologija, poticati razvoj novih proizvoda, posebno u djelatnostima koje su ključne za gospodarski razvoj područja.	Gospodarstvenici, stanovništvo, JLS
	1P1-M4 Olakšavanje pristupa domaćem tržištu i razvijanje kapaciteta usmjerenih na internacionalizaciju poslovanja	Povezivanje poduzetnika unutar i izvan sektora, sa stranim partnerima, olakšavanje pristupa na tržište, poticanje osnivanje klastera, zadruga i udruga.	Gospodarstvenici, stanovništvo, JLS
	1P1-M5 Uvođenje i usvajanje standarda, znakova kvalitete, normizacija i promicanje zelenog gospodarstva	Poticati na unapređenje sustava upravljanja, uvođenja certifikata, prilagodavanje normama i direktivama, posebno vezano uz IPPC direktivu i metalnu industriju.	Gospodarstvenici, stanovništvo, JLS
1P2: Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede	1P2-M1 Poticanje tržišno orijentirane poljoprivrede i finalizacije i diverzifikacije u poljoprivrednoj proizvodnji	Raditi na poboljšanju položaja poljoprivrednih proizvođača, prerađivača i njihovom boljem povezivanju s tržištem. Zaštititi i promovirati regionalne posebitnosti prehrambenih proizvoda.	Poljoprivrednici, OPG, gospodarstvenici, stanovništvo
	1P2-M2 Poticanje na okrupnjavanje zemljišta i usklađivanje s propisima	Utjecati na lokalne strukture radi povećanja površina gospodarstava i smanjenje rascjepkanosti zemljišta što će omogućiti učinkovitiju i konkurentniju poljoprivrednu proizvodnju na području LAG-a.	Poljoprivrednici, OPG, stanovništvo, JLS
	1P2-M3 Razvoj ekološke poljoprivrede te integriranog načina poljoprivredne proizvodnje	Poticati certificiranja ekoloških poljoprivrednika i poljoprivrednika prema integriranom načinu proizvodnje, osiguravanje savjetodavne pomoći i udruživanja radi jačeg utjecaja na višim razinama vlasti.	Poljoprivrednici, OPG, stanovništvo, JLS
1P3: Održivi razvoj ruralnog turizma temeljenog na očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini	1P3-M1 Izgradnja i razvoj turističke infrastrukture	Poticati izgradnju i razvoj turističke infrastrukture koja je u skladu s principima održivosti i koja upotpunjuje turistički imidž područja LAG-a Mura – Drava	Turisti, stanovništvo, LAG
	1P3-M2 Održivo upravljanje turističkim resursima	Utvrđiti uvjete i instrumente za dugoročno održiv turizam na području, poticanje inicijativa za održivo upravljanje turističkim resursima.	Turisti, stanovništvo, LAG
	1P3-M3 Osmišljavanje i razvoj zajedničke turističke ponude i promocije područja	Unaprijediti kvalitetu turističkih proizvoda i usluga, poticati suradnju i umrežavanje svih sektora radi osmišljavanja zajedničkih turističkih proizvoda i radi zajedničkog nastupa na tržištu, povezivanje s turističkim agencijama i posrednicima.	Ponudaci turističkih usluga, turisti, stanovništvo, LAG

Tablica 6: Strateški cilj 2 – Unapređenje kvalitete života

Prioriteti (P)	Mjere (M)	Opis mjere	Korisnici
2P1: Razvoj i unapređenje infrastrukture na ruralnom području	2P1-M1 Unapređenje cestovnog i željezničkog prometa	Unaprijediti cestovnu i željezničku infrastrukturu te sustava javnog prijevoza kako bi se osigurao daljnji razvoj LAG-a.	Stanovništvo, gospodarstvenici, JLS, LAG
	2P1-M2 Razvoj i izgradnja komunalne infrastrukture	Unaprijediti postojeću komunalnu infrastrukturu kako bi se osigurao daljnji razvoj LAG-a i kvaliteta života stanovnika.	Stanovništvo, komunalna poduzeća, LAG
	2P1-M3 Razvoj i unapređenje društvene infrastrukture	Unaprijediti postojeću društvenu infrastrukturu kako bi se osigurao daljnji razvoj LAG-a i kvaliteta života stanovnika.	Stanovništvo, škole, gospodarstvenici, udruge, JLS
2P2: Poticanje obrazovanja svih skupina ljudi	2P2-M1 Pomoć mladima u obrazovnom usmjeravanju	Povećati prilike za obrazovanje mladih na području LAG-a te unaprijediti obrazovnu strukturu i kompetencije mladih u skladu s tržišnim potrebama.	Mladi, škole, JLS, udruge
	2P2-M2 Potpora cjeloživotnom obrazovanju	Unaprijediti formalno stečeno obrazovanje, znanja i vještine u svrhu jačanja kompetencija i konkurentnosti na tržištu rada.	Stanovništvo, gospodarstvenici
2P3: Zaštita i promocija ljudskih prava	2P3-M1 Poboljšanje kvalitete života marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina	Unaprijediti uključivanje socijalno marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina na području LAG-a u društvenu zajednicu i tržište rada.	Stanovništvo, marginalizirane i ranjive društvene skupine, udruge
	2P3-M2 Promicanje preventivne zdravstvene zaštite	Smanjiti broj oboljelih osoba na području LAG-a.	Stanovništvo, škole, udruge, JLS
	2P3-M3 Podrška zdravom načinu života i aktivnom starenju	Poboljšati zdravstveno stanje stanovnika LAG-a, povećati njihovu fizičku aktivnost i brigu o vlastitom zdravlju te na taj način poboljšati njihovu kvalitetu života.	Stanovništvo, škole, udruge, JLS

Tablica 7: Strateški cilj 3 – Održivi razvoj ruralnog područja

Prioriteti (P)	Mjere (M)	Opis mjere	Korisnici
3P1: Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša	3P1-M1 Razvoj sustava za praćenje stanja i zaštitu okoliša	Provoditi inicijative usmjerene na zaštitu i očuvanje okoliša na području LAG-a.	Stanovništvo, ustanove, gospodarstvenici, udruge, JLS, LAG
	3P1-M2 Unapređenje sustava za gospodarenje otpadom	Stvoriti sustavno koordinirano provođenje aktivnosti gospodarenja otpadom.	Stanovništvo, ustanove, gospodarstvenici, udruge, JLS, LAG
	3P1-M3 Povećanje znanja, vještina i motiviranosti stanovnika o zaštiti i očuvanju prirodnih resursa	Zaštititi i očuvati postojeće prirodne resurse na području LAG-a te povećati njihovo održivo korištenje podizanjem svijesti i znanja stanovnika.	Stanovništvo, ustanove, gospodarstvenici, udruge, JLS, LAG
3P2: Energetska održivost	3P2-M1 Poticanje proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije	Poticati proizvodnju i korištenje obnovljivih izvora energije motivacijom i jačanjem svijesti stanovništva o važnosti i prednostima iskorištavanja OIE.	Stanovništvo, ustanove, gospodarstvenici, udruge, JLS, LAG
	3P2-M2 Promoviranje energetske učinkovitosti	Povećati energetske učinkovitost i smanjiti energetske troškove na području LAG-a.	Stanovništvo, ustanove, gospodarstvenici, udruge, JLS, LAG
3P3: Očuvanje tradicije i kulturne baštine	3P3-M1 Obnova i zaštita kulturne baštine	Povećati kulturnu prepoznatljivost LAG-a kroz obnovu i zaštitu materijalne i nematerijalne kulturne baštine tog područja.	Stanovništvo, ustanove, gospodarstvenici, udruge, JLS, LAG
	3P3-M2 Održivo korištenje kulturne baštine	Povećati prepoznatljivost i inicijative usmjerene na revitalizaciju, prepoznatljivost i širenje kulturne baštine područja LAG-a.	Stanovništvo, ustanove, gospodarstvenici, udruge, JLS, LAG
	3P3-M3 Motivacija za očuvanje kulturne baštine i razvoj programa kulturne suradnje	Podići svijest stanovništva LAG-a o važnosti očuvanja i zaštiti materijalne i nematerijalne kulturne baštine te njezine velike uloge u poboljšanju kvalitete života.	Stanovništvo, ustanove, gospodarstvenici, udruge, JLS, LAG

3.3. Očekivani rezultati po mjerama

1P1 Stimuliranje rasta i razvoja poduzetništva

1P1-M1 Razvoj poslovne infrastrukture	Izgrađena /modernizirana gospodarska infrastruktura. Uspostavljena institucijska podrška i infrastruktura gospodarstvu. Zone spremne za ulaganje i inkubiranje. Uspostavljena suradnja s drugim poduzetničkim/gospodarskim zonama.
1P1-M2 Jačanje poduzetničkih potencijala i promicanje pozitivnog stava prema poduzetništvu	Potaknuto poduzetništvo i samozapošljavanje. Povećana razina neformalnog i formalnog obrazovanja poduzetnika. Povećan broj investitora zainteresiranih za ulaganje.
1P1-M3 Razvoj poduzetništva temeljenog na primjeni novih tehnologija i razvoju novih proizvoda	Brži rast gospodarstva, konkurentnije gospodarstvo. Uvedene nove tehnologije. Povećana ponuda proizvoda na području LAG-a.
1P1-M4 Olakšavanje pristupa domaćem tržištu i razvijanje kapaciteta usmjerenih na internacionalizaciju poslovanja	Potaknuto osnivanje novih klastera/zadruga. Povećan interes poduzetnika za uključenje u klustere/zadruge. Povećan izvoz, prisutnost i prepoznatljivost gospodarstvenika s područja LAG-a na tržištu.
1P1-M5 Uvođenje i usvajanje standarda, znakova kvalitete, normizacija i promicanje zelenog gospodarstva	Povećan interes poduzetnika za uvođenje certifikata i normi. Osigurana usklađenost s IPPC direktivom. Povećan interes za zeleno gospodarstvo.

1P2 Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede

1P2-M1 Poticanje tržišno orijentirane poljoprivrede i finalizacije i diverzifikacije u poljoprivrednoj proizvodnji	Potaknut interes za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom, primjenom novih tehnologija i razvojem novih proizvoda. Zaštićene i promovirane regionalne posebnosti prehrambenih proizvoda. Potaknuto udruživanje, povezivanje i prekogranična suradnja.
1P2-M2 Poticanje na okrupnjavanje zemljišta i usklađivanje s propisima	Potaknuto okrupnjavanje poljoprivrednih posjeda. Potaknuta legalizacija gospodarskih objekata. Potaknuto usklađivanje poljoprivrednih proizvođača s EU direktivama. Izgrađeni/renovirani i opremljeni gospodarski objekti u skladu s EU direktivama.
1P2-M3 Razvoj ekološke poljoprivrede te integriranog načina proizvodnje u klasičnoj poljoprivredi	Podignuta svijest o važnosti održive poljoprivredne proizvodnje. Pokrenuto ekološko certificiranje poljoprivrednih gospodarstava. Osnovane zadruge proizvođača radi zajedničkog nastupa na tržištu. Šira primjena integrirane zaštite bilja.

1P3 Održivi razvoj ruralnog turizma temeljenog na očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini

<p>1P3-M1 Izgradnja i razvoj turističke infrastrukture</p>	<p>Potaknuta obnova/modernizacija turističke infrastrukture. Potaknuta izgradnja nove turističke i potporne infrastrukture. Identificirani i označeni turistički atraktivni lokaliteti, kulturna baština i povijesni lokaliteti. Ruralna domaćinstva zainteresirana za bavljenje turizmom i starim zanatima. Ostvarena prekogranična turistička suradnja.</p>
<p>1P3-M2 Održivo upravljanje turističkim resursima</p>	<p>Potaknuto stvaranje autohtonog turističkog proizvoda. Potaknuto stvaranje jedinstvenog turističkog proizvoda. Podignuta svijest o održivom iskorištavanju prirodnih resursa. Podignuta svijest o kulturnoj baštini i njena valorizacija kroz turizam.</p>
<p>1P3-M3 Osmišljavanje i razvoj zajedničke turističke ponude i promocije područja</p>	<p>Kulturni i turistički subjekti međusobno povezani u ponudi jedinstvenog turističkog proizvoda. Potaknuta suradnja i koordinacija na razvoju, organizaciji i promociji turističke ponude. Sveukupna turistička ponuda poznata široj javnosti. Potaknuto podizanje kvalitete ponude i usluga.</p>

2P1 Razvoj i unapređenje infrastrukture na ruralnom području

<p>2P1-M1 Unapređenje cestovnog i željezničkog prometa</p>	<p>Javni prijevoz i prometna infrastruktura poboljšana. Ranjivi sudionici prometa su bolje zaštićeni. Povećana svijest ljudi o ponašanju u prometu i mogućnostima unapređenja prometnog sustava.</p>
<p>2P1-M2 Razvoj i izgradnja komunalne infrastrukture</p>	<p>Izrađen plan razvoja komunalne infrastrukture. Komunalna infrastruktura unaprijeđena.</p>
<p>2P1-M3 Razvoj i unapređenje društvene infrastrukture</p>	<p>Izgrađeni, obnovljeni i renovirani objekti društvene infrastrukture. Poboljšana razina zadovoljstva stanovnika društvenom infrastrukturom.</p>

2P2 Poticanje obrazovanja svih skupina ljudi

<p>2P2-M1 Pomoć mladima u obrazovnom usmjeravanju</p>	<p>Povećan interes za poduzetničku djelatnost među mladima. Povećana razina usklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada.</p>
<p>2P2-M2 Potpora cjeloživotnom obrazovanju</p>	<p>Jačanje kapaciteta stanovništva za prilagodbu tržištu rada. Povećano znanje stanovništva o projektima i EU fondovima. Veće znanje stanovnika LAG-a o dostupnim edukacijama. Doprinos usklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada. Stjecanje i unapređenje znanja, vještina i kompetencija u užem smislu za osobne, društvene i profesionalne potrebe</p>

2P3 Zaštita i promocija ljudskih prava

<p>2P3-M1 Poboljšanje kvalitete života marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina</p>	<p>Ojačani kapaciteti marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina.</p>
<p>2P3-M2 Promicanje preventivne zdravstvene zaštite</p>	<p>Smanjenje broja bolesnih osoba na području LAG-a. Povećano znanje građana o mogućnostima preventivne zdravstvene zaštite. Poboljšanje sustava preventivne zdravstvene zaštite na području LAG-a.</p>
<p>2P3-M3 Podrška zdravom načinu života i aktivnom starenju</p>	<p>Veća usmjerenost stanovništva prema zdravijem načinu života. Poboljšana kvaliteta života stanovništva treće životne dobi. Smanjenje broja oboljelih od kardiovaskularnih oboljenja i drugih bolesti koje su uzrokovane nezdravim načinom života.</p>

3P1 Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša

3P1-M1 Razvoj sustava za praćenje stanja i zaštitu okoliša	Povećana briga za okoliš i zaštita prirodnih vrijednosti na području LAG-a.
3P1-M2 Unapređenje sustava za gospodarenje otpadom	Povećani kapaciteti lokalnih komunalnih poduzeća. Projekti za unapređenje sustava za gospodarenje otpadom se provode na području LAG-a.
3P1-M3 Povećanje znanja, vještina i motiviranosti stanovnika o zaštiti i očuvanju prirodnih resursa	Povećan broj inicijativa usmjerenih na zaštitu i očuvanje prirodnih resursa. Povećan broj educiranih stanovnika o važnosti očuvanja prirodnih resursa.

3P2 Energetska održivost

3P2-M1 Poticanje proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije	Potaknuto uvođenje novih tehnologija i korištenje obnovljivih izvora energije. Podignuta svijest i znanje o obnovljivim izvorima energije.
3P2-M2 Promoviranje energetske učinkovitosti	Povećano ulaganje u energetska učinkovitost, podignuta svijest javnosti o mjerama i načinima podizanja energetske učinkovitosti.

3P3 Očuvanje tradicije i kulturne baštine

3P3-M1 Obnova i zaštita kulturne baštine	Postignuta prepoznatljivost kulturne baštine. Zaštićena i potaknuta obnova materijalne kulturne baštine. Osiguranje prostornih i drugih uvjeta za bavljenje kulturom. Potaknuta široka suradnja na zaštiti i valorizaciji kulturne baštine.
3P3-M2 Održivo korištenje kulturne baštine	Potaknuta revitalizacija i održivo korištenje kulturnih dobara. Uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu.
3P3-M3 Motivacija za očuvanje kulturne baštine i razvoj programa kulturne suradnje	Potaknuto uključivanje kulturne baštine u školske i izvanškolske aktivnosti. Potaknut razvoj multikulturnih programa i kulturne suradnje. Unaprijedeno očuvanje i promocija kulturne baštine.

4. STRATEGIJA IZRADE I PROVEDBE

4.1. Značajke partnerstva

LAG Mura - Drava partnerstvo je predstavnika javnog, gospodarskog i civilnog sektora s područja 8 jedinica lokalne samouprave u Međimurskoj županiji (općine Donja Dubrava, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Goričan, Kotoriba, Orehovica i Sveta Marija, te grada Preloga) i jedne jedinice lokalne samouprave u Koprivničko-križevačkoj županiji (općina Legrad). Područje obuhvaćeno LAG-om Mura – Drava prirodno gravitira gradu Prelogu koji predstavlja njegov svojevrsni centar. Na području LAG-a Mura - Drava postoji tradicija suradnje dionika iz različitih sektora tako da LAG predstavlja nastavak dosadašnje suradnje kroz formalan oblik povezivanja koji suradnju i partnerstva na različitim projektima podiže na višu razinu i usmjerava prema postizanju zacrtanih ciljeva i rješavanju zajednički potreba.

LAG Mura - Drava osnovan je s namjerom postizanja društvene kohezije koja će povećati potencijale područja i na održivi način koristiti lokalne resurse za ruralni razvoj i gospodarski rast. Pri izradi lokalne razvojne strategije aktivno su sudjelovali predstavnici gospodarskog i civilnog sektora, kao i predstavnici tijela jedinica lokalne samouprave. Odrađene su opsežne konzultacije i uspostavljena suradnja s interesnim skupinama koje djeluju na području LAG-a i za vrijeme pisanja LRS, ali i prije samog formiranja LAG-a, s ciljem upoznavanja stanovništva s prednostima i karakteristikama LAG-a kao udruge. Partnerski pristup u formiranju LAG-a, donošenju i provođenju strategije osigurava transparentnost te uzajamno povjerenje i uvažavanje uz jasno definirane uloge, podijeljene odgovornosti i zajedničko donošenje odluka. Otvorena komunikacija, odgovornost i otvorenost za nove ideje temeljni su principi ovog partnerstva. Partneri će također poticati podizanje vlastitih kapaciteta za potrebe LAG-a te zajedničko učenje i razmjenu iskustava. Suradnja svih sektora omogućuje lakše uvođenje promjena, suočavanje s pitanjima prije nego što postanu problemi, manje birokracije, manje sukoba i bolje donošenje odluka te samim time kvalitetniji razvoj.

4.2. Primjena načela »odozdo prema gore« i sudjelovanje različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomski ugrožene skupine, žene i mladi u izradi strategije

Strategija je vođena pristupom „odozdo prema gore“ s direktnom inicijativom najniže lokalne razine, usmjerene na rješavanje konkretnih i direktnih problema stanovništva s područja LAG-a. Primjenom ove metode postupak izrade Strategije odvijao se transparentno, uz široku suradnju svih dionika putem radionica i sastanaka, uz prisutnost zainteresiranih skupina i pojedinaca, sa ciljem osnaživanja cjelokupne javnosti za sudjelovanje u donošenju odluka na lokalnoj razini. U procesu izrade LRS-a održano je sedam radionica, po dvije za svaki sektor: javni, gospodarski i civilni te jedna zajednička radionica sa svim sektorima. Predstavicima svakog sektora bilo je predstavljeno nekoliko prijedloga mogućih vizija LAG-a Mura - Drava, a oni su na temelju upitnika izabrali ključne elemente za kreiranje konačne vizije. Raspravljalo se o specifičnim problemima i potrebama na lokalnoj razini te uvidjelo da mnogi sudionici radionica imaju slične probleme. Prvu verziju SWOT analize napravili su stručnjaci na temelju analize postojećeg stanja, a konačna verzija utvrđena je na radionicama su sudionicima iz raznih sektora. Sudionici radionica su na sličan način sudjelovali i u odabiru ciljeva, prioriteta i mjera strategije te dali prijedloge konkretnih aktivnosti za provedbu strategije. Nacrt strategije je bio javno objavljen te

su žitelji područja LAG-a iz svih sektora mogli sudjelovati u javnoj raspravi o konačnom sadržaju strategije.

Ravnopravna uključenost različitih interesnih skupina (bez obzira na njihov spol, dob, nacionalnost, jezik, vjeru, politička ili druga uvjerenja, izobrazbu, društveni položaj ili druge osobne sklonosti) iz sva tri sektora društva u proces izrade LRS-a prepoznata je kao temelj uspješne implementacije strategije. Cjelokupni dokument pripremljen je na načelu suradnje i konsenzusa uz uvažavanje stavova i mišljenja predstavnika svih skupina s područja LAG-a što je pridonijelo lakšem identificiranju potrebe cijelog područja i dala konstruktivna rješenja za podizanje kvalitete života stanovnika.

4.3. Plan provedbe i slijed aktivnosti u ostvarenju ciljeva

Predloženi plan provedbe je sastavljen za prve tri godine implementacije Lokalne razvojne strategije LAG-a Mura – Drava. Na temelju odabranih ciljeva, prioriteta i mjera, izabrane su aktivnosti neophodne za pokretanje provedbe strategije razvoja područja LAG-a Mura – Drava, a za koje se može predvidjeti da će se pokrenuti i/ili završiti u sljedeće tri godine. LAG će svake godine donositi Operativni akcijski plan kojim će se definirati detaljne aktivnosti i indikatori koji će biti provedeni i ostvareni.

Predloženi plan provedbe Lokalne razvojne strategije je podijeljen u tri faze: od 2013. do 2014., od 2014. do 2015. i od 2016. do 2020. godine. Prvu fazu provedbe Lokalne razvojne strategije označava jačanje kapaciteta, umrežavanje i prepoznavanje snaga i prilika LAG-a Mura – Drava za ostvarivanje zacrtanih ciljeva. Drugu fazu označava pokretanje strateških projekata i investicija, umrežavanje na svim razinama i snažna podrška razvoju. Pojedine aktivnosti iz prve faze će se nastaviti provoditi i/ili provoditi periodički ovisno o mogućnostima i interesima ciljnih skupina. Treća faza u provedbi ove strategije je orijentirana na procjenjivanje rezultata, utjecaja i eventualnih manjkavosti prijašnjih faza. Tijekom treće faze LAG će nastaviti provoditi aktivnosti koje su se pokazale uspješnima, a revidirat će se ili izmijeniti one aktivnosti koje nisu dale rezultata. Planovi će se razvijati i usklađivati prema strateškim okvirima EU. Kako bi se ostvarili rezultati koji nisu postignuti do kraja 2015.godine, nastaviti će se provoditi aktivnosti koje će voditi prema tom cilju. Odgovornost za konsolidaciju i izradu daljnjih planova aktivnosti ima LAG kao udruga, manager LAG-a i Upravljačko tijelo LAG-a.

Neke od planiranih aktivnosti će provoditi sam LAG kao udruga, a neke će provoditi svi sektori na području LAG-a Mura – Drava, JLS-ovi, ustanove, poduzeća i udruge. Financijska sredstva za aktivnosti koje će provoditi LAG kao udruga će biti osigurani iz godišnjeg proračuna LAG-a, i to donacijama, iz državnog proračuna i/ili iz projekata. **Korisnici po mjerama** su definirani u poglavlju 3.2.

Tablica 8: Plan provedbe i slijed aktivnosti: *Cilj 1 Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog poslovnog okruženja*

Prioritet	Mjera	Aktivnosti	2013. – 2014.	2014 – 2015.	2016. – 2020.
IP1 Stimuliranje rasta i razvoja poduzetništva	IP1-M1	Stvaranje zajedničke baze poduzetničkih /gospodarskih zona sa kapacitetima, uvjetima i potrebama			
		Izgradnja, modernizacija i infrastrukturno opremanje poduzetničkih/gospodarskih zona (objekti, sustav prometa, telekomunikacija, energetike, komunalnih i proizvodnih djelatnosti i sl.)			
		Otvaranje poduzetničkih inkubatora za poduzetnike početnike			
	IP1-M2	Organiziranje povremenih savjetodavnih usluga prema područjima interesa poduzetnika te mentorstva za poduzetnike početnike			
		Promocija poduzetništva kroz prezentaciju primjera uspješnih poduzetničkih poduhvata			
		Informiranje o poticajnim mjerama za poduzetništvo, samozapošljavanje i zapošljavanje i pomoć za iskorištenje sredstava			
		Umrežavanje i koordiniranje svih institucija relevantnih za podršku investitorima			
		Podizanje poduzetničkih kompetencija kroz formalne i neformalne programe obrazovanja poduzetnika prema njihovim potrebama i interesima			
		Edukacije za privlačenje investicija i suradnja s relevantnim institucijama koje promoviraju i privlače investitore			
		Stvaranje poticajnih uvjeta za investiranje i podrška kod ishoda potrebnih dokumenata kod ulaganja			
		Aktivno promoviranje poduzetničkih zona i njihovih kapaciteta			
	IP1-M3	Informiranje o poticajnim mjerama i mogućnostima financiranja za ulaganje u razvoj poslovanja, primjenu novih tehnologija i pomoć za iskorištenje sredstava			
		Razvoj novih proizvoda, tehnologija i unapređenje postojećih proizvoda i usluga			
		Umrežavanja poslovnog, obrazovnog i javnog sektora u inicijativama za primjenu novih tehnologija i razvoju novih proizvoda			
		Poticanje poduzetnika na uključivanje u projekte zajednički sa znanstveno-istraživačkim institucijama			
	IP1-M4	Stvaranje baze poduzetnika i njihovih kapaciteta, proizvoda i			

		usluga			
		Poticanje udruživanja poduzetnika (formalno i neformalno) i zajednički izlazak na domaće i inozemno tržište			
		Educiranje i savjetovanje o internacionalizaciji poslovanja			
		Organiziranje i sudjelovanje na sajmovima i događanjima namijenjenim umrežavanju poduzetnika			
	1P1-M5	Poticanje na uvođenje certifikata, normi i standarda te usklađivanje sa IPPC direktivom – organiziranje edukacija i informiranje o dostupnim natječajima			
		Razvijanje i održavanje edukativnih programa i poticaja za uvođenje tehnologije prema eko principima			
1P2 Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede	1P2-M1	Informiranje o trendovima u poljoprivrednoj proizvodnji i potražnji za poljoprivrednim proizvodima			
		Poticanje stanovništva u ruralnim područjima na bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom			
		Poticanje razvoja kapaciteta koji će omogućiti poljoprivrednu proizvodnju s većom dodanom vrijednosti			
		Educiranje o novim tehnologijama i metodama poljoprivredne proizvodnje, prerade i prodaje			
		Poticanje diverzifikacije u poljoprivredi i integrirane poljoprivredne proizvodnje			
		Promocija i brandiranje poljoprivrednih proizvoda			
		Poticanje poljoprivrednih proizvođača na umrežavanje i povezivanje te zajednički nastup na tržištu			
		Poticanje suradnje prekograničnih regija u razvoju i zaštiti poljoprivredne proizvodnje			
	1P2-M2	Okрупnjavanje poljoprivrednih posjeda			
		Legalizacija poljoprivredno gospodarskih objekata			
		Izgradnja/opremanje gospodarskih objekata u skladu s direktivama EU			
	1P2-M3	Organiziranje stalne savjetodavne podrške eko proizvodnji			
		Organiziranje edukacija usmjerenih na integriranu i ekološku proizvodnju			
		Poticanje održive ekološke poljoprivredne proizvodnje			
		Promicanje certificiranja ekoloških proizvoda			
		Osnivanje zadružnih pogona za skladištenje, preradu i plasman eko proizvoda			
1P3 Održivi razvoj	1P3-M1	Identificiranje, označavanje i mapiranje turistički atraktivnih lokaliteta			

ruralnog turizma temeljenog na očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini		Izgradnja novih i rekonstrukcija/modernizacija postojećih turističkih kapaciteta			
		Izgradnja nove i obnova postojeće potporne infrastrukture			
	1P3-M2	Poticanje korištenja prirodnih resursa u funkciji turizma na principima održivosti			
		Poticanje korištenja bogate kulturne i povijesne baštine u turističke svrhe i njihova zaštita i očuvanje			
		Razvoj programa i zajednička ponuda kulturnih i prirodnih resursa			
	1P3-M3	Stvaranje baze podataka o turističkoj ponudi i kapacitetima			
		Organizacija i koordinacija odvijanja postojećih tradicionalnih događaja			
		Osmišljavanje zajedničke turističke ponude područja			
		Implementacija standarda kvalitete i poslovne izvrsnosti u turizmu			
		Promicanje prekogranične turističke suradnje			

Tablica 9: Plan provedbe i slijed aktivnosti: *Cilj 2 Unapređenje kvalitete života*

Prioritet	Mjera	Aktivnosti	2013. – 2014.	2014 – 2015.	2016. – 2020.
2P1 Razvoj i unapređenje infrastrukture na ruralnom području	2P1-M1	Organiziranje edukacija o unapjeđenju prometnog sustava i ponašanja u prometu			
		Prilagodavanje prometne infrastrukture ranjivim sudionicima prometa – pješacima, biciklistima, invalidima			
		Izgradnja/rekonstrukcija prometnica			
		Potpora razvoju intermodalnih oblika prijevoza			
		Potpora projektima za poboljšanje javnog prijevoza			
	2P1-M2	Priprema i provođenje projekata za unapređenje komunalne infrastrukture			
		Priprema, prijava i provođenje projekata uvođenja i poboljšanja sustava vodoopskrbe i odvodnje na području LAG-a			
	2P1-M3	Izrada plana za razvoj društvene infrastrukture			
		Priprema dokumentacije za projekte razvoja društvene infrastrukture			
		Obnova i izgradnja društvene infrastrukture			
2P2 Poticanje obrazovanja	2P2-M1	Poticanje mladih na upis deficitarnih obrtničkih i zanatskih zanimanja			

svih skupina ljudi		Uvođenje savjetovanja za profesionalno usmjeravanje na području LAG-a					
		Unapređenje suradnje gospodarstvenika i škola					
		Poticanje visokoškolskog obrazovanja među učenicima srednjih škola					
		Priprema i poticanje projekata mobilnosti u školama					
	2P2-M2		Suradnja s HZZ-om u identificiranju potrebnih kvalifikacija na tržištu rada				
			Uvođenje programa obrazovanja u skladu s potrebama tržišta rada				
			Poticanje i promocija važnosti neformalnog i formalnog obrazovanja				
			Osvješčivanje javnosti o potrebi cjeloživotnog obrazovanja				
			Informiranje stanovništva o dostupnim edukacijama.				
			Priprema, prijava i provođenje projekata za promociju cjeloživotnog obrazovanja				
	2P3 Zaštita i promocija ljudskih prava	2P3-M1		Prilagođavanje javnih objekata potrebama osoba s invaliditetom			
				Organiziranje savjetodavne službe i pomoći marginaliziranim i ranjivim društvenim skupinama			
Senzibilizacija javnosti o sposobnostima i potrebama marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina							
Uključivanje marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina na tržište rada							
2P3-M2				Edukacija stanovništva o važnosti i načinima prevencije bolesti			
				Priprema, prijava i provođenje projekata za unapređenje preventivne zdravstvene zaštite			
2P3-M3				Poticanje sportskih aktivnosti u lokalnoj zajednici			
				Izgradnja sportsko-rekreacijske infrastrukture i uvođenje novih sportskih sadržaja i usluga za stanovnike područja LAG-a			
				Edukacija o zdravom načinu života i aktivnom starenju			
				Poticanje projekata za unapređenje kvalitete života stanovništva treće životne dobi			
			Poticanje projekata o zdravom načinu života				

Tablica 10: Plan provedbe i slijed aktivnosti: Cilj 3 Održivi razvoj ruralnog područja

Prioritet	Mjera	Aktivnosti	2013. – 2014.	2014 – 2015.	2016. – 2020.
3P1 Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša	3P1-M1	Izrada studija kvalitete zraka, tla, voda i šuma			
		Razvoj programa LAG-a za očuvanje kvalitete zraka, tla, voda i šuma			
		Poticanje korištenja novih tehnologija i/ili metoda u zaštiti prirodnih vrijednosti			
		Poticanje zaštite autohtonih biljnih i životinjskih vrsta na području LAG-a			
		Poticanje suradnje u zaštiti okoliša			
	3P1-M2	Povezivanje komunalnih poduzeća s partnerima u zemlji i inozemstvu			
		Edukacija o primjerima dobre prakse sustava za gospodarenje otpadom			
		Edukacija o načinima zbrinjavanja otpada i mogućnostima reciklaže			
	3P1-M3	Priprema, prijava i provođenje projekata za unapređenje sustava gospodarenja otpadom			
		Poticanje inicijativa usmjerenih na zaštitu i očuvanje prirodnih reusrsa			
3P2 Energetska održivost	3P2-M1	Organiziranje edukacija o zaštiti i očuvanju prirodnih resursa			
		Stimuliranje proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije u privatnom i javnom sektoru			
		Pomoć kod izrade i ishođenja dokumentacije za izradu sustava proizvodnje električne energije korištenjem obnovljivih izvora energije			
		Razvoj projekata za iskorištavanje obnovljivih izvora energije			
	3P2-M2	Promocija i edukacija o korištenju obnovljivih izvora energije			
		Poticanje ulaganja u praktična znanja o učinkovitom upravljanju i korištenju energije			
		Poticanje na ulaganje u veću energetska učinkovitost stambenih i gospodarskih objekata			
		Motivacija vlasnika objekata na poboljšanje toplinskih karakteristika stambenih, gospodarskih i javnih objekata			
		Provođenje informativnih kampanja			
3P3 Očuvanje tradicije i	3P3-M1	Zaštita i obnova građevina kulturne baštine i ruralnih sredina			
		Zaštita materijalne i nematerijalne baštine			

kulturne baštine		Obnavljanje starih, autohtonih obrta, zanata			
		Osiguranje prostornih i drugih uvjeta za bavljenje kulturnom baštinom			
		Poticanje bolje infrastrukturne opremljenosti i označavanje lokaliteta kulturne baštine			
		Poticanje suradnje u zaštiti i valorizaciji kulturne baštine			
	3P3-M2	Poticanje revitalizacije kulturnih dobara uvođenjem prihvatljivih sadržaja			
		Poticanje amaterskog i izvaninstitucijskog civilnog djelovanja na području zaštite i održivog razvoja nematerijalne baštine			
		Praćenje i potpora daljnjem razvoju svih oblika poduzetništva utemeljenih na kulturnoj baštini			
		Obrazovanje za razvoj proizvoda i usluga utemeljenih na kulturnoj baštini			
		Osiguravanje vidljivosti i prepoznatljivosti lokalne kulturne baštine na turističkom tržištu			
	3P3-M3	Potpora razvoju multikulturalnih projekata i ostvarivanju kulturne suradnje			
		Poticanje odgojno-obrazovnih i drugih aktivnosti stanovništva radi jačanja svijesti o potrebi očuvanja kulturne baštine i njezina gospodarskog korištenja			
		Suradnja zainteresiranih institucija, gospodarstvenika i pojedinaca na očuvanju kulturne baštine			
		Financijska i stručna potpora manifestacijama i projektima koji promiču kulturne vrijednosti i tradiciju			
		Poticanje inovativnih, kreativnih i konkurentnih proizvoda utemeljenih na kulturnoj baštini			

4.4. Sposobnost upravljanja javnim sredstvima

Dobro upravljanje LAG-om jedno je od glavnih obilježja LEADER-ova pristupa. Stoga se od LAG-ova očekuje snažno, nepristrano i transparentno vodstvo tijekom provedbe aktivnosti ruralnog razvoja. U punom korištenju ruralnih razvojnih potencijala iznimno važnu ulogu ima LAG-ovo partnerstvo, koje mora odgovorno koristiti decentralizirane sustave odlučivanja, djelovati pošteno i učinkovito kako bi bili što produktivniji i dobro prihvaćeni na području djelovanja. S povjerenjem zajednice povećava se i potpora aktivnostima LAG-a, a sve to doprinosi ubrzanju procesa osmišljavanja prijedloga projekata za ruralni razvoj kroz sustav odlučivanja odozdo prema gore. Pojedini članovi LAG-a imaju iskustva u provođenju projekata financiranih iz različitih izvora. Detaljniji opis sadašnjih iskustava u provođenju projekata naveden je u poglavlju 4.10. ove strategije.

LAG Mura - Drava nalazi se pod administrativnom upravom ukupno 9 jedinica lokalne samouprave, od kojih je 8 općina i 1 grad, Prelog. Jedinice lokalne samouprave zadužene su za odgovorno, transparentno i uspješno upravljanje proračunskim sredstvima, a zapošljavaju ukupno 47 osoba. Najveći broj zaposlenika je u Gradu Prelogu – 11, dok je u općinama, ovisno o veličini, u prosjeku zaposleno 4-5 osoba. Prosječno je na 619 stanovnika zaposlena jedna osoba u JLS-u. Upravni odbor LAG-a Mura – Drava ima 19 članova, od kojih je 9 predstavnika iz javnog sektora, 7 predstavnika civilnog sektora i 3 predstavnika gospodarskog sektora. Predstavnici iz javnog sektora imaju iskustvo u provedbi EU projekata koje su provodile jedinice lokalne samouprave na području LAG-a Mura – Drava. Predstavnici civilnog sektora aktivni su u radu svojih udruga, imaju iskustva u organiziranju humanitarnih akcija, radionica, događaja za članove udruge i ostale stanovnike LAG-a Mura – Drava kao i u vođenju udruga na mjestu tajnika/potpredsjednika udruge. Predstavnici gospodarskog sektora vrlo su uspješni gospodarstvenici. Imaju višegodišnje iskustvo u vođenju obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva, iskustvo u vođenju vlastitog obrta ili u rukovođenju obiteljskim poduzećem, te posluju već dugi niz godina na području LAG-a Mura – Drava.

LAG Mura - Drava ima zaposlenu jednu osobu na radnom mjestu managera LAG-a. Zaposlenica ima završen ekonomski fakultet (mag.oec.) i godinu dana radnog iskustva u gradskoj upravi. Na prijašnjem radnom mjestu upoznala je način funkcioniranja jedinice lokalne samouprave i upravljanja javnim sredstvima. Predsjednik Upravnog odbora ima pravo i obavezu kordinirati i organizirati rad Udruge. Za predsjednika upravnog odobora imenovan je gradonačelnik Grada Preloga, koji tu funkciju obnaša u drugom mandatu i ima bogato iskustvo vezano za funkcioniranje JLS-a i upravljanje javnim sredstvima. Članovi LAG-a osigurali su financijska sredstva za sufinanciranje planiranih aktivnosti putem članarina. Poslove računovodstva vodi manager LAG-a.

4.5. Utjecaj provedbe strategije na okoliš

Prilikom izrade ove Strategije uzeti su u obzir svi segmenti života i rada u zajednici kao što su gospodarstvo, socijalna i društvena pitanja, prirodne vrijednosti, izgrađene vrijednosti. Sve programske aktivnosti i strateške odrednice usmjerene su prema principima održivog razvoja. Svi dionici prepoznaju važnost održivog razvoja i čine potrebne napore kako bi u sve svoje aktivnosti ugradili elemente održivog gospodarenja prirodnim i drugim resursima, zaštite okoliša na principima ekologije, gospodarskog razvoja i razvoja komunalne i društvene infrastrukture.

Upravo je *Održivi razvoj ruralnog područja* jedan od strateških ciljeva ove Strategije, što dokazuje usmjerenost žitelja ovog područja na zaštitu okoliša i osiguravanje jednakih uvjeta života budućim generacijama. *Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša*, kao jedan od prioriteta, zasniva se na racionalnom i uravnoteženom korištenju već postojećih resursa uz istovremeno podizanje standarda života ljudi u lokalnoj zajednici. Prioriteti *Stimuliranje rasta i razvoja poduzetništva*, *Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede* i *Održivi razvoj ruralnog turizma*

temeljenog na očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini usmjereni su na usvajanje novih znanja i primjeni novih tehnologija koje neće imati štetan utjecaj na okoliš kao i razvoj turizma s ciljem korištenja, promoviranja i valorizacije područja na principima održivosti. Prioritet *Energetska održivost* potiče aktivno sudjelovanje svih ključnih lokalnih aktera i stanovnika, što je neophodno za uspješnu implementaciju plana energetske efikasnosti. Ovim prioritetom se namjerava pridonijeti uklanjanju društvenih, administrativnih i zakonskih prepreka koje stoje na putu povećanja korištenja obnovljivih izvora energije.

Svaki projekt koji će se poticati i provoditi prema ovoj Strategiji mora sadržavati i poštivati principe održivog razvoja i zaštite okoliša, kako bi se maksimalno utjecalo na zaštitu prirodnog okoliša i prirodnih vrijednosti na cijelom području koje pokriva LAG.

4.6. Izvori financiranja i održivost strategije bez sredstava javne pomoći

Glavni izvor trenutnog financiranja LAG-a kao udruge su članarine članova LAG-a. Kako bi se osigurala njegova održivost, potrebno je staviti naglasak na nekoliko čimbenika: partnerska suradnja svih članova, zajednička priprema, prijava projekata i pronalazak mogućnosti financiranja iz različitih izvora. Kvalitetni projekti i dokazani rezultati prijašnjih projekata i rada LAG-a, kao i angažiranost cijele zajednice područja LAG-a, uz podršku svih koji mogu pomoći u razvoju i sudjelovati u pripremi i provođenju projekata temelj su održivosti. LAG će se sa svojim projektima javljati na razne natječaje za dodjelu bespovratnih sredstava (državne zaklade, institucije i tvrtke) kako bi osigurao dodatna sredstva za provođenje aktivnosti.

LAG se ne oslanja isključivo na javna sredstva, nego mogućnosti financiranja od dionika koji djeluju na samom području LAG-a. Članice planiraju na razini LAG-a uspostavljanje fonda u koji bi se izdvajala i udruživala sredstava za zajedničko sufinanciranje projekata. Bez obzira na trenutnu ekonomsku krizu, zahvaljujući postojećim kapacitetima, očekuje se da će u narednim godinama doći do priljeva kapitala od strane investitora izvan područja LAG-a. Nastavit će se i nadalje aktivno lobirati i promovirati područje LAG-a kako bi se na taj način privukli novi strani i domaći investitori.

4.7. Procjena broja projekata i potrebnih sredstava za vrijeme trajanja IPARD programa

U sklopu radionica održanih u svrhu izrade LRS prikupljene su projektne ideje sudionika. Također, LAG je na svojim službenim internetskim stranicama objavio javni poziv za dostavljanje projektnih ideja kako bi se i široj javnosti omogućilo da svoje projekte uključi u bazu projektnih ideja LAG-a. Ukupno je prikupljeno 88 projektnih ideja u različitim fazama razrade. Od tih 88 projektnih ideja, 4 se mogu prijaviti na jednu od mjera IPARD programa, točnije na mjeru 302. U planu je provedba 4 projekta za čiju realizaciju je potrebno 609.250 kuna potpore u 2013. i 2014. godini (tablica 11, aneks 34). Prijavni obrazac projektnih ideja te popis svih prikupljenih projekata nalaze se u aneksu 35 i 36.

Tablica 11: Indikativni broj projekata/potrebnih sredstva javne potpore za razdoblje 2013.-2014. godine

MJERA	Indikativan broj projekata naveden u LRS za razdoblje 2013.-2014.		Plan potrebnih sredstava (javna potpora) za realizaciju projekata za razdoblje 2013.-2014., kn	
	2013.	2014.	2013.	2014.
302 Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	4	4	609.250 KN	609.250 KN
UKUPNO	4	4	609.250 KN	609.250 KN

Izvor: Izrada autora

4.8. Praćenje provedbe strategije i mjerenje učinaka provedbe strategije, kriteriji i indikatori za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti

Provedbu mjera i aktivnosti iz Strategije pratit će i koordinirati *Upravni odbor* u suradnji s mjesnim i upravnim odjelima jedinica lokalne samouprave koje djeluju na području LAG-a. *Upravni odbor* definira kriterije i procedure za prikupljanje i analizu podataka o provedbi Strategije, kao i poduzimanje mjera i radnji koje imaju za cilj postizanje ciljeva i prioriteta Strategije, otklanjanje problema i rješavanje rizika koji mogu ugroziti ostvarivanje ciljeva i prioriteta Strategije.

Za nadzor provedbe Strategije potrebni su jasni pokazatelji koji će vodstvu LAG-a osigurati potrebne podatke. Iz tog razloga *Upravni odbor* imenuje *Stručno radno tijelo za praćenje i evaluaciju provedbe strategije* koje će nadzirati, koordinirati i evaluirati ostvarivanje ciljeva i prioriteta LRS i redovito izvještavati o ostvarenim rezultatima. *Stručno radno tijelo za praćenje i evaluaciju provedbe strategije* odgovorno je za prikupljanje, pregled i nadopunu dokumentacije te praćenje i evaluaciju provedbe projekata. *Stručno radno tijelo za praćenje i evaluaciju provedbe strategije* izradit će detaljne upute za izvještavanje o provedbi svakog cilja i prioriteta Strategije i tablično praćenje statusa provedbe ciljeva i prioriteta. Uspostavit će se jedinstvena metodologija koja će olakšati provjeru podataka i omogućiti mjerenje učinkovitosti Strategije. Za prikupljanje podataka zaduženi su Koordinatori LAG-a koje će imenovati svaka JLS na području LAG-a i koji će biti zaduženi za prikupljanje podataka sa područja svoje JLS. Manager LAG-a vodi operativne poslove *Upravnog odbora* i *Stručnih radnih tijela* i odgovoran je za provedbu zadaća i odluka *Upravnog odbora*.

Praćenje provedbe Strategije provodit će se pomoću indikatora koji su postavljeni prema razini utjecaja na realizaciju ciljeva Strategije. Indikatori će se mijenjati i usklađivati u skladu s potrebama i prioritetima Strategije. U tablici 12 naveden je prijedlog okvirnih indikatora kao smjernica za izradu konačnih indikatora provedbe Strategije. Prijedlog konačnih indikatora sastavit će *Stručno radno tijelo za praćenje i evaluaciju provedbe strategije* i podnijeti ga na usvajanje *Upravnom odboru* LAG-a. Evaluacija provedbe Strategije treba uključivati broj korisnika potpora, njihovu strukturu po sektorima i veličini, rezultate utjecaja na ciljane skupine, broj obuhvaćenih krajnjih korisnika, generirane prihode, broj zaposlenih, isporuku projekta, ostvarene rezultate i dr. Svi ulazni podaci su mjerilo uspjeha i čine dio glavnog evaluacijskog izvješća. Oni se stavljaju u korelaciju s indikatorima provedbe Strategije s kojima čine dio ukupne evaluacije provedbe Strategije LAG-a, postizanja njezinih strateških ciljeva, odnosno razvoja ukupnog prostora područja LAG-a Mura - Drava.

Tablica 12: Prijedlog indikatora provedbe Strategije

1P1 Stimuliranje rasta i razvoja poduzetništva

1P1-M1 Razvoj poslovne infrastrukture	Broj novih poduzetnika u poduzetničkim zonama. Broj izgrađenih / moderniziranih zona. Broj novozaposlenih u zonama. Kn uloženo u novu tehnologiju u zonama. Broj usluga poduzetnicima u zonama / zainteresiranim investitorima. Broj ugovora/sporazuma s drugim poduzetničkim zonama.
1P1-M2 Jačanje poduzetničkih potencijala i promicanje pozitivnog stava prema poduzetništvu	Broj novih poduzetnika. Broj provedenih edukacija za poduzetnike. Broj i vrijednost investicija. Broj poduzetnika u zonama. Broj upita investitora. Broj sastanaka s investitorima.
1P1-M3 Razvoj poduzetništva temeljenog na primjeni novih tehnologija i razvoju novih proizvoda	BDP i financijska izvješća. Broj uvedenih novih tehnologija. Broj novih/poboljšanih proizvoda. Broj proizvoda s većom dodanom vrijednosti. Prihodi gospodarstvenika na području LAG-a.
1P1-M4 Olakšavanje pristupa domaćem tržištu i razvijanje kapaciteta usmjerenih na internacionalizaciju poslovanja	Broj novih klastera/zadruga. Broj poduzetnika uključenih u klaster/zadrugu. Ostvareni prihodi od izvoza. Broj prezentacija na sajmovima. Broj zajedničkih nastupa na tržištu.
1P1-M5 Uvođenje i usvajanje standarda, znakova kvalitete, normizacija i promicanje zelenog gospodarstva	Broj poduzetnika s certifikatom i uvedenim normama. Broj poduzetnika usklađenih s IPPC direktivom. Broj edukativnih programa i edukacija. Broj uvedenih zelenih tehnologija.

1P2 Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede

1P2-M1 Poticanje tržišno orijentirane poljoprivrede i finalizacije i diverzifikacije u poljoprivrednoj proizvodnji	Broj tržišno orijentiranih poljoprivrednih proizvođača. Broj novo realiziranih poljoprivrednih proizvoda s dodanom vrijednošću. Prihodi od poljoprivrede. Broj novo osnovanih udruga/zadruga i sl. Broj prekograničnih inicijativa.
1P2-M2 Poticanje na okrupnjavanje zemljišta i usklađivanje s propisima	Veličina poljoprivrednih posjeda. Broj legaliziranih objekata. Broj proizvođača i proizvoda usklađenih s EU direktivama. Broj izgrađenih/renoviranih i opremljenih gospodarskih objekata u skladu s EU direktivama.
1P2-M3 Razvoj ekološke poljoprivrede te integriranog načina poljoprivredne proizvodnje	Površina (u ha) pod integriranom i ekološkom proizvodnjom. Broj certificiranih eko poljoprivrednih proizvođača. Broj eko proizvoda plasiranih na tržište. Broj programa edukacije za eko i integrirane poljoprivredne proizvođače. Broj proizvođača koji se bave integriranom poljoprivrednom proizvodnjom.

1P3 Održivi razvoj ruralnog turizma temeljenog na očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini

1P3-M1 Izgradnja i razvoj turističke infrastrukture	Količina obnovljene/modernizirane turističke infrastrukture. Broj izgrađene nove turističke infrastrukture. Broj domaćinstava koja nude turističke usluge i bave se starim zanatima. Broj novih proizvoda uvrštenih u turističku ponudu. Broj ostvarenih prekograničnih turističkih inicijativa.
1P3-M2 Održivo upravljanje	Broj inicijativa usmjerenih na povezivanje kulturne, prirodne baštine i turizma.

turističkim resursima	Broj novih turističkih proizvoda temeljenih na posebitostima područja.
1P3-M3 Osmišljavanje i razvoj zajedničke turističke ponude i promocije područja	Broj posjetitelja. Prihodi od turizma. Broj zaposlenih u turizmu i povezanim djelatnostima. Broj kulturnih i turističkih subjekata povezanih u ponudi jedinstvenog turističkog proizvoda. Oformljen jedinstveni katalog događanja. Sastavljen plan zajedničke promocije. Stvorena jedinstvena baza turističke ponude i usluga područja. Broj turističkih agencija koje nude programe iz područja LAG-a. Broj distribuiranih promotivnih materijala (brošura, letaka i drugih).

2P1 Razvoj i unapređenje infrastrukture na ruralnom području

2P1-M1 Unapređenje cestovnog i željezničkog prometa	Km obnovljenih prometnica. Km izgrađenih pješačkih i biciklističkih staza. Broj edukacija o unapređenju prometnog sustava i/ili ponašanja u prometu. Broj projekata za unapređenje prometnog sustava. Broj inicijativa za razvoj intermodalnog oblika prijevoza.
2P1-M2 Razvoj i izgradnja komunalne infrastrukture	Broj korisnika komunalne infrastrukture. Duljina izgrađene kanalizacijske mreže. Broj domaćinstava priključenih na kanalizacijsku mrežu.
2P1-M3 Razvoj i unapređenje društvene infrastrukture	Broj obnovljenih i/ili moderniziranih objekata javne namjene. Broj korisnika društvene infrastrukture.

2P2 Poticanje obrazovanja svih skupina ljudi

2P2-M1 Pomoć mladima u obrazovnom usmjeravanju	Broj mladih koji se odlučuju za nastavak školovanja na fakultetima. Broj mladih zaposlenih nakon školovanja. Broj mladih poduzetnika. Broj održanih savjetovanja. Broj projekata i sudionika mobilnosti u školama. Broj mladih u evidenciji HZZ-a.
2P2-M2 Potpora cjeloživotnom obrazovanju	Broj organiziranih edukacija. Broj osoba koje su sudjelovale u provedenim oblicima neformalnog i formalnog obrazovanja. Broj educiranih stanovnika LAG-a o projektima i EU fondovima. Broj stanovnika LAG-a koji su sudjelovali na edukacijama. Broj projekata za promociju cjeloživotnog obrazovanja. Broj poslanih vijesti za članove LAG-a.

2P3 Zaštita i promocija ljudskih prava

2P3-M1 Poboljšanje kvalitete života marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina	Broj savjetovanja za pomoć marginaliziranim i ranjivim društvenim skupinama. Broj informativnih kampanja za javnost o sposobnostima i potrebama marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina. Broj zaposlenih pomoćnika za osobe s invaliditetom. Broj dostupnih usluga za slijepe i slabovidne u javnoj upravi.
2P3-M2 Promicanje preventivne zdravstvene zaštite	Broj bolesnih osoba. Broj edukacija o preventivnoj zdravstvenoj zaštiti. Broj projekata za unapređenje preventivne zdravstvene zaštite.
2P3-M3 Podrška zdravom načinu života i aktivnom starenju	Broj sportskih događanja i aktivnosti na području LAG-a. Broj edukacija o zdravom načinu života i aktivnom starenju. Broj projekata za unapređenje kvalitete života stanovništva treće životne dobi ili o zdravom načinu života.

3P1 Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša

3P1-M1 Razvoj sustava za praćenje stanja i zaštitu okoliša	<p>Broj izrađenih studija.</p> <p>Broj programa za očuvanje kvalitete zraka, tla, voda ili šuma.</p> <p>Broj uvedenih novih tehnologija i metoda u zaštiti prirodnih vrijednosti.</p> <p>Broj ostvarenih suradnja u zaštiti okoliša.</p> <p>Broj inicijativa za zaštitu biljnih i životinjskih vrsta.</p>
3P1-M2 Unapređenje sustava za gospodarenje otpadom	<p>Broj ostvarenih suradnja komunalnih poduzeća.</p> <p>Broj održanih edukacija o primjerima dobre prakse sustava za gospodarenje otpadom.</p> <p>Broj projekata za unapređenje sustava gospodarenja otpadom.</p> <p>Količina prikupljenog razvrstanog otpada.</p>
3P1-M3 Povećanje znanja, vještina i motiviranosti stanovnika o zaštiti i očuvanju prirodnih resursa	<p>Broj održanih edukacija.</p> <p>Broj sudionika edukacija.</p> <p>Broj inicijativa i projekata usmjerenih očuvanju prirodnih resursa.</p>

3P2 Energetska održivost

3P2-M1 Poticanje proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije	<p>Broj uvedenih novih tehnologija u sektoru energetike.</p> <p>Broj sustava za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora.</p> <p>Količina energije proizvedene iz obnovljivih izvora.</p>
3P2-M2 Promoviranje energetske učinkovitosti	<p>Potrošnja energenata.</p> <p>Ušteda glede energetske efikasnosti (u kunama).</p> <p>Broj energetski učinkovitih objekata.</p> <p>Broj provedenih informativnih kampanja.</p>

3P3 Očuvanje tradicije i kulturne baštine

3P3-M1 Obnova i zaštita kulturne baštine	<p>Broj evidentirane, zaštićene i označene materijalne i nematerijalne baštine.</p> <p>Broj inicijativa za infrastrukturnu opremljenost lokaliteta.</p> <p>Broj izgrađenih/uređenih prostora za kulturne aktivnosti.</p> <p>Broj oživljenih starih zanata/obrta.</p> <p>Broj KUD-ova i članova.</p> <p>Broj održanih kulturnih manifestacija.</p> <p>Broj ostvarenih suradnja na zaštiti i valorizaciji kulturne baštine.</p>
3P3-M2 Održivo korištenje kulturne baštine	<p>Broj programa za revitalizaciju kulturnih dobara.</p> <p>Broj poduzetnika čije poslovanje je vezano uz kulturnu baštinu.</p> <p>Broj predstavljanja kulturne baštine kroz turističku ponudu.</p>
3P3-M3 Motivacija za očuvanje kulturne baštine i razvoj programa kulturne suradnje	<p>Broj programa za promicanje i očuvanje kulturne baštine.</p> <p>Broj školskih aktivnosti koje uključuju očuvanje kulturne baštine.</p> <p>Broj multikulturalnih programa i ostvarenih suradnja.</p> <p>Broj novih udruga i/ili inicijativa za očuvanje kulturne baštine.</p> <p>Broj donacija i sponzorstava projektima očuvanja kulturne baštine.</p>

4.9. Procedura donošenja odluka uključujući proceduru odabira projekata kojima će LAG izdati pismo preporuke i načine sprječavanja sukoba interesa

LAG je tijekom izrade strategije uspostavio početnu *Bazu projekata*. Baza projekata je ujedno i službeni registar LAG-a Mura-Drava u kojem se na jednom mjestu evidentiraju podaci o projektnim idejama, pripremljenim prijedlozima projekata, projektima u fazi implementacije i završenim projektima. Baza projekata se nadopunjuje novim projektima ili se mijenja status već uvedenih projekata, a sve u skladu s donesenim Poslovníkom o radu. LAG je kreirao poseban obrazac kojim se prikupljaju podaci o projektnim idejama i statusu projekata u fazi implementacije, kao i o rezultatima završenih projekata razvojnih dionika. Obrazac je javno dostupan na službenoj internetskoj stranici LAG-a kao i na stranicama članica LAG-a.

Prijavljene projektne ideje evaluiraju se prema unaprijed definiranim kriterijima. Evaluaciju provodi *Stručno radno tijelo za evaluaciju projektnih ideja*. Radno tijelo ima 5 članova, imenuje ga *Upravni odbor* LAG-a i u njemu svaki sektor mora biti zastupljen preko najmanje 1 člana. Rad članova radnog tijela, način njihovog odabira i uvjeti koje članovi moraju ispunjavati za imenovanje definirani su Poslovníkom o radu. U procesu evaluacije detaljno se analizira usklađenost projektne ideje/projekta s ciljevima i mjerama Strategije, te cjelovita ocjena spremnosti pojedinih projektnih ideja i projektnih prijedloga za realizaciju. Postupak evaluacije odvija se u dvije faze (aneks 37, 38). Projekti se evaluiraju bez obzira na to u kojoj su fazi razvoja, od početne zamisli do detaljnog plana izvedbe, s tim da moraju ispunjavati kriterije definirane u aneksu 37. Ako zadovoljavaju te kriterije, projekti ulaze u drugu fazu evaluacije čiji je način ocjenjivanja prikazan u aneksu 38.

Prema analizi i ocjeni, projektna ideja uvrštava se na listu prioriternih projekata za koje se radi prijedlog za davanje preporuke za prijavu projekta na natječaje. Kako bi projekt bio predložen za dobivanje pisama preporuke, on mora dobiti minimalno 60 bodova od mogućih 110. *Stručno radno tijelo za evaluaciju projektnih ideja* podnosi prijedlog za izdavanje preporuke *Upravnom odboru* koji donosi konačnu odluku o odabranim projektnim idejama koje podržava LAG. U slučaju da *Upravni odbor* nije suglasan s prijedlogom *Radnog tijela*, on može tražiti dodatnu procjenu nezavisne osobe.

Članovi *Stručnog radnog tijela za evaluaciju projektnih ideja* i članovi *Upravnog odbora* ne mogu sudjelovati u procesu ocjenjivanja i donošenja odluke o davanju preporuke ukoliko se bilo na koji način nalaze u sukobu interesa.

Svi projekti koje podržava LAG predmet su rutinskog nadzora, najmanje jednom, tijekom trajanja projekta. Cilj nadzora je ispraviti nedostatke i korisniku pomoći pri postizanju uspješnog završetka projekta, kao i planiranih rezultata. Nadzor će provoditi osobe ovlaštene od strane *Upravnog odbora* LAG-a. Nadzor treba provesti i procjenu načina i metoda upravljanja projektom kao i procjenu stanja ljudskih resursa kako bi se umanjili mogući rizici koji mogu dovesti do neuspjeha projekta.

4.10. Projekti koji su se provodili/se provode iz drugih izvora financiranja

Budući da je osnovan u listopadu 2012. godine, kao relativno novoosnovana udruga, LAG Mura-Drava zasad nema iskustva u pripremi i provedbi projekata. Međutim, ovdje valja napomenuti kako većina općina na području LAG-a pojedinačno (ali ponekad i u međusobnoj suradnji, kao npr. Donja Dubrava, Goričan i Donji Vidovec unutar IPA programa prekogranične suradnje Mađarska-Hrvatska) ima iskustva u provedbi raznih razvojnih projekata, kako onih sufinanciranih iz fondova Europske unije, tako i onih koje su financijski potpomognula razna nacionalna tijela i/ili drugi donori. Ovdje valja izdvojiti projekte iz područja *komunalne infrastrukture* (radovi na kanalizacijskim sustavima, sustavima za pročišćavanje otpadnih voda, nadalje radovi na izgradnji vodovodnih mreža, sanacijama

deponija i sl.); *prometne infrastrukture* (rekonstrukcija /modernizacija /sanacija cesta, te rekonstrukcija i izgradnja pješačko-biciklističkih traka); *kulturne i javne infrastrukture* (obnova i izgradnja domova kulture, izgradnja i opremanje vrtića i škola, izgradnja vatrogasnog spremišta kao i sportskih objekata i sl.); nadalje su zastupljeni projekti iz područja *ljudskih resursa* (npr. školovanje projektnih menadžera), kao i projekti unutar raznih *IPA operativnih programa* (prekogranična suradnja, razvoj ljudskih resursa itd.). U aneksu 39 vidljivo je iskustvo općina na području LAG-a u implementaciji projekata.

Sveukupni iznos svih projekata na kojima su sudjelovale općine ovoga LAG-a, za programe sufinancirane iz fondova Europske unije iznosi oko 16.500.000,00 € (od čega su same pridonijele sa oko 2.500.000,00 €), a za programe financirane od strane raznih nacionalnih tijela i/ili donora oko 8.220.000,00 €.

Civilni su, javni i gospodarski sektor općina okupljenih unutar LAG-a Mura – Drava svojim višegodišnjim angažmanom u pripremi i provedbi raznih razvojnih projekata na mnogim primjerima već pokazali sposobnost za iznalaženje i provedbu dobrih projektnih ideja za razvoj svoje sredine, kao i umješnost u pronalaženju izvora financiranja za rješavanje svojih lokalnih problema. Po udruživanju u LAG, ovo područje će u zajedničkoj suradnji biti u mogućnosti polučiti još bolje rezultate od prethodno postignutih i na taj način multiplicirati i proširiti rezultate svojih zajedničkih projekata mnogo uspješnije nego bi to bile u mogućnosti postići udruge, JLS i gospodarstvenici samostalno.

5. USKLAĐENOST S NADREĐENIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Prilikom izrade Lokalne razvojne strategije LAG-a Mura-Drava vodilo se računa o usklađenosti s relevantnim strateškim dokumentima, prvenstveno IPARD programom te Razvojnom strategijom Međimurske županije 2011. – 2013. (RSMŽ) i Županijskom razvojnom strategijom Koprivničko-križevačke županije za razdoblje 2011. – 2013. (ŽRSKKŽ). Sam IPARD program odnosno njegovi opći ciljevi u određenoj su mjeri usklađeni s deklaracijama iz Lisabona i Göteborga, dok su županijske razvojne strategije usklađene sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske 2011. – 2013. (točnije, strateškim ciljem 1. *Razvoj županija i statističkih regija*, u dijelu prioriteta i mjera za statističku regiju Sjeverozapadna Hrvatska) te županijskim prostornim planovima. Budući da strateški dokumenti za sljedeće programsko razdoblje 2014. – 2020. nisu finalizirani u trenutku izrade ove lokalne razvojne strategije, za 2014. godinu predviđena je njena revizija i usklađivanje s novim strateškim smjernicama.

Nadalje, u obzir su uzete sektorske strategije na nacionalnoj razini, i to Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2008. – 2013. te ključna razvojna usmjerenja iz Strategije turizma Republike Hrvatske do 2020. godine (i to u prvom redu: *partnerstvom do uspjeha, kultura kvalitete, „zeleno“ kao filozofija, te autentičnost i kreativnost*). Isto se tako vodilo računa i o županijskim sektorskim strategijama: Strategiji ruralnog razvoja Međimurske županije te Strategijama ljudskih potencijala Međimurske županije te onoj Koprivničko-križevačke županije (obje za razdoblje 2011. – 2013.).

Ova razvojna strategija obuhvaća sva područja ključna za ujednačeni razvoj LAG-a prema ostvarivanju vizije koja glasi: *LAG Mura – Drava je područje održivog razvoja i očuvane kulturne baštine kojeg pokreće konkurentno gospodarstvo te zadovoljno i aktivno stanovništvo*. S obzirom na to, one obuhvaća širu problematiku od IPARD programa i Strategije ruralnog razvoja RH, posebno u području jačanja konkurentnosti gospodarstva.

Prioriteti cilja 1 *Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog poslovnog okruženja* usklađeni su s mjerama IPARD programa unutar prioriteta 3. Razvoj ruralne ekonomije, s time da su osmišljeni na način da imaju učinak širi od onog IPARD programa.

Mjere unutar prvog i trećeg prioriteta prvog cilja ovoga LRS-a pridonose ostvarivanju ciljeva IPARD mjere *Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti* koji se odnose na: povećanje prihoda korisnika iz ruralnog stanovništva kroz razvoj i diversifikaciju ruralnih aktivnosti na farmi i/ili izvan nje, stvaranje novih mogućnosti zapošljavanja kroz razvoj i diversifikaciju ruralnih aktivnosti na farmi i/ili izvan nje, te očuvanje radnih mjesta. Mjere prioriteta *IP2: Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede* odgovaraju razvojnim mjerama prioriteta 1: *Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedbe standarda Zajednice* i prioriteta 2: *Pripremne radnje za provedbu poljoprivredno – okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja*, IPARD programa.

Usklađenost cilja 1 sa ŽRS-om Međimurske i Koprivničko-križevačke županije ogleda se u prioritetima koji se odnose na jačanje konkurentnosti lokalne ekonomije. LRS se podudara sa strateškim dokumentima obje županije u nizu prioriteta: **A) RSMŽ:** 1P1 Stvaranje preduvjeta za razvoj proizvodnje i usluga s većom dodanom vrijednošću, 1P3 Poticanje tehnološkog razvitka, 1P4 Održiv razvoj poljoprivrede i ruralnog razvoja, 1P5 Osiguranje uvjeta za dugoročan održiv razvoj turizma u Međimurju; **B) ŽRSKKŽ:** 1-1 Osvajanje i razvoj proizvodnih industrijskih grana djelatnosti, 1-2 Potpora razvoju konkurentne primarne poljoprivrede i unapređenje ruralnoga razvoja, 1-3 Razvojna potpora malom i srednjem poduzetništvu, 1-5 Usvajanje standarda i normi EU, 1-6 Razvoj selektivnih oblika turizma, uključujući ruralni turizam.

Pregled usklađenosti prioriteta i mjera cilja 1 s odgovarajućim mjerama IPARD programa i razvojnih strategija Međimurske i Koprivničko-križevačke županije skupno je prikazan u tablici 13.

Tablica 13: Usklađenost mjera *CILJA 1 Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog poslovnog okruženja* s mjerama IPARD programa

Prioriteti LRS	Mjere LRS	Odgovarajuća mjera IPARD programa	Odgovarajuće mjere iz ŽRS
1P1: Stimuliranje rasta i razvoja poduzetništva	1P1-M1 Razvoj poslovne infrastrukture	3.b) Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	RSMŽ 1P1-M1 Razvoj poslovnog okruženja i jačanje pozitivne poduzetničke klime 1P1-M2 Proaktivno pristupanje privlačenju ulaganja i razvoju gospodarskih zona 1P1-M4 Uvođenje i usvajanje standarda u području tehnologije, organizacije, kvalitete 1P1-M5 Jačanje društvene odgovornosti poduzetništva 1P3-M1 Razvoj infrastrukture za podršku tehnološkom razvoju
	1P1-M2 Jačanje poduzetničkih potencijala i promicanje pozitivnog stava prema poduzetništvu		ŽRSKKŽ 1-1-1 Potpora rastu izvozno orijentiranih i drugih proizvodnja kroz korištenje inovacija, novih tehnologija i suvremene organizacije 1-1-2 Razvoj tehnološke infrastrukture radi kreiranja novih proizvoda i usluga veće dodane vrijednosti 1-3-1 Unapređenje preduvjeta za domaća i strana ulaganja u poslovne zone 1-3-2 Jačanje institucionalne i tehnološke 1-5-1 Tehnička potpora i edukacija vezani za uvođenje standarda i normi EU 1-5-2 Unapređenje sustava ispitivanja i praćenja kvalitete proizvoda i usluga
	1P1-M3 Razvoj poduzetništva temeljenog na primjeni novih tehnologija i razvoju novih proizvoda		
	1P1-M4 Olakšavanje pristupa domaćem tržištu i razvijanje kapaciteta usmjerenih na internacionalizaciju poslovanja		
	1P1-M5 Uvođenje i usvajanje standarda, znakova kvalitete, normizacija i promicanje zelenog gospodarstva		

1P2: Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede	1P2-M1 Poticanje tržišno orijentirane poljoprivrede i finalizacije i diverzifikacije u poljoprivrednoj proizvodnji	1.b) Ulaganja u preradu i trženje poljoprivrednih i ribarskih proizvoda kako bi se aktivnosti restrukturirale i približile standardima Zajednice	RSMŽ 1P4-M1 Okrupnjavanje zemljišta s ciljem poboljšanja konkurentnosti 1P4-M2 Povećanje proizvodne učinkovitosti poljoprivrednih proizvođača 1P4-M3 Zaštita i promocija regionalnih posebnosti proizvoda ŽRSKKŽ 1-2-1 Okrupnjavanje posjeda 1-2-2 Udruživanje poljoprivrednika 1-2-3 Potpora specijalizaciji i jačanju komercijalnih proizvođača u poljoprivredi 1-2-4 Izgradnja sustava navodnjavanja 1-2-5 Razvoj integrirane i ekološke proizvodnje 1-2-7 Marketinška potpora razvoju poljoprivrednih gospodarstava, brendiranje i promidžba autohtonih proizvoda
	1P2-M2 Poticanje na okrupnjavanje zemljišta i usklađivanje s propisima		
	1P2-M3 Razvoj ekološke poljoprivrede te integriranog načina poljoprivredne proizvodnje		
1P3: Održivi razvoj ruralnog turizma temeljenog na očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini	1P3-M1 Izgradnja i razvoj turističke infrastrukture	3.b) Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	RSMŽ 1P5-M3 Osiguravanje efikasnog upravljanja turističkom destinacijom Međimurje 1P5-M4 Promocija Međimurja kao cjelovite turističke regije ŽRSKKŽ 1-6-1 Unapređenje postojećih i razvoj novih oblika turističke ponude
	1P3-M2 Održivo upravljanje turističkim resursima		
	1P3-M3 Osmišljavanje i razvoj zajedničke turističke ponude i promocije područja		

Izvor: Izrada autora

Prioriteti unutar cilja 2 *Unapređenje kvalitete života* pridonose ostvarivanju trećeg prioriteta IPARD programa – Razvoj ruralne ekonomije, postizanjem poboljšane kvalitete života ruralne populacije. Kvaliteta života i poticajno okruženje prepoznati su kao ključan faktor u borbi protiv odljeva visokoobrazovanog stanovništva i niske stope novorođene djece. Prilikom formuliranja prioriteta i mjera za cilj 2, u obzir su uzeti sljedeći prioriteti županijskih razvojnih strategija: **A) RSMŽ**: 2P1 Smanjivanje neravnoteže u ponudi i potražnji na tržištu rada, 2P2 Unapređenje zdravstvene zaštite, 2P3 Unapređenje uvjeta i poboljšanje kvalitete života socijalno marginaliziranih skupina, 2P5 Očuvanje, razvoj i promicanje kulture, 3P1 Unapređenje sustava upravljanja okolišem i prirodnim vrijednostima, 3P2 Stvaranje infrastrukturnih preduvjeta za daljnji održivi razvoj; **B) ŽRSKKŽ**: 2-1 Upravljanje znanjem za razvoj ljudskih resursa, 2-3 Unapređenje zdravlja stanovništva, 2-4 Aktivna populacijska politika i unapređenje obiteljskog života, 2-5 Razvoj socijalnih usluga, 2-6 Razvoj civilnoga društva, 3-1 Izgradnja prometne infrastrukture, 3-2 Razvoj komunalne infrastrukture.

U tablici 14 nalazi se pregled usklađenosti prioriteta i mjera cilja 2 s mjerama IPARD programa i relevantnim županijskim razvojnim strategijama.

Tablica 14: Usklađenost mjera CILJA 2 Unapređenje kvalitete života s mjerama IPARD programa

Prioriteti LRS	Mjere LRS	Odgovarajuća IPARD mjera	Odgovarajuće mjere iz ŽRS
2P1: Razvoj i unapređenje infrastrukture na ruralnom području	2P1-M1 Unapređenje cestovnog i željezničkog prometa	3.a) Poboljšanje i razvoj ruralne infrastrukture	<u>RSMŽ</u> 2P1-M3 Unapređenje obrazovne strukture i jačanje kompetencija ljudskih potencijala 2P2-M3 Promicanje zdravog načina života 2P3-M3 Unapređenje socijalne infrastrukture (modernizacija izgradnja nove) i jačanje pripadajućih ljudskih potencijala 2P5-M2 Oživljavanje kulturnih i povijesnih sadržaja 3P1-M5 Izrada programa zaštite i poboljšanja kakvoće tla 3P2-M2 Unapređenje prometnoga infrastrukturnoga sustava županije <u>ŽRSKKŽ</u> 2-1-1 Izgradnja i opremanje objekata u školstvu 2-3-3 Jednakomjerno razvijena i dostupna primarna zdravstvena zaštita 2-4-2 Porast dostupnosti jaslica i vrtića 2-5-3 Dostupnost domova socijalne skrbi 2-6-1 Jačanje kapaciteta civilnog društva za sudjelovanje u razvoju Županije 2-6-4 Poticanje i razvoj sportskih aktivnosti 3-1-1 Razvoj cestovne infrastrukture 3-1-2 Razvoj željezničkog prometa 3-2-1 Daljnje unapređenje sustava vodoopskrbe 3-2-2 Izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda
	2P1-M2 Razvoj i izgradnja komunalne infrastrukture		
	2P1-M3 Razvoj i unapređenje društvene infrastrukture		
2P2: Poticanje obrazovanja svih skupina ljudi	2P2-M1 Pomoć mladima u obrazovnom usmjeravanju	3.b) Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	<u>RSMŽ</u> 2P1-M1 Primjena strateškog pristupa razvoju ljudskih potencijala Međimurske županije 2P1-M2 Poticanje suradnje između gospodarskog te znanstvenog i obrazovnog sustava 2P1-M5 Podrška zapošljavanju mladih visokoobrazovanih osoba 2P1-M6 Poticanje cjeloživotnog učenja <u>ŽRSKKŽ</u> 2-1-2 Unapređenje i poticanje školovanja u skladu s potrebama gospodarstva 2-1-4 Unapređenje sustava cjeloživotnog učenja
	2P2-M2 Potpora cjeloživotnom obrazovanju		
2P3: Zaštita i promocija ljudskih prava	2P3-M1 Poboljšanje kvalitete života marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina	3.b) Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	<u>RSMŽ</u> 2P2-M2 Unapređenje i provedba programa preventivne zdravstvene zaštite 2P2-M3 Promicanje zdravog načina života 2P3-M1 Jačanje socijalne integracije marginaliziranih skupina 2P3-M2 Poboljšanje mogućnosti za zapošljavanje socijalno marginaliziranih skupina kroz posebne obrazovne programe za stjecanje adekvatnih kvalifikacija i potrebnih vještina te uključivanje u javne radove 2P3-M3 Unapređenje socijalne infrastrukture (modernizacija, izgradnja nove) i jačanje pripadajućih ljudskih potencijala <u>ŽRSKKŽ</u> 2-3-1 Prevencija ovisnosti mlade populacije i promicanje zdravog načina života 2-3-2 Prevencija, te rano otkrivanje bolesti 2-5-1 Prevencija institucionalizacije vulnerabilnih skupina 2-5-2 Razvoj izvaninstitucionalnih oblika skrbi 2-5-3 Dostupnost domova socijalne skrbi 2-5-4 Socijalno uključivanje ugroženih skupina
	2P3-M2 Promicanje preventivne zdravstvene zaštite		
	2P3-M3 Podrška zdravom načinu života i aktivnom starenju		

Izvor: Izrada autora

Kao što prikazuje tablica 15. strateški cilj 3 *Održivi razvoj ruralnog područja* obuhvaća prioritete 3P2: *Energetska održivost* i 3P3: *Očuvanje tradicije i kulturne baštine* koji pridonose provođenju prioriteta 3 IPARD programa. Prioritet 3P1: *Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša* usklađen je s prioritetom 2 IPARD programa. Treći cilj također je u skladu sa strateškim županijskim dokumentima i pridonosi ostvarenju sljedećih prioriteta: **A) RSMŽ**: 2P5 Očuvanje, razvoj i promicanje, kulture, 3P1 Unapređenje sustava upravljanja okolišem i prirodnim vrijednostima, 3P3 Postizanje veće energetske učinkovitosti Međimurske županije; **B) ŽRSKKŽ**: 3-2 Razvoj komunalne infrastrukture, 4-2 Očuvanje kulturne baštine i poticanje kulturnog stvaralaštva, 4-3 Očuvanje okoliša, 4-4 Razvoj i korištenje obnovljivih izvora energije.

Iz tablice 15 detaljnije se vidi usklađenost cilja 3 s mjerama IPARD programa i mjerama ŽRS Međimurske županije i Koprivničko-križevačke županije.

Tablica 15: Usklađenost mjera *CILJA 3 Održivi razvoj ruralnog područja* s mjerama IPARD programa

Prioriteti LRS	Mjere LRS	Odgovarajuća IPARD mjera	Odgovarajuće mjere iz ŽRS
3P1: Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša	3P1-M1 Razvoj sustava za praćenje stanja i zaštitu okoliša	2.a) Radnje za poboljšanje okoliša i krajolika	RSMŽ 3P1-M1 Zaštita prirode i upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Međimurske županije 3P1-M3 Uspostava cjelovitog sustava gospodarenja otpadom ŽRSKKŽ 3-2-3 Uspostavljanje sustava gospodarenja otpadom 3-2-4 Unapređenje postojećeg stanja zbrinjavanja otpada 4-3-1 Uspostava sustava kontinuiranog monitoringa okoliša
	3P1-M2 Unapređenje sustava za gospodarenje otpadom		
	3P1-M3 Povećanje znanja, vještina i motiviranosti stanovnika o zaštiti i očuvanju prirodnih resursa		
3P2: Energetska održivost	3P2-M1 Poticanje proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije	3.b) Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	RSMŽ 3P3-M2 Poticanje korištenja energije iz obnovljivih izvora energije 3P3-M3 Poticanje energetske učinkovitosti u javnom i privatnom sektoru ŽRSKKŽ 4-4-1 Istraživanje i korištenje geotermalne energije 4-4-2 Istraživanje i korištenje bioplina 4-4-3 Istraživanje i korištenje biomase 4-4-4 Istraživanje i korištenje solarne energije 4-4-5 Poticaj i unapređenje razvoja energetske učinkovitosti
	3P2-M2 Promoviranje energetske učinkovitosti		
3P3: Očuvanje tradicije i kulturne baštine	3P3-M1 Obnova i zaštita kulturne baštine	3.b) Diversifikacija i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti	RSMŽ 2P5-M1 Podizanje svijesti o važnosti kulturne baštine i kulture 2P5-M2 Oživljavanje kulturnih i povijesnih sadržaja Razvojna strategija Koprivničko-križevačke županije 4-2-1 Izrada sveobuhvatne valorizacije kulturnopovijesnih vrijednosti 4-2-2 Poticanje i razvoj kulturnog stvaralaštva
	3P3-M2 Održivo korištenje kulturne baštine		
	3P3-M3 Motivacija za očuvanje kulturne baštine i razvoj programa kulturne suradnje		

Izvor: Izrada autora

Nadalje, iz donje je tablice razvidno kako su prioriteti LRS Mura – Drava usklađeni s prioritetima svih strateških ciljeva Strategije ruralnog razvoja RH 2008. – 2013.

Tablica 16: Usklađenost prioriteta LRS Mura – Drava s prioritetima Strategije ruralnog razvoja RH 2007. – 2013.

Prioritet LRS	Strategija ruralnog razvoja RH
1P1: Stimuliranje rasta i razvoja poduzetništva	1.3. Olakšavanje pristupa istraživanjima, korištenje inovacija i IKT 3.1. Proširenje proizvodnog programa ruralnog gospodarstva 4.1. Institucijska podrška gospodarskim aktivnostima
1P2: Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede	1.1. Poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednog i šumskog sektora 1.2. Poboljšanje kvalitete poljoprivredne proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda 2.1. Održivo korištenje poljoprivrednog i šumskog zemljišta
1P3: Održivi razvoj ruralnog turizma temeljenog na očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini	3.1. Proširenje proizvodnog programa ruralnog gospodarstva
2P1: Razvoj i unapređenje infrastrukture na ruralnom području	3.2. Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima
2P2: Poticanje obrazovanja svih skupina ljudi	1.4. Poboljšanje izobrazbe, promicanje znanja i poboljšanje ljudskog potencijala 3.2. Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima
2P3: Zaštita i promocija ljudskih prava	3.2. Poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima
3P1: Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša	2.1. Održivo korištenje poljoprivrednog i šumskog zemljišta
3P2: Energetska održivost	3.1. Proširenje proizvodnog programa ruralnog gospodarstva
3P3: Očuvanje tradicije i kulturne baštine	2.2. Očuvanje i obnova kulturnog naslijeđa, tradicijskih vrijednosti

Izvor: Izrada autora

Na kraju treba napomenuti kako osnivanje LAG-a Mura - Drava, te izrada i buduća provedba pripadajuće lokalne razvojne strategije izravno pridonose prioritetu 2 IPARD programa odnosno realizaciji pripremnih radnji za provedbu poljoprivredno – okolišnih mjera i Leader pristupa kako bi se a) postigla bolja zaštita prirodnih resursa u korisničkim područjima, b) razvilo praktično iskustvo što se tiče provedbe metoda poljoprivredne proizvodnje izrađenih za zaštitu okoliša i očuvanje krajolika, te c) poboljšalo sudjelovanje lokalnih sudionika u razvoju i provedbi strategija ruralnog razvoja.

Istovremeno, osnivanje i djelovanje LAG-a kroz provedbu lokalne razvojne strategije izravno pridonosi strateškom cilju Strategije ruralnog razvoja RH 2008. – 2013. **Poboljšanje učinkovitosti institucijskog okruženja, prioritetu Povećanje stupnja motiviranosti i svijesti lokalne zajednice.**

Popis tablica

Tablica 1: Dionici te vrijeme i vrsta konzultacija održanih za vrijeme izrade LRS	V
Tablica 2: Nezaposlene osobe prema mjestu stanovanja i spolu u studenom 2012./2011.....	12
Tablica 3: Podaci o broju dolazaka i noćenja za 2011. godinu	14
Tablica 4: Kretanje broja stanovništva na području LAG-a Mura – Drava u razdoblju od 1981.-2011. godine.....	17
Tablica 5: Strateški cilj 1 – Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog poslovnog okruženja	32
Tablica 6: Strateški cilj 2 – Unapređenje kvalitete života.....	33
Tablica 7: Strateški cilj 3 – Održivi razvoj ruralnog područja	34
Tablica 8: Plan provedbe i slijed aktivnosti: <i>Cilj 1 Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog poslovnog okruženja</i>	41
Tablica 9: Plan provedbe i slijed aktivnosti: <i>Cilj 2 Unapređenje kvalitete života</i>	43
Tablica 10: Plan provedbe i slijed aktivnosti: <i>Cilj 3 Održivi razvoj ruralnog područja</i>	45
Tablica 11: Indikativni broj projekata/potrebni sredstva javne potpore za razdoblje 2013.-2014. godine	49
Tablica 12: Prijedlog indikatora provedbe Strategije.....	50
Tablica 13: Usklađenost mjera <i>CILJA 1 Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog poslovnog okruženja</i> s mjerama IPARD programa.....	55
Tablica 14: Usklađenost mjera <i>CILJA 2 Unapređenje kvalitete života</i> s mjerama IPARD programa.....	57
Tablica 15: Usklađenost mjera <i>CILJA 3 Održivi razvoj ruralnog područja</i> s mjerama IPARD programa.....	58
Tablica 16: Usklađenost prioriteta LRS Mura – Drava s prioritetima Strategije ruralnog razvoja RH 2007. – 2013.....	59

Popis slika

Slika 1: Grafički prikaz LAG-a s naznačenim granicama jedinica lokalne samouprave.....	1
Slika 2: Pregled broja poduzeća po djelatnostima za područje LAG-a.....	10
Slika 3: Trend vanjskotrgovinske razmjene LAG-a za vremenski period od 2009. do 2011. godine	11
Slika 4: Demografske piramide za 2001. i 2011. za područje LAG-a Mura – Drava.....	18
Slika 5: Prirodni prirast na području LAG-a Mura – Drava 2001. i 2011. godine	19
Slika 6: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a Mura – Drava po stupnjevima obrazovanja i po spolu.....	21
Slika 7: Strateški ciljevi i vizija LAG-a Mura – Drava.....	30

Popis aneksa

Aneks 1: Kratki opis jedinica lokalne samouprave na području LAG-a Mura – Drava	XI
Aneks 2: Površina, broj stanovnika, gustoća naseljenosti i naselja LAG-a Mura – Drava, 2011. godine	XIII
Aneks 3: Popis etno zbirki i muzeja na području LAG-a	XIV
Aneks 4: Popis zaštićenih kulturnih dobara u LAG-u Mura - Drava, (stanje: prosinac 2012.)	XV
Aneks 5: Pregled kulturnih i drugih manifestacija na području LAG-a Mura - Drava	XVI
Aneks 6: Popis zaštićenih prirodnih vrijednosti na području LAG-a Mura - Drava	XVII
Aneks 7: Popis svih svojti i stanišnih tipova na području LAG-a Mura – Drava	XVIII
Aneks 8: Podaci o vodoopskrbi i kanalizaciji na području LAG-a Mura - Drava	XVIII
Aneks 9: Podaci o opskrbi plinom na području LAG-a	XIX
Aneks 10: Županijske i lokalne ceste na području LAG-a, stanje 2012. godine	XX
Aneks 11: Pregled broja poduzeća po djelatnostima i sjedištu	XXI
Aneks 12: Analiza poslovanja poduzetnika LAG-a u 2011. godini	XXII
Aneks 13: Pregled broja zaposlenih i prosječnih isplaćenih neto plaće kod poduzetnika LAG-a 2011. godine	XXIII
Aneks 14: Pregled vanjskotrgovinske razmjene po općinama za 2011. godinu – iznosi u 000 USD..	XXIV
Aneks 15: Broj obrta i poslovanje obrta po općinama LAG-a	XXV
Aneks 16: Nezaposlene osobe prema općini stanovanja i razini obrazovanja u studenom 2012. godine	XXVI
Aneks 17: Radno aktivno stanovništvo i udio nezaposlenih po općinama LAG-a u studenom 2012. godine	XXVII
Aneks 18: Pregled poslovnih zona na području LAG-a	XXVIII
Aneks 19: Broj kreveta na području LAG-a 2012. godine	XXX
Aneks 20: Ukupna raspoloživa površina zemljišta i ukupno korišteno poljoprivredno zemljište	XXX
Aneks 21: Površina državnog poljoprivrednog zemljišta na području LAG-a	XXXI
Aneks 22: Broj poljoprivrednih kućanstava i broj koza na području LAG-a Mura – Drava	XXXII
Aneks 23: Broj uzgajivača, broj goveda, junadi i teladi na području LAG-a Mura – Drava	XXXII

Aneks 24: Broj poljoprivrednih kućanstava prema ukupnom broju svinja i broj svinja na području LAG-a Mura – Drava	XXXIII
Aneks 25: Broj pripadnika nacionalnih manjina na području LAG-a Mura – Drava 2011. godine...	XXXIII
Aneks 26: Broj osoba s invaliditetom na području LAG-a Mura – Drava	XXXIV
Aneks 27: Demografska piramida za 2011. za područje LAG-a Mura – Drava.....	XXXIV
Aneks 28: Vitalni indeks na području LAG-a Mura – Drava u 2001. i 2011. godine.....	XXXV
Aneks 29: Indeks starenja na području LAG-a Mura – Drava	XXXVI
Aneks 30: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a Mura – Drava po stupnjevima obrazovanja	XXXVII
Aneks 31: Prikaz broja djece u osnovnim školama na području LAG-a, školska godina 2012./2013.	XXXVIII
Aneks 32: Broj učenika prema smjerovima u posljednje tri školske godine, Srednja škola Prelog .	XXXIX
Aneks 33: SMART ciljevi LRS LAG-a Mura – Drava	XLI
Aneks 34: Popis indikativnih projekata koji se planiraju prijaviti za dobivanje potpore iz IPARD programa u razdoblju od 2013.-2014. godine.....	XLVIII
Aneks 35: Baza prikupljenih projekatnih prijedloga/ideja prilikom izrade LRS	XLIX
Aneks 36: Izgled upitnika korištenog za prikupljanje projektnih ideja	LVI
Aneks 37: Kriteriji koji će se koristiti prilikom prve faze evaluacije projektnih ideja.....	LVII
Aneks 38: Kriteriji koji će se koristiti prilikom druge faze evaluacije projektnih ideja	LVIII
Aneks 39: Iskustvo općina na području LAG-a u implementaciji projekata.....	LIX

Aneks I: Kratki opis jedinica lokalne samouprave na području LAG-a Mura – Drava

Donja Dubrava je smještena u desnom kutu međimurskog trokuta na samoj rijeci Dravi, blizu ušća Mure. U gospodarstvu općine se osjeća zamah privatnog poduzetništva i obrtništva u brojnim djelatnostima, od poljoprivrede, trgovine, proizvodnje obuće, plastike i aluminijske galanterije preko obrade drva, stakla pa sve do ugostiteljskih usluga.

Donji Kraljevec je smješten u središnjem dijelu Međimurske županije. Danas je Donji Kraljevec jedno od većih industrijskih središta u tom dijelu Međimurja. Također, ističe se ispred drugih sredina po razvijenoj poljoprivredi i izraženoj poduzetničkoj aktivnosti.

Donji Vidovec je smješten u središtu istočnog Međimurja na državnoj cesti Čakovec – Koprivnica. Uslužne djelatnosti su u intenzivnom razvoju i Donji Vidovec postaje sve interesantnijom destinacijom za turiste. Donji Vidovec je jedno od najstarijih naselja u Međimurju. Prvi puta se u pisanom dokumentu na latinskom jeziku spominje 1226. godine pod nazivom posjed Bistrec u vlasništvu velikaša Mutimira (Muterin).

Goričan se nalazi u istočnom dijelu Međimurske županije. Stanovništvo naselja bavi se poljoprivredom i obrtništvom, a dio je privremeno zaposlen u inozemstvu ili u poduzećima iz samog Goričana i okolice. Izvan naselja najznačajnija građevna struktura je stalni međunarodni cestovni granični prijelaz I. kategorije, s pripadajućom logistikom, lociran na državnoj autocesti GP Goričan – Zagreb – Rijeka, koja čini osnovu cestovne prometne veze Jadrana sa Srednjom Europom. Sam granični prijelaz je izdvojeni teritorij van naselja, a pripada općini Goričan i granica je između Hrvatske i Mađarske.

Kotoriba se nalazi na krajnjem jugoistočnom dijelu Međimurske županije uz rijeku Muru koja je ujedno i državna granica s Republikom Mađarskom. Razvoj obrta, malog i srednjeg poduzetništva Općina Kotoriba provodi mjerama i instrumentima usmjerenim na izgradnju poduzetničke infrastrukture. Kotoriba je prvo mjesto u Hrvatskoj koje je dobilo željezničku prugu na ovim prostorima, 24. travnja 1860.

Legrad je smješten u sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske uz rijeke Muru i Dravu i granicu s Republikom Mađarskom. Općina Legrad graniči na jugu s općinama Drnje, Đelekovec i Rasinja, na zapadu s općinom Mali Bukovec u Varaždinskoj županiji, na sjeverozapadu s općinama Kotoriba i Donja Dubrava u Međimurskoj županiji, a na sjeveru s Republikom Mađarskom. Veliki potencijal ovoj općini daje nalazište termalnih voda u naselju Kutnjak.

Orehovica se nalazi u južnom dijelu Međimurske županije uz rijeku Dravu. Gospodarstvo općine uglavnom je orijentirano na poljoprivredu - prvenstveno stočarstvo - a u novije vrijeme razvija se malo i srednje poduzetništvo. Općina Orehovica je općina s relativno malim brojem zaposlenih. Većina stanovnika bavi se poljoprivredom, čak 80% ukupnog broja stanovnika općine.

Grad Prelog je smješten u donjem dijelu Međimurske županije, istočno od autoceste Goričan–Zagreb, uz rijeku Dravu. Gospodarstvo Preloga je izrazito dobro razvijeno. Grad danas ima vrlo razvijenu industrijsku zonu sa puno velikih i uspješnih poduzeća, kao i puno manjih poduzeća i obrtničkih radnji. Slika preloškog gospodarstva je vrlo povoljna kad je gospodarski rast u pitanju, jer dvije trećine istog čini prerađivačka, izvozno orijentirana industrija. Prelog je trenutno jedna od rijetkih sredina u Hrvatskoj u kojoj se grade inozemni proizvodni pogoni u Industrijskoj zoni Sjever, najavljuju se novi investitori i sama zona je u fazi proširenja. Danas je Prelog središte donjeg Međimurja.

Sveta Marija je smještena na krajnjem istočnom prostoru Međimurske županije uz rijeku Dravu. Na području općine Sveta Marija djeluju poduzetnici i obrtnici različitih profila djelatnosti - trgovine, uslužnih djelatnosti, prerađivačkih i proizvodnih djelatnosti. Važna djelatnost je i poljoprivreda. Na području općine ima rasadnika voćaka i vinove loze, te nekoliko proizvođača voća. Specifičnost ove općine je izrada svetomarske čipke koja predstavlja izuzetnu tradicijsku vrijednost koja se uspjela očuvati na području ove općine.

Aneks 2: Površina, broj stanovnika, gustoća naseljenosti i naselja LAG-a Mura – Drava, 2011. godine

Grad/ općina	Površina (km ²)	Broj stanovnika	Gustoća naseljenosti br. st./km ²	Naselja u sklopu grada/općina s brojem stanovnika
Donja Dubrava	19,16	1.920	108,83	Donja Dubrava – 1.920
Donji Kraljevec	36	4.659	129,58	Donji Kraljevec – 1.560 Hodošan – 1.254 Donji Hrašćan – 547 Palinovec – 712 Sveti Juraj u Trnju – 300 Donji Pustakovec – 286
Donji Vidovec	13,64	1.399	102,86	Donji Vidovec – 1.399
Goričan	21,56	2.823	132,24	Goričan – 2.823
Kotoriba	26,58	3.224	121,60	Kotoriba – 3.224
Legrad	62,62	2.241	34,89	Antolovec - 75 Kutnjak - 278 Legrad - 956 Mali Otok - 146 Selnica Podravska - 301 Veliki Otok - 254 Zablatje - 231
Orehovica	21,32	2.685	125,94	Orehovica – 1.669 Podbrest – 618 Vularija – 398
Prelog	63,66	7.815	122,76	Čirkovljan – 818 Čehovec – 720 Čukovec – 332 Draškovec – 595 Oporovec – 425 Otok – 335 Prelog – 4.324 Hemuševec - 266
Sveta Marija	23,40	2.317	99,87	Sveta Marija – 1.594 Donji Mihaljevec - 723

Izvor: Izrada autora prema podacima Državnog zavoda za statistiku (popis stanovništva 2011.)

Aneks 3: Popis etno zbirke i muzeja na području LAG-a

Etnografska zbirka dr. Juraj Kolarić u Donjem Hrašćanu sastoji se od šest zgrada koje tvore jednu kompaktnu cjelinu na imanju „Bohnecov grunt“. Bogata etnografska zbirka sadrži predmete ne samo iz Međimurja i Hrvatske, nego i iz cijelog svijeta.

Etno zbirka Stari farof u Kotoribi sadrži stare etno predmete koje su za potrebe stalne izložbe u zgradi starog farofa prikupile kotoripske žene okupljene u Društvu žena Kotoriba. Riječ je o izložbi izvorne građe namještaja, posuđa, odjeće, ukrasa i opreme interijera tradicionalnih gospodarskih i kotoripskih kuća na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće.

Zavičajna zbirka Josip Hunjadi u Svetoj Mariji smještena je u prostorijama Doma kulture i sadrži oko 1300 starinskih predmeta, uglavnom odjeće, ratarskog oruđa, namještaja i sl. Za izložbu ovalikog opsega potrebno je naći adekvatan, stalan prostor.

Spomen zbirka vatrogasnog društva u Legradu sa brojnim eksponatima i dokumentima koji podsjećaju na dugogodišnji uspješan rad društva.

Virtulani muzej tradicijske glazbe Međimurja predstavlja virtualnu bazu tradicijske glazbe, bazu podataka glazbenika i diskografskih izdanja te bazu podataka obrađivača i skladatelja. Iako su neki dijelovi virtualnog muzeja još u fazi izrade, ova zbirka prvi je hrvatski portal te vrste koji na jednom mjestu objedinjava brojne entomuzikološke sadržaje. Dostupan je na internetskoj stranici <http://mtraditional.com/>.

Centar dr. Rudolf Steiner

Dr. Rudolf Steiner, svjetski poznati filozof, utemeljitelj antropozofije, waldorfske pedagogije, biološko-dinamičke poljoprivrede, euritmije, antropozofske medicine i organske arhitekture, rođen je u Donjem Kraljevcu. U mjestu se može razgledati njegova rodna kuća, a 2008. godine osnovan je i Centar dr. Rudolfa Steinera. Centar se prvenstveno bavi organizacijom stručnih seminara i predavanja iz područja biodinamičke proizvodnje hrane.

Cesta tradicije

Područjem LAG-a Mura – Drava (izuzev područja općine Legrad) prolazi Cesta tradicije koja daje zoran prikaz obrtničke baštine toga kraja. Cesta povezuje desetak radionica tradicionalnih zanata (lončara, pletača šibe, drvorezbara, vrtlara u tradicijskom vrtu, tkalja, rezbara pokladnih maski, kuhara tradicijskih jela, mlinara na riječnom mlinu, ispirača zlata), a osim razgledavanja, posjetitelji se u radionicama mogu aktivno uključiti u rad obrtnika te izraditi suvenir ili uporabni predmet vlastitim rukama. „Cesta“ i objekti označeni su smeđom turističkom signalizacijom.

Aneks 4: Popis zaštićenih kulturnih dobara u LAG-u Mura - Drava, (stanje: prosinac 2012.)

Lokacija	Zaštićeno materijalno dobro
Cirkovljan (Grad Prelog)	Crkva sv. Lovre Inventar crkve sv. Lovre Orgulje u crkvi sv. Lovre
Čukovec (Grad Prelog)	Crkva sv. Jakova
Donja Dubrava (Općina Donja Dubrava)	Orgulje iz crkve sv. Margarete Kuća "Zalan", Trg Republike 9
Donji Kraljevec (Općina Donji Kraljevec)	Crkva sv. Magdalene i pil sv. Trojstva Glavni oltar sv. Marije Magdalene iz kapele sv. Marije Magdalene u Donjem Kraljevcu Orgulje u crkvi sv. Magdalene
Donji Vidovec (Općina Donji Vidovec)	Crkva sv. Vida i župni dvor Inventar crkve sv. Vida
Draškovec (Grad Prelog)	Crkva sv. Roka Oltar sv. Roka iz crkve sv. Roka Orgulje u crkvi sv. Roka Poklonac sv. Florijana Pokretni inventar crkve sv. Roka u Draškovcu
Goričan (Općina Goričan)	Arheološko nalazište Gorica Arheološko nalazište Igla Crkva sv. Leonarda, kurija župnog dvora i pil sv. Obitelji Glavni oltar sv. Leonarda i bočni oltar Majke Božje Žalosne Orgulje u crkvi sv. Leonarda
Hodošan (Općina Donji Kraljevec)	Crkva sv. Ivana Nepomuka Građevina stare škole, Glavna ulica
Kotoriba (Općina Kotoriba)	Crkva Sedam žalosti Blažene Djevice Marije i sv. Križa Kurija starog župnog dvora, A. Stepinca 42 Inventar crkve Sedam žalosti Blažene Djevice Marije i sv. Križa Orgulje u crkvi Sedam žalosti Blažene Djevice Marije i sv. Križa
Kutnjak (Općina Legrad)	Crkva sv. Jelene
Legrad (Općina Legrad)	Crkva Presvetog Trojstva Crkva Žalosne Gospe Inventar crkve Svetog Trojstva Orgulje u crkvi Presvetog Trojstva Pil sv. Florijana
Prelog (Grad Prelog)	Crkva sv. Jakova i pil Svete obitelji Inventar crkve sv. Jakova Orgulje u crkvi sv. Jakoba
Sv. Juraj u Trnju (Općina Donji Kraljevec)	Arheološko nalazište ranosrednjovjekovnog groblja uz crkvu sv. Jurja u Trnju Crkva sv. Jurja Mučenika i građevina župnog dvora
Zablatje (Općina Legrad)	Crkva sv. Martina; Orgulje u Crkvi sv. Martina
Sveta Marija (Općina Sveta Marija)	Crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, kurija župnog dvora i pil Bogorodice Inventar iz crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije Orgulje u crkvi Uznesenja BDM

Izvor: izrada autora prema podacima Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske

Aneks 5: Pregled kulturnih i drugih manifestacija na području LAG-a Mura - Drava

Naziv manifestacije	Vrijeme održavanja	Organizator
Fašnjak u Prelogu	veljača	TZG Prelog
Fašenki u Kotoribi	veljača	Općina Kotoriba
Sajam cvijeća u Prelogu	travanj	TZG Prelog
Festival KAM Prelog	travanj	KU Seljačka sloga
Biciklijada	svibanj	TZG Prelog
Dani jaretine u Prelogu	svibanj	TZG Prelog
Dani jagoda u Prelogu	svibanj	TZG Prelog
Dani šibe i ribe	svibanj	Općina Kotoriba
Dani dr. Rudolfa Steinera	lipanj	Centar dr. R. Steinera
Lov na labuđe pero	srpanj	TZG Prelog
Prelog Etno Grad	srpanj	TZG Prelog
Otvorenje jednodnevnog malograničnog prijelaza Legrad - Ortilos	srpanj/kolovoz	Općina Legrad
Manifestacija Zrinskih	rujan	Legrad, Donja Dubrava, Ortilos
Dani luka i ekološke proizvodnje	kolovoz	Općina Donja Dubrava s različitih partnerima
Rokovo u Međimurju	kolovoz	Draškovec
Međunarodni voćarski sajam u Donjem Kraljevcu	kolovoz	Općina Donji Kraljevec
Večer uz tamburicu Prelog	rujan	KU Seljačka sloga
Priločki folklorni susređti	rujan	KU Seljačka sloga
Dani Kotoribe	rujan	Općina Kotoriba
Svjetski dan oralnog zdravlja	rujan	Lokalni doktori dentalne medicine
Svjetski dan srca	rujan	ZZJZMŽ, Savez udruga „Sport za sve“, TZG Prelog
Barokne večeri u Prelogu	listopad	TZG Prelog
Dani kruha i zahvalnosti	listopad	TZG Prelog Udruga žena Legrad
Dan Svetog Huberta	studeni	TZG Prelog

Izvor: podaci jedinica lokalne samouprave uključenih u LAG

Aneks 6: Popis zaštićenih prirodnih vrijednosti na području LAG-a Mura - Drava

Objekt / područje	Godina zaštite	Kategorija
Prostrano prirodno i dijelom kultivirano područje rijeka Mure i Drave u Međimurskoj, Varaždinskoj, Koprivničko-križevačkoj, Virovitičko-podravskoj i Osječko-baranjskoj županiji, površine 87.680,52 ha	2011. (10. veljače)	regionalni park
Krajobraz rijeke Mure	2001. (18. travnja)	značajni krajobraz
Hrast lužnjak (<i>Quercus robur</i>) u Donjem Vidovcu	1995. (31. listopada)	spomenik prirode – pojedinačno stablo
Ginko (<i>Ginko biloba</i>) u Donjoj Dubravi	1995. (31. listopada)	spomenik parkovne arhitekture – pojedinačno stablo
Posebni ornitološki rezervat „Veliki Pažut“ (Legrad)	2011. (15. studenog)	Ornitološki rezervat
Područje Biosfernog rezervata Mura-Drava-Dunav (djelomično na području Općine Legrad)		Biosferni rezervat

Izvor: Javna ustanova za zaštitu prirode Međimurske županije, Javna ustanova za zaštitu prirode Koprivnica

Aneks 7: Popis svih svojti i stanišnih tipova na području LAG-a Mura – Drava

Šifra i naziv područja	Ciljne vrste i staništa	Općina/grad
HR5000013 Šire područje Drave (8.281,99 ha u Međimurskoj županiji) - važno područje za divlje svojte i stanišne tipove	Divlje svojte:	Orehovica Prelog Sveta Marija Donji Vidovec Donja Dubrava Kotoriba
	- bolen (<i>Aspius aspius</i>)	
	- riječni rak (<i>Astacus astacus</i>)	
	- crveni mukač (<i>Bombina bombina</i>)	
	- dabar (<i>Castor fiber</i>)	
	- vijun (<i>Cobitis elongatoides</i>)	
	- barska kornjača (<i>Emys orbicularis</i>)	
	- bjeloperajna krkuša (<i>Gobio albipinnatus</i>)	
	- balonijev balavac (<i>Gymnocephalus baloni</i>)	
	- mali vretenac (<i>Zingel streber</i>)	
	- prugasti balavac (<i>Gymnocephalus schraetser</i>)	
	- gatalinka (<i>Hyla arborea</i>)	
	- vidra (<i>Lutra lutra</i>)	
	- piškur (<i>Misgurnus fossilis</i>)	
	- vretenca (<i>Odonata</i>)	
	- sabljarka (<i>Pelecus cultratus</i>)	
	- zlatni vijun (<i>Sabanejewia balcanica</i>)	
	- veliki pan. vodenjak (<i>Triturus (cristatus) dobrogicus</i>)	
	- crnka (<i>Umbra krameri</i>)	
	Stanišni tipovi:	
	- neobrasle šljunčane riječne obale (sprudovi)	
	- vlažni travnjaci	
- poplavne šume		
- prirodna eutrofna jezera s vegetacijom Hydrocharition ili Magnopotamion		
HR2000364 Mura - važno područje za divlje svojte i stanišne tipove	Divlje svojte:	Donji Kraljevec Goričan Sveta Marija Donji Vidovec Donja Dubrava Prelog Kotoriba
	- bolen (<i>Aspius aspius</i>)	
	- vijun (<i>Cobitis elongatoides</i>)	
	- kockavica (<i>Fritillaria meleagris</i>)	
	- balonijev balavac (<i>Gymnocephalus baloni</i>)	
	- vidra (<i>Lutra lutra</i>)	
	- piškur (<i>Misgurnus fossilis</i>)	
	- vretenca (<i>Odonata</i>)	
	- sabljarka (<i>Pelecus cultratus</i>)	
	- gavčica (<i>Rhodeus amarus</i>)	
	- crnka (<i>Umbra krameri</i>)	
	Stanišni tipovi:	
	- Neobrasle šljunčane riječne obale (sprudovi)	
- Priobalne poplavne šume vrba i topola		
- Prirodna eutrofna jezera s vegetacijom		

	- Hydrocharion ili Magnopotamion	
HR2000373 Kotoriba – šuma - važno područje za stanišne tipove	Stanišni tipovi:	Goričan Prelog Kotoriba
	- Priobalne poplavne šume vrba i topola - Poplavne šume hrasta lužnjaka, crne johe i poljskog jasena	
HR2000618 Muršćak – šuma - važno područje za stanišne tipove	Stanišni tipovi:	Goričan
	- Priobalne poplavne šume vrba i topola - Poplavne šume hrasta lužnjaka, crne johe i poljskog jasena	
HR2000614 Stari tok Drave II (840,94 ha u MŽ) - važno područje za divlje svojte i stanišne tipove	Divlje svojte:	Orehovica Prelog
	- riječni rak (<i>Astacus astacus</i>)	
	- dabar (<i>Castor fiber</i>)	
	- vidra (<i>Lutra lutra</i>)	
	Stanišni tipovi:	
	- Priobalne poplavne šume vrba i topola	
	- Vodena i močvarna staništa	
	- Predalpski vrbici s kebračem	
- Vrbici pepeljaste vrbe i rakite		
- Predalpski vrbici s pasjim trnom		
- Obale planinskih rijeka s <i>Myricaria germanica</i>		
HR1000014 Gornji tok Drave (od Donje Dubrave do Terezinog polja) - međunarodno važno područje za ptice	Ptice:	Sveta Marija Donji Vidovec Donja Dubrava
	- štekavac (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	
	- mala prutka (<i>Actitis hypoleucos</i>)	
	- crvenokljuna čigra (<i>Sterna hirundo</i>)	
	- mala čigra (<i>Sterna albifrons</i>)	
	- vodomar (<i>Alcedo atthis</i>)	
	- modrovoljka (<i>Luscinia svecica</i>)	
- brezov zviždak (<i>Phyloscopus trochilus</i>)		
HR1000013 Dravske akumulacije (6.766,76 ha u MŽ) - međunarodno važno područje za ptice	Ptice:	Orehovica Prelog Sveta Marija
	- mala prutka (<i>Actitis hypoleucos</i>) - brezov zviždak (<i>Phyloscopus trochilus</i>)	

Izvor: Izrada autora

Aneks 8: Podaci o vodoopskrbi i kanalizaciji na području LAG-a Mura - Drava

Općina/grad	Broj domaćinstava (Privremeni popis kućanstava 2011.)	Broj vodovodnih priključaka- domaćinstva (kom)	Postotak priključenosti	Broj vodovodnih priključaka - gospodarstvo (kom)	Dužina vodovodne mreže (m)	Potrošnja vode (m ³)	Broj kanalizacijskih priključaka (kom)	Dužina kanal. mreže (m)
Donja Dubrava	819	747	91%	45	12.900	132.182	0	0
Donji Kraljevec	1.626	1.311	81%	95	25.727	214.667	312	56.626
Donji Vidovec	539	489	91%	22	9.334	47.584	0	0
Kotoriba	1.153	1.002	87%	58	19.843	110.720	612	5.294
Legrad		700	76%	-	47.310	8.000	0	0
Goričan	1.094	903	83%	66	21.046	97.285	0	0
Prelog	2.711	1.864	69%	206	45.703	225.670	810	15.246
Orehovica	851	670	79%	28	18.457	89.717	0	0
Sveta Marija	953	812	85%	32	18.915	70.520	0	0

Izvor: Međimurske vode d.o.o., Općina Legrad

Aneks 9: Podaci o opskrbi plinom na području LAG-a

Općina / grad	Dužina plinovoda u metrima	Broj potrošača			Potrošnja u m ³ /god		
		Domaćinstva	Industrija (veliki potrošači)	Ostalo	Domaćinstva	Industrija (veliki potrošači)	Ostalo
Prelog	30.186	876		181	1.092.030	279.682	1.117.132
Cirkovljan	4.127	157		10	115.968		61.720
Čehovec	4.044	151		4	166.013		24.688
Čukovec	1.842	50		6	46.601		55.548
Draškovec	11.367	145		12	138.988		74.064
Hemuševac	1.048	55		4	50.251		24.688
Oporovec	4.337	67		3	54.873		18.516
Otok	3.091	45		9	45.611		55.548
Ukupno grad Prelog	66.042	1.546	4	229	1.710.335	279.682	1.431.904
Donja Dubrava	19.493	451	1	39	462.983	74.004	246.880
Donji Kraljevec	12.430	394	4	79	455.777	519.190	487.588
Donji Hrašćan	5.836	101		6	120.831		37.032
Donji Pustakovec	3.723	69		7	83.137		43.204
Hodošan	12.669	275		18	311.487		111.096
Palinovec	4.330	120		7	120.168		43.204
Sv. Juraj u Trnju	11.295	61		6	66.957		37.032
Ukupno općina Donji Kraljevec	50.283	1.020	4	123	1.158.357	519.190	759.156
Donji Vidovec	12.598	297		26	259.202		160.472
Goričan	21.065	601	1	26	657.687	40.928	160.472
Kotoriba	21.752	649	1	61	774.450	100.736	376.492
Legrad	30.302	357		44	398.650		263.610
Orehovica	11.962	208		21	228.269		129.612
Podbrest	5.545	135		5	153.734		30.860
Vularija	3.308	80		8	89.990		49.376
Ukupno općina Orehovica	20.815	423		34	471.993		2.098.848
Sveta Marija	15.219	392		18	288.582		111.096
Donji Mihaljevec	10.159	168		12	133.499		74.064
Ukupno općina Sveta Marija	25.378	560		40	422.081		185.160
Sveukupno:	231.426	5.547	11	578	5.917.088	1.014.540	3.530.384

Izvor: Međimurje plin d.o.o. i Općina Legrad

Aneks 10: Županijske i lokalne ceste na području LAG-a, stanje 2012. godine

Grad/općina	Dužina županijskih cesta (km)	Dužina lokalnih cesta (km)	Dužina PBS/BT (km)
Donja Dubrava	3,31	3,15	2,05
Donji Kraljevec	13,66	13,67	7,80
Donji Vidovec	2,79	1,94	3,88
Kotoriba	1,19	10,30	2,92
Legrad	17,24	7,29	5,760
Goričan	4,44	8,84	3,41
Prelog	13,93	21,94	6,37
Orehovica	8,22	13,56	3,03
Sveta Marija	0,00	10,64	0,00
UKUPNO	64,78	91,33	35,22

Izvor: Županijska Uprava za ceste MŽ, Općina Legrad

Aneks II: Pregled broja poduzeća po djelatnostima i sjedištu

Djelatnosti	Donja Dubrava	Donji Kraljevec	Donji Vidovec	Goričan	Kotoriba	Legrad	Prelog	Orehovica	Sveta Marija	Ukupno LAG
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	2	10	1	1	8	3	2	2	4	33
B Rudarstvo i vađenje	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
C Prerađivačka industrija	12	22	5	4	15	4	47	3	3	115
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	0	0	0	0	0	1	0	1	0	2
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospod. otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	0	0	0	0	0	1	1	0	0	2
F Građevinarstvo	6	7	2	6	9	2	32	2	6	72
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	10	18	3	10	6	7	53	4	3	114
H Prijevoz i skladištenje	0	6	0	7	0	0	9	2	1	25
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1	8	5	5	4	0	13	2	2	40
J Informacije i komunikacije	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	0	1	0	0	0	0	1	0	0	2
L Poslovanje nekretninama	1	0	0	0	0	0	12	1	0	14
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	0	4	0	2	3	0	18	0	2	29
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0	1	0	1	0	0	10	0	1	13
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
P Obrazovanje	1	0	0	1	0	0	1	0	0	3
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	0	3	0	0	2	0	3	0	1	9
Q Umjetnost, zabava i rekreacija	0	1	1	0	0	0	2	0	0	4
S Ostale uslužne djelatnosti	2	2	0	1	3	0	7	1	1	17
Ukupno za područje LAG-a	35	83	17	38	52	18	213	18	24	498

Izvor: Fina - Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2011. po djelatnostima

Aneks 12: Analiza poslovanja poduzetnika LAG-a u 2011. godini

Djelatnosti	Broj poduzetnika	Dobitaši	Gubitaši	Ukupan prihod	Dobit razdoblja	Gubitak razdoblja	Dobit - gubitak djelatnosti
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	33	22	11	224.384	4.878	191	4.686
B Rudarstvo i vađenje	1	0	1	0	0	142	-142
C Prerađivačka industrija	115	72	43	1.630.654	72.876	14.009	58.867
D Opskrba el. energijom, plinom, parom i klimatizacija	2	2	0	1.439	54	0	54
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospod. otpadom te sanacija okoliša	2	2	0	14.493	239	0	239
F Građevinarstvo	72	41	31	161.729	3.310	4.604	-1.298
G Trgovina na veliko i na malo; popravak mot. vozila i motocikla	112	69	43	167.370	4.557	3.975	519
H Prijevoz i skladištenje	27	19	8	116.828	5.656	540	4.672
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	40	17	23	16.930	454	1.792	-1.337
J Informacije i komunikacije	2	1	1	16	12	0	12
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osig.	2	1	1	614	16	157	-141
L Poslovanje nekretninama	14	6	8	620	196	217	-21
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	29	21	8	27.014	2.561	293	2.268
N Administrativne i pomoćne uslužne djel.	13	4	9	3.034	50	375	-325
O Javna uprava i obrana; obvezno soc. osig.	1	1	0	1.424	2	0	2
P Obrazovanje	3	2	1	2.040	41	47	-6
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i soc. skrbi	9	8	1	13.232	913	0	913
Q Umjetnost, zabava i rekreacija	4	2	2	813	4	34	-30
S Ostale uslužne djelatnosti	17	13	4	1.700	60	101	-42
Ukupno za područje LAG-a:	498	303	195	2.384.334	95.879	26.477	68.890

Izvor: Fina- Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2011. po djelatnostima

Aneks 13: Pregled broja zaposlenih i prosječnih isplaćenih neto plaće kod poduzetnika LAG-a 2011. godine

Djelatnosti	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Prosječna neto plaća (kn)
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	33	178	3.897
B Rudarstvo i vađenje	1	1	4.366
C Prerađivačka industrija	115	3.662	3.356
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	2	2	3.894
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospod. otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	2	77	3.098
F Građevinarstvo	72	446	3.075
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	112	280	3.214
H Prijevoz i skladištenje	27	282	3.378
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	40	144	2.221
J Informacije i komunikacije	2	0	0
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	2	7	2.969
L Poslovanje nekretninama	14	1	2.680
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	29	70	3.638
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	13	26	3.266
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	1	1	2.370
P Obrazovanje	3	16	3.301
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	9	85	3.716
Q Umjetnost, zabava i rekreacija	4	10	1.847
S Ostale uslužne djelatnosti	17	23	1.978
Ukupno za područje LAG-a:	498	5.311	3.126

Izvor: Fina - Osnovni financijski rezultati poslovanja poduzetnika u 2011. po djelatnostima

Aneks 14: Pregled vanjskotrgovinske razmjene po općinama za 2011. godinu – iznosi u 000 USD

Općina/grad	IZVOZ			UVOZ			INDEKS 2011/2010		SALDO VT. RAZMJENE 2011
	2009.	2010.	2011.	2009.	2010.	2011.	IZVOZ	UVOZ	
Donja Dubrava	2.202	3.709	6.464	1.954	2.920	4.234	174,28	145,00	2.230
Donja Kraljevec	41.908	37.511	43.327	13.704	13.066	16.074	115,50	123,02	27.253
Donja Vidovec	51	24	3	145	11	42	12,50	381,82	-39
Goričan	7.621	8.851	9.206	5.844	6.391	6.686	104,01	104,62	2.520
Legrad	412	242	376	4.586	2.628	2.253	155,37	85,73	-1.877
Kotoriba	10.125	16.196	21.224	9.697	9.463	14.822	131,04	156,63	6.402
Prelog	55.602	63.493	65.205	42.735	40.833	49.277	102,70	120,68	15.928
Orehovica	217	156	132	945	541	430	84,62	79,48	-298
Sveta Marija	154	136	78	1.651	1.695	1.477	57,35	87,14	-1.399
Ukupno	118.292	130.318	146.015	83.270	77.548	95.295			50.720

Izvor: Državni zavod za statistiku RH; Međimurje u brojkama 2011., Međimurje u brojkama 2010. – UDU MŽ

Aneks 15: Broj obrta i poslovanje obrta po općinama LAG-a

Grad/općina	Broj obrta 31.12.2011.	Primici 2011.	Izdaci 2011.	Dohodak/ gubitak 2011.	Broj obrta 30.09.2012.
Donja Dubrava	44	16.095.350	14.193.409	2.011.052	42
Donji Kraljevec	52	4.010.348	3.180.211	970.576	51
Donji Vidovec	10	37.081.280	33.930.843	3.810.908	11
Goričan	22	10.510.596	10.087.359	842.658	24
Kotoriba	20	11.797.666	10.788.936	1.153.311	21
Legrad	18	-	-		18
Prelog	106	55.015.086	49.960.962	5.975.571	102
Orehovica	30	26.543.350	23.576.276	3.154.881	30
Sveta Marija	32	14.083.309	12.736.315	1.559.425	30
U K U P N O	334	175.136.984	158.454.311		329

Izvor: HOK-Obrtnička komora MŽ

Aneks 16: Nezaposlene osobe prema općini stanovanja i razini obrazovanja u studenom 2012. godine

Grad/općina	UKUPNO	PREMA RAZINI OBRAZOVANJA					
		BEZ ŠKOLE I NEZAVRŠENA OŠ	OSNOVNA ŠKOLA	SREDNJA ŠKOLA DO 3 GOD. I KV/VKV	SREDNJA ŠKOLA 4 GOD. I GIMNAZIJA	VIŠA ŠKOLA I 1. STUPANJ FAKULTETA	FAKULTET, AKADEMIJA, MAGISTERIJ I DOKTORAT
Donja Dubrava	122	7	27	46	25	6	11
Donji Kraljevec	218	4	34	91	59	13	17
Donji Vidovec	99	17	18	31	24	8	1
Goričan	157	18	30	70	29	6	4
Legrad	145	21	38	55	23	3	5
Kotoriba	298	90	58	94	39	7	10
Prelog	421	20	97	157	106	18	23
Orehovica	223	95	55	46	23	0	4
Sveta Marija	127	11	26	35	31	15	9
UKUPNO	1.810	283	383	625	359	76	84

Izvor: Mjesečni bilteni HZZ - PU Čakovec/PU Koprivnica prosinac 2012.

Aneks 17: Radno aktivno stanovništvo i udio nezaposlenih po općinama LAG-a u studenom 2012. godine

Grad/općina	Broj stanovnika	Ukupno	Radno aktivno stanovništvo	Ukupan udio nezaposlenih u odnosu na broj radno aktivnog stanovništva	Udio nezaposlenih po općini u odnosu na ukupan br. Nezaposlenih u LAG-u	Udio općina u LAG-u prema broju stanovnika
		STUDENI 2012.	POPIS 2011.	2012.	2012.	2012.
Donja Dubrava	1.920	122	1.268	9,62%	6,74%	6,60%
Donji Kraljevec	4.659	218	3.115	7,00%	12,04%	16,02%
Donji Vidovec	1.399	99	907	10,92%	5,47%	4,81%
Goričan	2.823	157	1.934	8,12%	8,67%	9,71%
Legrad	2.241	145	1.389	10,44%	8,01%	7,71%
Kotoriba	3.224	298	2.081	14,32%	16,46%	11,09%
Prelog	7.815	421	5.313	7,92%	23,26%	26,87%
Orehovica	2.685	223	1.663	13,41%	12,32%	9,23%
Sveta Marija	2.317	127	1.564	8,12%	7,02%	7,97%
Ukupno	29.083	1810	19.234	8,83%	100,00%	100,00%

Izvor: podaci za popise 2011. Državni zavod za statistiku - Kontingenti stanovništva, po gradovima/općinama; Mjesečni bilteni HZZ PU Čakovec/PU Koprivnica prosinac 2012

Izračun koji u obzir uzima radno aktivno stanovništvo na području LAG-a te broj nezaposlenih na istom području pokazuje da je najveći postotak nezaposlenih osoba na području LAG-a u općinama Kotoriba i Orehovica, a istovremeno najmanji postotak nezaposlenih bilježi područje Donjeg Kraljevca i Preloga. Također, ako prema JLS-ovima promatramo relaciju broja stanovnika i broja nezaposlenih u odnosu na ukupnost LAG-a, gornja tablica pokazuje i najveći nerazmjer kod općina Donji Kraljevec u pozitivnom smislu (znatnije manji udio u nezaposlenim osobama LAG-a u odnosu na udio u stanovništvu) i Kotoriba u negativnom smislu (znatnije veći udio u nezaposlenim osobama LAG-a u odnosu na udio u stanovništvu).

Aneks 18: Pregled poslovnih zona na području LAG-a

Grad/općina	Naziv zone	Status	Površina zone u m ²	Broj gospodarskih subjekata koji posluju u zoni	Broj zaposlenih unutar zone
Donja Dubrava	Zona male privrede 1	Popunjena	20.482,95	9	53
	Zona male privrede 2	Popunjena	45.429,36		
	Gospodarska zona Sjeveroistok	Popunjena	47.547,80		
Donji Kraljevec	Industrijska zona Palinovec	Spremna za ulaganje	63.125,00	6	1000
	Industrijska zona Sjever	Spremna za ulaganje (regionalni značaj)	87.000,00		
	Stambeno-poslovna zona Mali Zdenci	Popunjena	45.000,00		
	Poduzetnička zona Hodošan	U pripremi	31.631,00		
Donji Vidovec	Poduzetnička zona Bistrička Kalanica	Spremna za ulaganje	42.680,00	3	45
	Poduzetnička zona JUG -	Popunjena	124.000,00		
Goričan	Gospodarska zona Čarda	Popunjena	13.000,00	6	700
	Gospodarska zona Istok	Spremna za ulaganje (regionalni značaj)	21.106,00		
	Sirkovišće	Spremna za ulaganje	135.000,00		
	Gospodarska zona Granični prijelaz	U pripremi (regionalni značaj)	160.000,00		
Legrad	Gospodarska zona Kutnjak	U pripremi	1.100.000,00	0	0
Kotoriba	Poduzetnička zona Istok	Popunjena	71.643,00	12	275
	Poduzetnička zona Jug	Spremna za ulaganje (regionalni značaj)	190.815,00		

Prelog	Industrijska zona Istok – prva faza	Popunjena	440.000,00	24	1900
	Gospodarska zona Draškovec - Hemuševac	Spremna za ulaganje	65.000,00		
	Gospodarska zona Prelog Sjever	Spremna za ulaganje (regionalni značaj)	242.188,00		
Orehovica	Središnja gospodarska zona Međimurje	U pripremi (strateški značaj)	2.400.000,00	0	0
Sveta Marija	Gospodarska zona Buzovica	Spremna za ulaganje	151.102,00	7	30

Izvor: REDEA – evidencija stanja u poslovnim zonama MŽ; podaci prikupljeni od JLS putem upitnika

Aneks 19: Broj kreveta na području LAG-a 2012. godine

Grad/općina	Broj kreveta
Donji Kraljevec	35
Donji Vidovec	61
Legrad	20
Prelog	93
Orehovica	14
UKUPNO	223

Izvor: Turistička zajednica Međimurske županije i Općina Legrad

Aneks 20: Ukupna raspoloživa površina zemljišta i ukupno korišteno poljoprivredno zemljište

Grad/općina	Ukupno raspoloživa površina zemljišta, ha	Ukupno korišteno poljoprivredno zemljište, ha
Donja Dubrava	770	648
Donji Kraljevec	1.663	1.432
Donji Vidovec	707	575
Goričan	870	702
Kotoriba	815	672
Legrad	2.538	2.232
Orehovica	1.814	1.673
Prelog	3.083	2.798
Sveta Marija	767	612
LAG UKUPNO	10.489	11.344

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede iz 2003.g.

Aneks 21: Površina državnog poljoprivrednog zemljišta na području LAG-a

Grad/općina	Površina državnog poljoprivrednog zemljišta u ha
Donja Dubrava	455,68
Donji Kraljevec	374,56
Donji Vidovec	178,79
Goričan	410,54
Kotoriba	801,26
Orehovica	69,22
Prelog	513,63
Sveta Marija	368,84
Legrad	558
LAG UKUPNO	3.730,52 ha

Izvor: MPRRR, Uprava za poljoprivredno zemljište, 2010. godine

Aneks 22: Broj poljoprivrednih kućanstava i broj koza na području LAG-a Mura – Drava

Grad/općina	Broj. poljoprivrednih kućanstava prema ukupnom broju koza ¹	Ukupni broj koza (Sanska i Alpina) ²
Orehovica	10	180
Prelog	47	195
Donji Kraljevec	13	0
Goričan	19	16
Kotoriba	8	254
Legrad	31	277 ¹
Donji Vidovec	11	0
Sveta Marija	13	0
Donja Dubrava	12	42
UKUPNO ZA LAG	164	964

Izvor: ¹DZS, Popis poljoprivrede iz 2003.g.; ²HPA, 17.1.2013.g.

Aneks 23: Broj uzgajivača, broj goveda, junadi i teladi na području LAG-a Mura – Drava

Grad/općina	Broj uzgajivača	Broj goveda	Broj junadi	Telad	
				muška	ženska
Orehovica	35	524	83	31	25
Prelog	86	1.100	299	60	49
Donji Kraljevec	24	625	228	19	11
Goričan	6	11	2	1	0
Kotoriba	3	5	1	0	1
Legrad		105	55	40	74
Donji Vidovec	5	57	10	1	1
Sveta Marija	12	181	8	6	19
Donja Dubrava	9	1.464	1.329	104	0
LAG UKUPNO	180	4.072	2.015	262	180

Izvor: HPA, 2013.g. i Općina Legrad

Aneks 24: Broj poljoprivrednih kućanstava prema ukupnom broju svinja i broj svinja na području LAG-a Mura – Drava

Grad/općina	Broj polj. kućanstava prema ukupnom broju svinja	
	Broj polj. kućanstava	Broj svinja
Orehovica	279	4.349
Prelog	941	9.298
Donji Kraljevec	509	5.458
Goričan	391	2.005
Kotoriba	288	914
Legrad	433	1.450
Donji Vidovec	221	868
Sveta Marija	369	1.502
Donja Dubrava	280	1.044
LAG UKUPNO	3.711	26.888

Izvor: DZS, Popis poljoprivrede iz 2003.godine

Aneks 25: Broj pripadnika nacionalnih manjina na području LAG-a Mura – Drava 2011. godine

Grad/općina	Pripadnici nacionalnih manjina	
	Broj pripadnika	Od toga Romi
Donja Dubrava	29	7
Donji Kraljevec	81	18
Donji Vidovec	42	32
Goričan	69	42
Kotoriba	359	320
Legrad	58	23
Orehovica	517	491
Prelog	124	-
Sveta Marija	27	-
LAG UKUPNO	1.306	933

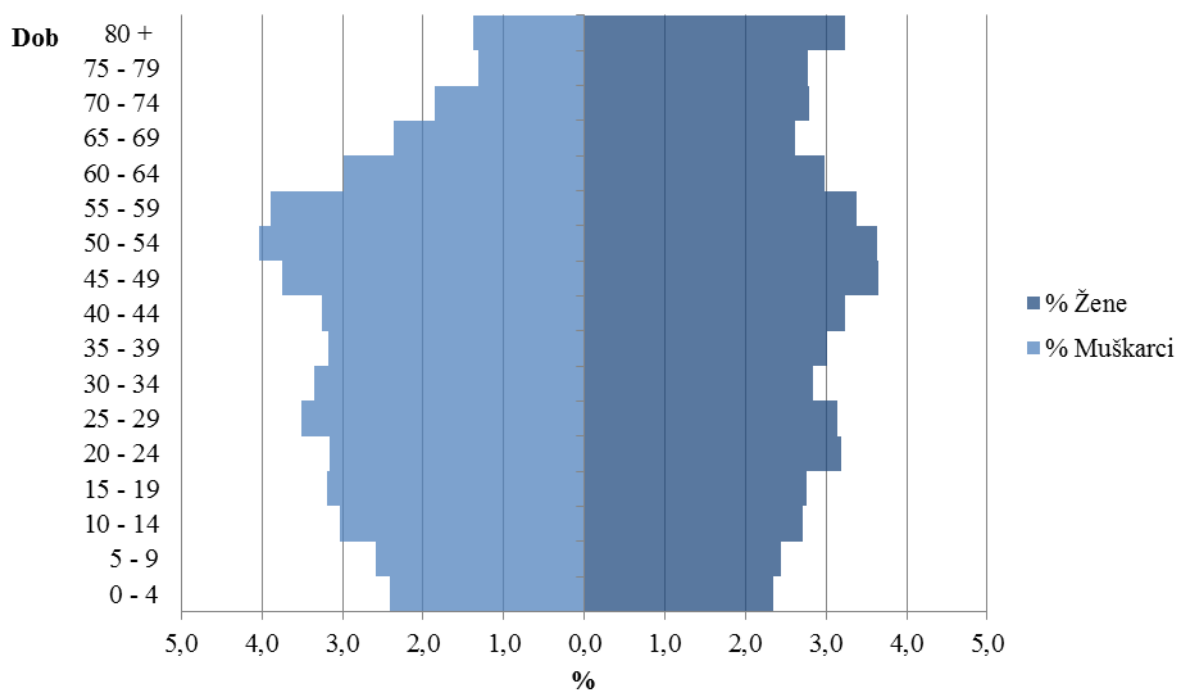
Izvor: DZS - Stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama, popis 2011.

Aneks 26: Broj osoba s invaliditetom na području LAG-a Mura – Drava

Općina/grad	Osobe s invaliditetom
Donja Dubrava	169
Donji Kraljevec	420
Donji Vidovec	145
Goričan	230
Kotoriba	240
Legrad	327
Orehovica	429
Prelog	648
Sveta Marija	166
LAG UKUPNO	2.774

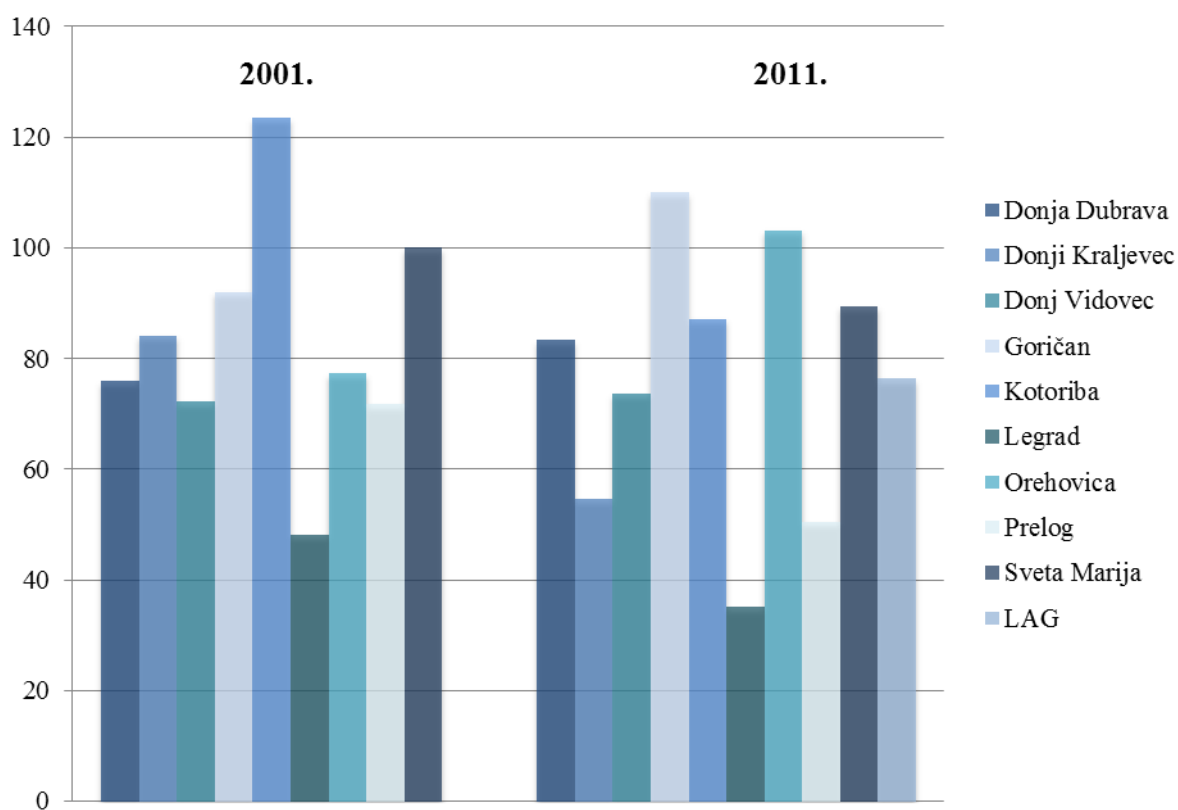
Izvor: DZS - Stanovništvo prema spolu, starosti i uzroku invalidnosti, po gradovima/općinama, popis 2001.

Aneks 27: Demografska piramida za 2011. za područje LAG-a Mura – Drava

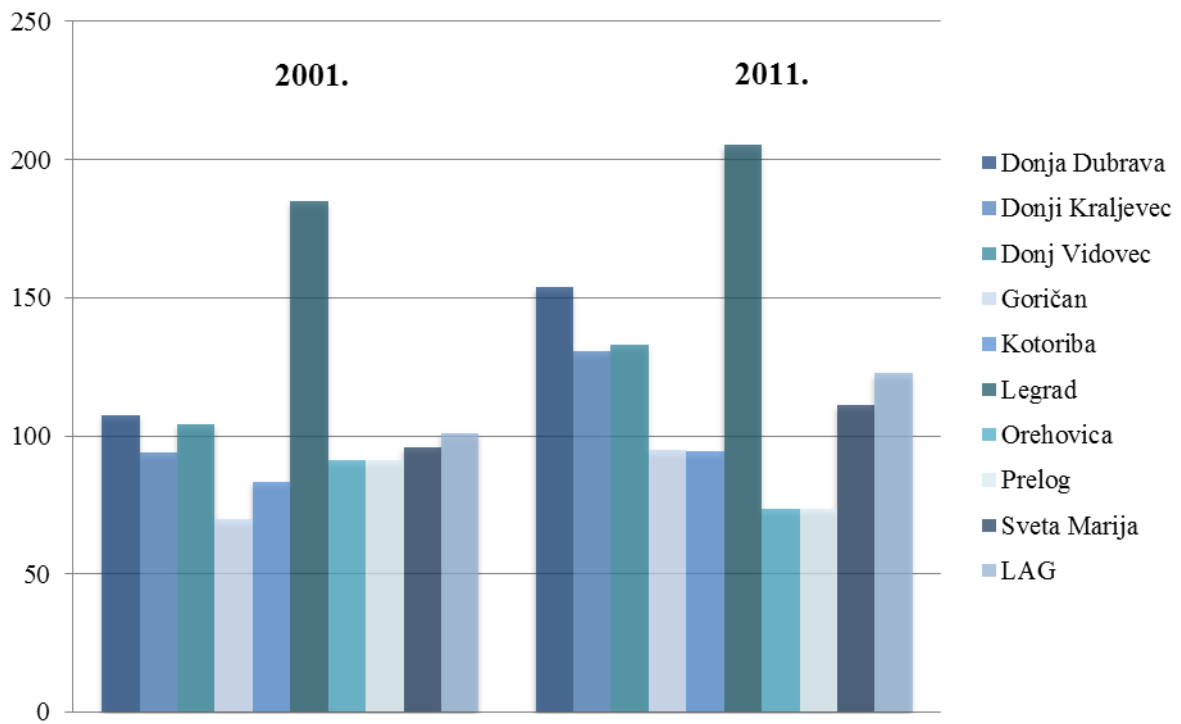
Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a, Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljima, popis 2011.

Aneks 28: Vitalni indeks na području LAG-a Mura – Drava u 2001. i 2011. godine

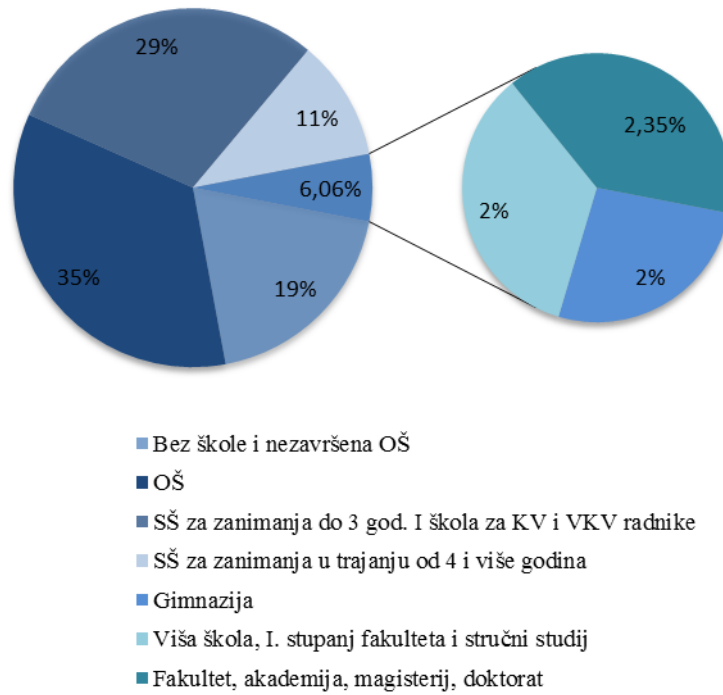
Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a; Priopćenja i statistička izvješća; Prema programu publiciranja za 2012.; Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2011.; Br.7.1.1, (19.7.2012.)

Aneks 29: Indeks starenja na področju LAG-a Mura – Drava

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a, Stanovništvo prema starosti i spolu po naseljih, popis 2011.

Aneks 30: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a Mura – Drava po stupnjevima obrazovanja

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS-a, stanovništvo staro 15 i više godina prema starosti, spolu i razini završene škole, po gradovima/općinama, popis 2001.

Aneks 31: Prikaz broja djece u osnovnim školama na području LAG-a, školska godina 2012./2013.

Škola	Broj djece (1.-4. razred)	Broj djece (5.-8. razred)	Ukupan broj djece
OŠ Donja Dubrava	67	128	195
OŠ Donja Dubrava, PŠ Donji Vidovec	62	/	62
OŠ Hodošan	57	107	164
OŠ Hodošan, PŠ Sv. Juraj u Trnju	30	/	30
OŠ Hodošan, PŠ Palinovec	25	/	25
OŠ Goričan	91	126	217
OŠ Orehovica	131	143	274
OŠ Orehovica, PŠ Podbrest	24	/	24
OŠ Prelog	223	265	488
OŠ Prelog, PŠ Cirkovljan	28	/	28
OŠ Donji Kraljevec	48	60	108
OŠ Draškovec	53	59	112
OŠ Kotoriba	150	156	306
OŠ Sveta Marija	48	98	146
OŠ Sveta Marija, PŠ Donji Mihaljevec	27	/	27
OŠ Legrad	35	66	101
OŠ Legrad, PŠ Veliki Otok	7	/	7
OŠ Legrad, PŠ Selnica Podravska	6	/	6
OŠ Legrad, PŠ Kutnjak	10 ⁸	/	10
Umjetnička škola Miroslav Magdalenić, Područni odjel u OŠ Donji Kraljevec	26	19	45
Umjetnička škola Miroslav Magdalenić, Područni odjel u OŠ Orehovica	13	8	21
UKUPNO	1.161	1.235	2.396

Izvor: podaci Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i sport Međimurske županije, podaci Općine Legrad

⁸ Svaka od tri područne škole Osnovne škole Legrad ima po jedan mješoviti razred za učenike od 1.-4. razreda.

Aneks 32: Broj učenika prema smjerovima u posljednje tri školske godine, Srednja škola Prelog

Srednja škola Prelog – smjer:	2010./2011. šk. god.	2011./2012. šk. god.	2012./2013. šk. god.
Opća gimnazija	115	108	114
Ekonomist	116	108	104
Turističko – hotelijerski komercijalist	81	87	91
Kuhar	86	92	90
Konobar	20	20	20
Pekar	14	11	14
Mesar	17	24	24
Slastičar	20	17	17
Pomoćni kuhar i slastičar	19	25	33
UKUPAN BROJ UČENIKA	488	492	507

Izvor: podaci Srednje škole Prelog

Aneks 33: SMART ciljevi LRS LAG-a Mura – Drava

Cilj	Prioriteti (P)	Mjere (M)	Rezultat	Aktivnosti	Indikator
Cilj 1: Podizanje kapaciteta gospodarstva i jačanje konkurentnog poslovnog okruženja	IP1: Stimuliranje rasta i razvoja poduzetništva	IP1-M1 Razvoj poslovne infrastrukture	Izgrađena /modernizirana gospodarska infrastruktura.	Stvaranje zajedničke baze poduzetničkih /gospodarskih zona sa kapacitetima, uvjetima i potrebama	Broj novih poduzetnika u poduzetničkim zonama. Broj izgrađenih / moderniziranih zona. Broj novozaposlenih u zonama. Kn uloženo u novu tehnologiju u zonama. Broj usluga poduzetnicima u zonama / zainteresiranim investitorima. Broj ugovora/sporazuma s drugim poduzetničkim zonama.
			Uspostavljena institucijska podrška i infrastruktura gospodarstvu. Zone spremne za ulaganje i inkubiranje.	Izgradnja, modernizacija i infrastrukturno opremanje poduzetničkih/gospodarskih zona (objekti, sustav prometa, telekomunikacija, energetike, komunalnih i proizvodnih djelatnosti i sl.)	
			Uspostavljena suradnja s drugim poduzetničkim/gospodarskim zonama.	Otvaranje poduzetničkih inkubatora za poduzetnike početnike	
		IP1-M2 Jačanje poduzetničkih potencijala i promicanje pozitivnog stava prema poduzetništvu	Potaknuto poduzetništvo i samozapošljavanje.	Organiziranje povremenih savjetodavnih usluga prema područjima interesa poduzetnika te mentorstva za poduzetnike početnike	Broj novih poduzetnika. Broj provedenih edukacija za poduzetnike. Broj i vrijednost investicija. Broj poduzetnika u zonama. Broj upita investitora. Broj sastanaka s investitorima.
			Povećana razina neformalnog i formalnog obrazovanja poduzetnika.	Promocija poduzetništva kroz prezentaciju primjera uspješnih poduzetničkih poduhvata	
			Povećan broj investitora zainteresiranih za ulaganje.	Informiranje o poticajnim mjerama za poduzetništvo, samozapošljavanje i zapošljavanje i pomoć za iskorištenje sredstava	
		IP1-M3 Razvoj poduzetništva temeljenog na primjeni novih tehnologija i razvoju novih proizvoda	Brži rast gospodarstva, konkurentnije gospodarstvo.	Umrežavanje i koordiniranje svih institucija relevantnih za podršku investitorima	BDP i financijska izvješća. Broj uvedenih novih tehnologija. Broj novih/poboljšanih proizvoda. Broj proizvoda s većom dodanom vrijednosti. Prihodi gospodarstvenika na području LAG-a.
			Uvedene nove tehnologije.	Podizanje poduzetničkih kompetencija kroz formalne i neformalne programe obrazovanja poduzetnika prema njihovim potrebama i interesima	
			Povećana ponuda proizvoda na području LAG-a.	Edukacije za privlačenje investicija i suradnja s relevantnim institucijama koje promoviraju i privlače investitore	
				Stvaranje poticajnih uvjeta za investiranje i podrška kod ishođenja potrebnih dokumenata kod ulaganja	
				Aktivno promoviranje poduzetničkih zona i njihovih kapaciteta	
				Informiranje o poticajnim mjerama i mogućnostima financiranja za ulaganje u razvoj poslovanja, primjenu novih tehnologija i pomoć za iskorištenje sredstava	
				Razvoj novih proizvoda, tehnologija i unapređenje postojećih proizvoda i usluga	
				Umrežavanja poslovnog, obrazovnog i javnog sektora u inicijativama za primjenu novih tehnologija i razvoju novih proizvoda	

				Poticanje poduzetnika za uključivanje u projekte zajednički sa znanstveno-istraživačkim institucijama	
	IP1-M4 Olakšavanje pristupa domaćem tržištu i razvijanje kapaciteta usmjerenih na internacionalizaciju poslovanja	Potaknuto osnivanje novih klastera/zadruga. Povećan interes poduzetnika za uključenje u klaster/zadrugu. Povećan izvoz, prisutnost i prepoznatljivost gospodarstvenika s područja LAG-a na tržištu.		Stvaranje baze poduzetnika i njihovih kapaciteta, proizvoda i usluga Poticanje udruživanja poduzetnika (formalno i neformalno) i zajednički izlazak na domaće i inozemno tržište Educiranje i savjetovanje o internacionalizaciji poslovanja Organiziranje i sudjelovanje na sajmovima i događanjima namijenjenim umrežavanju poduzetnika	Broj novih klastera/zadruga. Broj poduzetnika uključenih u klaster/zadrugu. Ostvareni prihodi od izvoza. Broj prezentacija na sajmovima. Broj zajedničkih nastupa na tržištu.
	IP1-M5 Uvođenje i usvajanje standarda, znakova kvalitete, normizacija i promicanje zelenog gospodarstva	Povećan interes poduzetnika za uvođenje certifikata i normi. Osigurana usklađenost s IPPC direktivom. Povećan interes za zeleno gospodarstvo.		Poticanje na uvođenje certifikata, normi i standarda te usklađivanje sa IPPC direktivom – organiziranje edukacija i informiranje o dostupnim natjecajima Razvijanje i održavanje edukativnih programa i poticaja za uvođenje tehnologije prema eko principima	Broj poduzetnika s certifikatom i uvedenim normama. Broj poduzetnika usklađenih s IPPC direktivom. Broj edukativnih programa i edukacija. Broj uvedenih zelenih tehnologija.
IP2: Razvoj konkurentne i održive poljoprivrede	IP2-M1 Poticanje tržišno orijentirane poljoprivrede i finalizacije i diversifikacije u poljoprivrednoj proizvodnji	Potaknut interes za bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom, primjenom novih tehnologija i razvojem novih proizvoda. Zaštićene i promovirane regionalne posebnosti prehrambenih proizvoda.		Informiranje o trendovima u poljoprivrednoj proizvodnji i potražnji za poljoprivrednim proizvodima Poticanje stanovništva u ruralnim područjima na bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom Poticanje razvoja kapaciteta koji će omogućiti poljoprivrednu proizvodnju s većom dodanom vrijednosti Educiranje o novim tehnologijama i metodama poljoprivredne proizvodnje, prerade i prodaje Poticanje diversifikacije u poljoprivredi i integrirane poljoprivredne proizvodnje Promocija i brandiranje poljoprivrednih proizvoda Poticanje poljoprivrednih proizvođača na umrežavanje i povezivanje te zajednički nastup na tržištu Poticanje suradnje prekograničnih regija u razvoju i zaštiti poljoprivredne proizvodnje	Broj tržišno orijentiranih poljoprivrednih proizvođača. Broj novo realiziranih poljoprivrednih proizvoda s dodanom vrijednošću. Prihodi od poljoprivrede. Broj novo osnovanih udruuga/zadruga i sl. Broj prekograničnih inicijativa.
		Potaknuto okrupnjavanje poljoprivrednih posjeda. Potaknuta legalizacija gospodarskih objekata. Potaknuto usklađivanje poljoprivrednih proizvođača s EU direktivama.		Okrupnjavanje poljoprivrednih posjeda Legalizacija poljoprivredno gospodarskih objekata Izgradnja/opremanje gospodarskih objekata u skladu s direktivama EU	Veličina poljoprivrednih posjeda. Broj legaliziranih objekata. Broj proizvođača i proizvoda usklađenih s EU direktivama. Broj izgrađenih/renoviranih i opremljenih gospodarskih objekata u skladu s EU direktivama.

			Izgrađeni/renovirani i opremljeni gospodarski objekti u skladu s EU direktivama.		
		1P2-M3 Razvoj ekološke poljoprivrede te integriranog načina poljoprivredne proizvodnje	<p>Podignuta svijest o važnosti održive poljoprivredne proizvodnje.</p> <p>Pokrenuto ekološko certificiranje poljoprivrednih gospodarstava.</p> <p>Osnovane zadruge proizvođača radi zajedničkog nastupa na tržištu.</p> <p>Šira primjena integrirane zaštite bilja.</p>	<p>Organiziranje stalne savjetodavne podrške eko proizvodnji</p> <p>Organiziranje edukacija usmjerenih na integriranu i ekološku proizvodnju</p> <p>Poticanje održive ekološke poljoprivredne proizvodnje</p> <p>Promicanje certificiranja ekoloških proizvoda</p> <p>Osnivanje zadrugnih pogona za skladištenje, preradu i plasman eko proizvoda</p>	<p>Površina (u ha) pod integriranom i ekološkom proizvodnjom.</p> <p>Broj certificiranih eko poljoprivrednih proizvođača.</p> <p>Broj eko proizvoda plasiranih na tržište.</p> <p>Broj programa edukacije za eko i integrirane poljoprivredne proizvođače.</p> <p>Broj proizvođača koji se bave integriranom poljoprivrednom proizvodnjom.</p>
1P3: Održivi razvoj ruralnog turizma temeljenog na očuvanoj prirodnoj i kulturnoj baštini	1P3-M1 Izgradnja i razvoj turističke infrastrukture	Potaknuta obnova/modernizacija turističke infrastrukture.	Potaknuta izgradnja nove turističke i potporne infrastrukture.	Identificiranje, označavanje i mapiranje turistički atraktivnih lokaliteta	<p>Količina obnovljene/modernizirane turističke infrastrukture.</p> <p>Broj izgrađene nove turističke infrastrukture.</p> <p>Broj domaćinstava koja nude turističke usluge i bave se starim zanatima.</p> <p>Broj novih proizvoda uvrštenih u turističku ponudu.</p> <p>Broj ostvarenih prekograničnih turističkih inicijativa.</p>
		Identificirani i označeni turistički atraktivni lokaliteti, kulturna baština i povijesni lokaliteti.	Ruralna domaćinstva zainteresirana za bavljenje turizmom i starim zanatima.	Izgradnja novih i rekonstrukcija/modernizacija postojećih turističkih kapaciteta	
		Ostvarena prekogranična turistička suradnja.	Izgradnja nove i obnova postojeće potporne infrastrukture		
	1P3-M2 Održivo upravljanje turističkim resursima	<p>Potaknuto stvaranje autohtonog turističkog proizvoda.</p> <p>Potaknuto stvaranje jedinstvenog turističkog proizvoda.</p> <p>Podignuta svijest o održivom iskorištavanju prirodnih resursa.</p> <p>Podignuta svijest o kulturnoj baštini i njena valorizacija kroz turizam.</p>	<p>Poticanje korištenja prirodnih resursa u funkciji turizma na principima održivosti</p> <p>Poticanje korištenja bogate kulturne i povijesne baštine u turističke svrhe i njihova zaštita i očuvanje</p> <p>Razvoj programa i zajednička ponuda kulturnih i prirodnih resursa</p>	<p>Broj inicijativa usmjerenih na povezivanje kulturne i prirodne baštine i turizma.</p> <p>Broj novih turističkih proizvoda temeljenih na posebitostima područja.</p>	
	1P3-M3 Osmišljavanje i razvoj zajedničke	Kulturni i turistički subjekti međusobno povezani u ponudi jedinstvenog turističkog proizvoda.	Stvaranje baze podataka o turističkoj ponudi i kapacitetima	<p>Broj posjetitelja.</p> <p>Prihodi od turizma.</p> <p>Broj zaposlenih u turizmu i</p>	

		turističke ponude i promocije područja	<p>Potaknuta suradnja i koordinacija na razvoju, organizaciji i promociji turističke ponude.</p> <p>Sveukupna turistička ponuda poznata široj javnosti.</p> <p>Potaknuto podizanje kvalitete ponude i usluga.</p>	<p>Organizacija i koordinacija odvijanja postojećih tradicionalnih događaja</p> <p>Osmišljavanje zajedničke turističke ponude područja</p> <p>Implementacija standarda kvalitete i poslovne izvrsnosti u turizmu</p> <p>Promicanje prekogranične turističke suradnje</p>	<p>povezanim djelatnostima.</p> <p>Broj kulturnih i turističkih subjekata povezanih u ponudi jedinstvenog turističkog proizvoda.</p> <p>Oformljen jedinstveni katalog događanja.</p> <p>Sastavljen plan zajedničke promocije.</p> <p>Stvorena jedinstvena baza turističke ponude i usluga područja.</p> <p>Broj turističkih agencija koje nude programe iz područja LAG-a.</p> <p>Broj distribuiranih promotivnih materijala (brošura, letaka i drugih).</p>
Cilj 2: Unapređenje kvalitete života	2P1: Razvoj i unapređenje infrastrukture na ruralnom području	2P1-M1 Unapređenje cestovnog i željezničkog prometa	Javni prijevoz i prometna infrastruktura poboljšana.	Organiziranje edukacija o unapređenju prometnog sustava i ponašanja u prometu	<p>Km obnovljenih prometnica.</p> <p>Km izgrađenih pješačkih i biciklističkih staza.</p> <p>Broj edukacija o unapređenju prometnog sustava i/ili ponašanja u prometu.</p> <p>Broj projekata za unapređenje prometnog sustava.</p> <p>Broj inicijativa za razvoj intermodalnog oblika prijevoza.</p>
			Ranjivi sudionici prometa su bolje zaštićeni.	Prilagođavanje prometne infrastrukture ranjivim sudionicima prometa – pješacima, biciklistima, invalidima	
			Povećana svijest ljudi o ponašanju u prometu i mogućnostima unapređenja prometnog sustava.	Izgradnja/rekonstrukcija prometnica	
				Potpota razvoju intermodalnih oblika prijevoza	
				Potpota projektima za poboljšanje javnog prijevoza	
				Priprema i provođenje projekata za unapređenje komunalne infrastrukture	
	2P1-M2 Razvoj i izgradnja komunalne infrastrukture	Izrađen plan razvoja komunalne infrastrukture.	Priprema, prijava i provođenje projekata uvođenja i poboljšanja sustava vodoopskrbe i odvodnje na području LAG-a	<p>Broj korisnika komunalne infrastrukture.</p> <p>Duljina izgrađene kanalizacijske mreže.</p> <p>Broj domaćinstava priključenih na kanalizacijsku mrežu.</p>	
		Komunalna infrastruktura unaprijeđena.	Izrada plana za razvoj društvene infrastrukture		
			Priprema dokumentacije za projekte razvoja društvene infrastrukture		
	2P1-M3 Razvoj i unapređenje društvene infrastrukture	Izgrađeni, obnovljeni i renovirani objekti društvene infrastrukture.	Obnova i izgradnja društvene infrastrukture	<p>Broj obnovljenih i/ili moderniziranih objekata javne namjene.</p> <p>Broj korisnika društvene infrastrukture.</p>	
		Poboljšana razina zadovoljstva stanovnika društvenom infrastrukturom.			
2P2: Poticanje obrazovanja svih skupina ljudi	2P2-M1 Pomoć mladima u obrazovnom usmjeravanju	<p>Povećan interes za poduzetničku djelatnost među mladima.</p> <p>Povećana razina usklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada.</p>	Poticanje mladih na upis deficitarnih obrtničkih i zanatskih zanimanja	<p>Broj mladih koji se odlučuju za nastavak školovanja na fakultetima.</p> <p>Broj mladih zaposlenih nakon školovanja.</p> <p>Broj mladih poduzetnika.</p> <p>Broj održanih savjetovanja.</p> <p>Broj projekata i sudionika mobilnosti u školama.</p> <p>Broj mladih u evidenciji HZZ-a.</p>	
			Uvođenje savjetovanja za profesionalno usmjeravanje na području LAG-a		
			Unapređenje suradnje gospodarstvenika i škola		
			Poticanje visokoškolskog obrazovanja među učenicima srednjih škola		

				Priprema i poticanje projekata mobilnosti u školama	
		2P2-M2 Potpora cjeloživotnom obrazovanju	<p>Jačanje kapaciteta stanovništva za prilagodbu tržištu rada.</p> <p>Povećano znanje stanovništva o projektima i EU fondovima.</p> <p>Veće znanje stanovnika LAG-a o dostupnim edukacijama.</p> <p>Doprinos usklađenosti ponude i potražnje na tržištu rada.</p> <p>Stjecanje i unapređenje znanja, vještina i kompetencija u užem smislu za osobne, društvene i profesionalne potrebe</p>	<p>Suradnja s HZZ-om u identificiranju potrebnih kvalifikacija na tržištu rada</p> <p>Uvođenje programa obrazovanja u skladu s potrebama tržišta rada</p> <p>Poticanje i promocija važnosti neformalnog i formalnog obrazovanja</p> <p>Osvješčivanje javnosti o potrebi cjeloživotnog obrazovanja</p> <p>Informiranje stanovništva o dostupnim edukacijama</p> <p>Priprema, prijava i provođenje projekata za promociju cjeloživotnog obrazovanja</p> <p>Organiziranje edukacija o mogućnostima financiranja, projektima i EU fondovima</p>	<p>Broj organiziranih edukacija.</p> <p>Broj osoba koje su sudjelovale u provedenim oblicima neformalnog i formalnog obrazovanja.</p> <p>Broj educiranih stanovnika LAG-a o projektima i EU fondovima.</p> <p>Broj stanovnika LAG-a koji su sudjelovali na edukacijama.</p> <p>Broj projekata za promociju cjeloživotnog obrazovanja.</p> <p>Broj poslanih vijesti za članove LAG-a.</p>
	2P3: Zaštita i promocija ljudskih prava	2P3-M1 Poboljšanje kvalitete života marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina	Ojačani kapaciteti marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina.	<p>Prilagođavanje javnih objekata potrebama osoba s invaliditetom</p> <p>Organiziranje savjetodavne službe i pomoći marginaliziranim i ranjivim društvenim skupinama</p> <p>Senzibilizacija javnosti o sposobnostima i potrebama marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina</p> <p>Uključivanje marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina na tržište rada</p>	<p>Broj savjetovanja za pomoć marginaliziranim i ranjivim društvenim skupinama.</p> <p>Broj informativnih kampanja za javnost o sposobnostima i potrebama marginaliziranih i ranjivih društvenih skupina.</p> <p>Broj zaposlenih pomoćnika za osobe s invaliditetom.</p> <p>Broj dostupnih usluga za slijepe i slabovidne u javnoj upravi.</p>
		2P3-M2 Promicanje preventivne zdravstvene zaštite	<p>Smanjenje broja bolesnih osoba na području LAG-a.</p> <p>Povećano znanje građana o mogućnostima preventivne zdravstvene zaštite.</p> <p>Poboljšanje sustava preventivne zdravstvene zaštite na području LAG-a.</p>	<p>Edukacija stanovništva o važnosti i načinima prevencije bolesti</p> <p>Priprema, prijava i provođenje projekata za unapređenje preventivne zdravstvene zaštite</p>	<p>Broj bolesnih osoba.</p> <p>Broj edukacija o preventivnoj zdravstvenoj zaštiti.</p> <p>Broj projekata za unapređenje preventivne zdravstvene zaštite.</p>
		2P3-M3 Podrška zdravom načinu života i aktivnom starenju	<p>Veća usmjerenost stanovništva prema zdravijem načinu života.</p> <p>Poboljšana kvaliteta života stanovništva treće životne dobi.</p> <p>Smanjenje broja oboljelih od kardiovaskularnih oboljenja i drugih bolesti koje su uzrokovane nezdravim načinom života.</p>	<p>Poticanje sportskih aktivnosti u lokalnoj zajednici</p> <p>Izgradnja sportsko-rekreacijske infrastrukture i uvođenje novih sportskih sadržaja i usluga za stanovnike područja LAG-a</p> <p>Edukacija o zdravom načinu života i aktivnom starenju</p> <p>Poticanje projekata za unapređenje kvalitete života stanovništva treće životne dobi</p> <p>Poticanje projekata o zdravom načinu života</p>	<p>Broj sportskih događanja i aktivnosti na području LAG-a.</p> <p>Broj edukacija o zdravom načinu života i aktivnom starenju.</p> <p>Broj projekata za unapređenje kvalitete života stanovništva treće životne dobi ili o zdravom načinu života.</p>

Cilj 3: Održivi razvoj ruralnog područja	3P1: Zaštita prirodnih vrijednosti i okoliša	3P1-M1 Razvoj sustava za praćenje stanja i zaštitu okoliša	Povećana briga za okoliš i zaštita prirodnih vrijednosti na području LAG-a.	Izrada studija kvalitete zraka, tla, voda i šuma Razvoj programa LAG-a za očuvanje kvalitete zraka, tla, voda i šuma Poticanje korištenja novih tehnologija i/ili metoda u zaštiti prirodnih vrijednosti Poticanje zaštite autohtonih biljnih i životinjskih vrsta na području LAG-a Poticanje suradnje u zaštiti okoliša	Broj izrađenih studija. Broj programa za očuvanje kvalitete zraka, tla, voda ili šuma. Broj uvedenih novih tehnologija i metoda u zaštiti prirodnih vrijednosti. Broj ostvarenih suradnji u zaštiti okoliša. Broj inicijativa za zaštitu biljnih i životinjskih vrsta.	
		3P1-M2 Unapređenje sustava za gospodarenje otpadom	Povećani kapaciteti lokalnih komunalnih poduzeća. Projekti za unapređenje sustava za gospodarenje otpadom se provode na području LAG-a.	Povezivanje komunalnih poduzeća s partnerima u zemlji i inozemstvu Edukacija o primjerima dobre prakse sustava za gospodarenje otpadom Edukacija o načinima zbrinjavanja otpada i mogućnostima reciklaže Organiziranje edukacija o zaštiti i očuvanju prirodnih resursa Priprema, prijava i provođenje projekata za unapređenje sustava gospodarenja otpadom	Broj ostvarenih suradnji komunalnih poduzeća. Broj održanih edukacija o primjerima dobre prakse sustava za gospodarenje otpadom. Broj projekata za unapređenje sustava gospodarenja otpadom. Količina prikupljenog razvrstanog otpada.	
		3P1-M3 Povećanje znanja, vještina i motiviranosti stanovnika o zaštiti i očuvanju prirodnih resursa	Povećan broj inicijativa usmjerenih na zaštitu i očuvanje prirodnih resursa. Povećan broj educiranih stanovnika o važnosti očuvanja prirodnih resursa.	Poticanje inicijativa usmjerenih na zaštitu i očuvanje prirodnih resursa Organiziranje edukacija o zaštiti i očuvanju prirodnih resursa	Broj održanih edukacija. Broj sudionika edukacija. Broj inicijativa i projekata usmjerenih na očuvanje prirodnih resursa.	
		3P2: Energetska održivost	3P2-M1 Poticanje proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije	Potaknuto uvođenje novih tehnologija i korištenje obnovljivih izvora energije. Podignuta svijest i znanje o obnovljivim izvorima energije.	Stimuliranje proizvodnje i korištenja obnovljivih izvora energije u privatnom i javnom sektoru Pomoć kod izrade i ishoda dokumentacije za izradu sustava proizvodnje električne energije korištenjem obnovljivih izvora energije Razvoj projekata za iskorištavanje obnovljivih izvora energije Promocija i edukacija o korištenju obnovljivih izvora energije	Broj uvedenih novih tehnologija u sektoru energetike. Broj sustava za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora. Količina energije proizvedene iz obnovljivih izvora.
			3P2-M2 Promoviranje energetske učinkovitosti	Povećano ulaganje u energetska učinkovitost, podignuta svijest javnosti o mjerama i načinima podizanja energetske učinkovitosti.	Poticanje ulaganja u praktična znanja o učinkovitom upravljanju i korištenju energije Poticanje na ulaganje u veću energetska učinkovitost stambenih i gospodarskih objekata Motivacija vlasnika objekata na poboljšanje toplinskih karakteristika stambenih, gospodarskih i javnih objekata Provođenje informativnih kampanja	Potrošnja energenata. Ušteda kn radi energetske efikasnosti. Broj energetska učinkovitih objekata. Broj provedenih informativnih kampanja.
		3P3: Očuvanje tradicije	3P3-M1 Obnova i zaštita kulturne	Postignuta prepoznatljivost kulturne baštine.	Zaštita i obnova građevina kulturne baštine i ruralnih sredina	Broj evidentirane, zaštićene i označene materijalne i

i kulturne baštine	baštine	<p>Zaštićena i potaknuta obnova materijalne kulturne baštine.</p> <p>Osiguranje prostornih i drugih uvjeta za bavljenje kulturom.</p> <p>Potaknuta široka suradnja na zaštiti i valorizaciji kulturne baštine.</p>	Zaštita materijalne i nematerijalne baštine	<p>nematerijalne baštine.</p> <p>Broj inicijativa za infrastrukturnu opremljenost lokaliteta.</p> <p>Broj izgrađenih/uređenih prostora za kulturne aktivnosti.</p> <p>Broj oživljenih starih zanata/obrta.</p> <p>Broj KUD-ova i članova.</p> <p>Broj održanih kulturnih manifestacija.</p> <p>Broj ostvarenih suradnji na zaštiti i valorizaciji kulturne baštine.</p>	
			Obnavljanje starih, autohtonih obrta, zanata		
			Osiguranje prostornih i drugih uvjeta za bavljenje kulturnom baštinom		
			Poticanje bolje infrastrukturne opremljenosti i označavanje lokaliteta kulturne baštine		
	3P3-M2 Održivo korištenje kulturne baštine	<p>Potaknuta revitalizacija i održivo korištenje kulturnih dobara.</p> <p>Uključivanje kulturne baštine u turističku ponudu.</p>	<p>Poticanje revitalizacije kulturnih dobara uvođenjem prihvatljivih sadržaja</p> <p>Poticanje amaterskog i izvaninstitucijskog civilnog djelovanja na području zaštite i održivo razvoja nematerijalne baštine</p> <p>Praćenje i potpora daljnjem razvoju svih oblika poduzetništva utemeljenih na kulturnoj baštini</p> <p>Obrazovanje za razvoj proizvoda i usluga utemeljenih na kulturnoj baštini</p> <p>Osiguravanje vidljivosti i prepoznatljivosti lokalne kulturne baštine na turističkom tržištu</p>	<p>Broj programa za revitalizaciju kulturnih dobara.</p> <p>Broj poduzetnika čije poslovanje je vezano uz kulturnu baštinu.</p> <p>Broj predstavljanja kulturne baštine kroz turističku ponudu.</p>	
					Poticanje suradnje u zaštiti i valorizaciji kulturne baštine
					Potpora razvoju multikulturalnih projekata i ostvarivanju kulturne suradnje
					Poticanje odgojno-obrazovnih i drugih aktivnosti stanovništva radi jačanja svijesti o potrebi očuvanja kulturne baštine i njezina gospodarskog korištenja
					Suradnja zainteresiranih institucija, gospodarstvenika i pojedinaca na očuvanju kulturne baštine
	3P3-M3 Motivacija za očuvanje kulturne baštine i razvoj programa kulturne suradnje	<p>Potaknuto uključivanje kulturne baštine u školske i izvanškolske aktivnosti.</p> <p>Potaknut razvoj multikulturnih programa i kulturne suradnje.</p> <p>Unaprijeđeno očuvanje i promocija kulturne baštine.</p>	<p>Financijska i stručna potpora manifestacijama i projektima koji promiču kulturne vrijednosti i tradiciju</p> <p>Poticanje inovativnih, kreativnih i konkurentnih proizvoda utemeljenih na kulturnoj baštini</p>	<p>Broj programa za promicanje i očuvanje kulturne baštine.</p> <p>Broj školskih aktivnosti koje uključuju očuvanje kulturne baštine.</p> <p>Broj multikulturalnih programa i ostvarenih suradnji.</p> <p>Broj novih udruga i/ili inicijativa za očuvanje kulturne baštine.</p> <p>Broj donacija i sponzorstva projektima očuvanja kulturne baštine.</p>	
					Poticanje inovativnih, kreativnih i konkurentnih proizvoda utemeljenih na kulturnoj baštini
					Poticanje inovativnih, kreativnih i konkurentnih proizvoda utemeljenih na kulturnoj baštini

Aneks 34: Popis indikativnih projekata koji se planiraju prijaviti za dobivanje potpore iz IPARD programa u razdoblju od 2013.-2014. godine

Projekt	Prijavitelj	Mjera	Ukupni iznos u kunama	Javna potpora
Drvene mobilne kuće	Stolarija-pilana Zadavec d.o.o.	302	1.895.000 KN	568.500 KN
Spavanje na sijenu	OPG Zadavec	302	200.000 KN	100.000 KN
Mljekomat – izravna prodaja kozjeg mlijeka	OPG Zadavec	302	200.000 KN	100.000 KN
Promicanje proizvoda napravljenih po tradicionalnoj recepturi	OPG Fuček Bermanec	302	900.000 KN	450.000 KN

Izvor: podaci prikupljeni na održanim radionicama sa predstavnicima gospodarskog, javnog i civilnog sektora

Aneks 35: Baza prikupljenih projekatnih prijedloga/ideja prilikom izrade LRS

Broj projekta	Naziv projekta	Vrijednost	Sektor projekta	Predlagatelj
1	Uređenje smještajnih kapaciteta u Lovačkom domu za potrebe lovnog turizma	200.000 KN	Razvoj civilnog društva	Lovačko društvo PATKA Donji Vidovec-Sveta Marija
2	Dom kulture Donji Kraljevec	1.000.000 KN	Razvoj civilnog društva	Općina Donji Kraljevec
3	Dom kulture Hodošan	4.000.000 KN	Razvoj civilnog društva	Općina Donji Kraljevec
4	Dom kulture Palinovec	1.000.000 KN	Razvoj civilnog društva	Općina Donji Kraljevec
5	Dom kulture Sveti Juraj u Trnju	1.000.000 KN	Razvoj civilnog društva	Općina Donji Kraljevec
6	Domovi kulture: Hodošan, Donji Kraljevec, Palinovec i Sveti Juraj u Trnju	4.000.000 KN	Razvoj civilnog društva	Općina Donji Kraljevec
7	Nabavka vatrogasne opreme/navalnog vozila	500.000 KN	Razvoj civilnog društva	Dobrovoljno vatrogasno društvo Sveta Marija
8	Adaptacija prostora udruge i informatička edukacija članica Udruge	50.000 KN	Civilno društvo	Udruga žena "Brest" Podbrest
9	Uređenje prostora stare škole	5.000.000 KN	Civilno društvo	Općina Donja Dubrava
10	Podupiranje rada udruge	400.000 KN	Civilno društvo	Općina Donja Dubrava
11	Kestenijada u dječjem vrtiću „Dabrić“ Legrad	1.500 KN	Civilno društvo	Općina Legrad
12	Obnova starih građevina	6.000.000 kn	Civilni sektor	Općina Donja Dubrava

13	Asfaltiranje nasipa od Preloga do Svete Marije	-	Turizam	Milanka Krhač
14	Izgradnja dječjeg igrališta	30.000 KN/4.000 KN	Turizam	DG Sport d.o.o.
15	Izgradnja/ugradnja vanjskog bazena	50.000 KN	Turizam	DG Sport d.o.o.
16	Uređenje TRC Šoderice	3.750.000 KN	Turizam	Općina Legrad
17	Izgradnja biciklističke staze 'Nikola Zrinski'	4.325.437 KN	Turizam	Općina Legrad
18	Turizam na Dravi	7.500.000 KN	Turizam	Općina Legrad
19	Jednodnevni malogranični prijelaz sa Republikom Mađarskom	12.000 KN	Turizam	Općina Legrad
20	Otvaranje suvenirnice	-	Turizam	Učenička zadruga Zvirnjak Osnovne škole Prelog
21	Most i mlinsko kolo u drenažnom jarku	-	Turizam	Općina Sveta Marija
22	Marina Prelog	150.000.000 KN	Turizam	Grad Prelog
23	Izgradnja prostora za kampiranje	1.000.000 KN	Turizam	Općina Donja Dubrava
24	Izgradnja biciklističke staze koja bi povezivala Donju Dubravu, Donji Vidovec i Legrad	327.000 EUR	Turizam	Općina Donja Dubrava
25	Prikazivanje starih običaja i života u Donjoj Dubravi	1.500.000 KN	Turizam	Općina Donja Dubrava
26	Izgradnja spomen obilježja i povijesnog muzeja	400.000 KN	Turizam	Općina Donja Dubrava

27	Populariziranje akumulacijskog jezera kao sportsko i rekreativno iskoristive površine	>100.000 KN	Turizam i sport	DG Sport d.o.o.
28	Gradnja nogometnog igrališta	50.000 KN	Turizam i sport	DG Sport d.o.o.
29	Spust dravskim čunima starim tokom rijeke Drave	-	Turizam i sport	Općina Sveta Marija
30	Šetnica za pješake uz zaštićeno područje Drave	-	Turizam i sport	Općina Sveta Marija
31	Sportski centar uz ribički dom i kampiralište	-	Turizam i sport	Športsko ribolovno društvo KLEN
32	Dogradnja dječjeg vrtića	1.500.000 KN	Obrazovanje	Općina Legrad
33	Informatičko obrazovanje starijih osoba	10.000 KN	Obrazovanje	OŠ Donji Kraljevec
34	Uređenje školske sportske dvorane	1.000.000 KN	Obrazovanje	OŠ Donji Kraljevec
35	Izrada ukrasnih i uporabnih predmeta	-	Obrazovanje	Učenička zadruga Zvirnjak Osnovne škole Prelog
36	Izgradnja novog dječjeg vrtića u Prelogu	-	Obrazovanje	Grad Prelog
37	Uređenje vanjskog sportskog igrališta škole	-	Obrazovanje, sport	OŠ Donji Kraljevec
38	Međimurski tradicijski vrčak	33.000 KN	Obrazovanje, okoliš	OŠ Donji Kraljevec
39	Kvalitetnije upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Donjeg Međimurja	4.125.000 KN	Obrazovanje, okoliš	JUza upravljanje zaštićenim prir. vrijed. na području MŽ
40	Revitalizacija kućne radinosti tradicijskim načinom proizvodnje uporabnih predmeta od komušine	40.000 KN	Kultura, edukacija	OPG Bogojević Nada

41	Snimanje dokumentarnog igranog filma	-	Kultura	Književni krug Prelog
42	Festival kulture	-	Kultura	Književni krug Prelog
43	Obnova crkve 'Presvetog trojstva' u Legradu	7.500.000 KN	Kultura	Općina Legrad
44	Obnova kapelica	1.000.000 KN	Kultura	Općina Legrad
45	Nabava opreme i pokretanje manifestacije 'Legrad u srcu'	-	Kultura	KUD 'Zrin' Legrad
46	Knjiga 'Međimurski narodni običaji'	15.000 EUR	Kultura	Ljudevit Sabolić
47	Dani kruha i zahvalnosti na plodovima zemlje	15.000 KN	Kultura	Općina Legrad
48	Susreti Osnovne škole Legrad i osnovne škole „Nikola Zrinski“ iz Zakanya	20.000 KN	Kultura	Općina Legrad
49	Očuvanje lokalne kulturne baštine	75.000 KN	Kultura	Kulturno-umjetničko društvo „Fijolica“ Orehovica
50	Povezivanje KUD-ova s područja LAG-a Mura-Drava kroz očuvanje tradicije i kulturne baštine	35.000 KN	Kultura	KU „Seljačka sloga“ Prelog
51	Izgradnja kulturno-informacijskog centra, sportskog igrališta i objekata za konjički klub	-	Kultura i sport	Udruga Europski Romi Međimurske županije
52	Izgradnja i opremanje dječjih igrališta	400.000 KN	Sport	Općina Legrad
53	Igre bez granica na rijeci Dravi	7.500 KN	Sport	Općina Legrad
54	Promoviranje ribičkog sporta i jela od riba	11.250 KN	Sport	Općina Legrad

55	Drvene mobilne kuće	250.000 EUR	Gospodarstvo	Stolarija-pilana Zadravec d.o.o.
56	Izgradnja gospodarske zone Kutnjak	625.210.000 KN	Gospodarstvo	Općina Legrad
57	Gospodarska zona 'Mali Pažut'	5.000.000 KN	Gospodarstvo	Općina Legrad
58	Promicanje proizvoda napravljenih po tradicionalnoj recepturi	900.000 KN	Gospodarstvo	OPG Fuček Bermanec
59	Izrada aluminijske stolarije; talionica aluminija	150.000 EUR	Gospodarstvo	Alu - Čituš
60	Izmjena prostornog plana i proširenje gospodarske zone	600.000 KN	Gospodarstvo	Općina Donja Dubrava
61	Gospodarska zona 'Ušće Mure i Drave'	3.000.000 KN	Gospodarstvo i turizam	Općina Legrad
62	Gospodarska zona 'Šoderica II'	5.000.000 KN	Gospodarstvo i turizam	Općina Legrad
63	Uređenje i opremanje potkrovlja vatrogasnog doma	200.000 KN	Infrastruktura	DVD Donji Mihaljevec
64	Izgradnja sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području Općine Legrad	20.000.000 KN	Infrastruktura	Općina Legrad
65	Modernizacija nerazvrstanih cesta na području Općine Legrad	10.000.000 KN	Infrastruktura	Općina Legrad
66	Obnova domova kulture u naseljima općine	1.000.000 KN	Infrastruktura	Općina Legrad
67	Obnova javnih zgrada Pre-koma, gruntovnice i katastra u Prelogu	-	Infrastruktura	Grad Prelog
68	Izgradnja pročišćivača otpadnih voda	60.000.000 KN	Infrastruktura	Općina Donja Dubrava

69	Izgradnja kanalizacije	24.800.000 KN	Infrastruktura	Općina Donja Dubrava
70	Izgradnja sjeverne obilaznice Grada Preloga	-	Infrastruktura	Grad Prelog
71	Obnova zgrade starog vatrogasnog doma u Oporovcu	1.050.000 KN	Infrastruktura, turizam	Grad Prelog
72	Projekt sustava navodnjavanja Prelog - Donji Kraljevec	-	Infrastruktura, poljoprivreda	Grad Prelog
73	Izgradnja uređaja za pročišćavanje otpadnih voda	-	Infrastruktura, zaštita okoliša	Grad Prelog
74	Izgradnja sustava odvodnje za JI dio Preloga i naselja: Otok, Čehovec, Cirkovljan, Draškovec, Hemuševac, Oporoved i Čukovec	-	Infrastruktura, zaštita okoliša	Grad Prelog
75	Napučivanje lovišta donjeg dijela Međimurja pernatom i dlakavom divljači	Godišnje 20.000 KN	Poljoprivreda	Lovačko društvo PATKA Donji Vidovec-Sveta Marija
76	Otkup neobrađenog poljoprivrednog zemljišta za jednogodišnje i višegodišnje remize	30.000 KN	Poljoprivreda	Lovačko društvo PATKA Donji Vidovec-Sveta Marija
77	Dogradnja i renoviranje postojeće farme za uzgoj svinja i kupnja junica	500.000 KN	Poljoprivreda	Poljoprivredno gospodarstvo Cenko Miroslav
78	Iskoristivost termalnih voda za uzgoj poljoprivrednih kultura u plastenicima	400.000 KN	Poljoprivreda	Općina Donja Dubrava
79	Spavanje na sijenu	200.000 KN	Poljoprivreda, turizam	OPG Zadravec
80	Mljekomat – izravna prodaja kozjeg mlijeka	200.000 KN	Poljoprivreda	OPG Zadravec
81	Kamp kod ribičkog doma	-	Poljoprivreda, turizam	Športsko ribolovno društvo KLEN
82	Izrada prihvatilišta za pernatu divljač i ograđivanje	-	Poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo	Lovačko društvo PATKA Donji Vidovec-Sveta Marija

83	Pošumljavanje šumskim sadnicama koje daju plodove za prehranu divljači	-	Poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo	Lovačko društvo PATKA Donji Vidovec-Sveta Marija
84	Sanacija divljeg odlagališta otpada u šumi Žirovnjak	-	Okoliš	Lovačko društvo PATKA Donji Vidovec-Sveta Marija
85	Sanacija divljeg odlagališta otpada i uređenje rekreacijskog parka	120.000 KN	Okoliš	Zaštitarsko-ekološka udruga „Prode“ Hodošan
86	Kupnja zemljišta i izgradnja dječjeg igrališta sa stazom za vježbu vatrogasnih ekipa	80.000 KN	Okoliš	DVD Veliki otok
87	Sanacija divljih deponija na području Općine	3.000.000 KN	Okoliš	Općina Legrad
88	Uvođenje solarne energije (edukacija na tu temu), turističko-povijesna staza, zamjena plastičnih vrećica za platnene	-	Edukacija, turizam, okoliš	Ekološka udruga Legrad
89	Kvalitetnije upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području LAG-a Mura-Drava	550.000 EUR	Zaštita prirode	JUza upravljanje zaštićenim prirodnim vrijed. na području MŽ
90	Uređenje starog toka Drave	700.000 KN	Ekologija	Općina Donja Dubrava
91	Uređenje društvenog doma u Vulariji	1.700.000 KN	Civilno društvo	Općina Orehovica
92	Uspostava županijske gospodarske zone	1.700.000 KN	Gospodarstvo	Općina Orehovica
93	Izgradnja sustava kanalizacije i pročistača	120.000.000 KN	Infrastruktura, okoliš	Općina Orehovica
94	Dovršenje školskog kompleksa	10.000.000,00 KN	Školstvo, Infrastruktura	Općina Orehovica
95	Adaptacija stare školske zgrade	2.600.000,00 KN	Školstvo, infrastruktura	Općina Orehovica

Izvor: podaci prikupljeni na održanim radionicama sa predstavnicima gospodarskog, javnog i civilnog sektora

Aneks 36: Izgled upitnika korištenog za prikupljanje projektnih ideja

**PRIJEDLOZI PROJEKTNIH IDEJA ZA
LOKALNU RAZVOJNU STRATEGIJU LAG-a MURA-DRAVA**

PODNOŠITELJ PRIJAVE /PREDLAGATELJ PROJEKTA			
Naziv predlagatelja:	Adresa:	Kontakt (telefon, e-mail, faks):	Vrsta predlagatelja (uprava, JLS, poduzeće, udruga i dr.):
Ime i prezime kontakt osobe, funkcija:			
O PROJEKTU			
Sektor projekta (gospodarstvo, poljoprivreda, turizam, obrazovanje, infrastruktura, okoliš, kultura, sport, civilno društvo i dr.):			
Ciljevi projekta:			
Aktivnosti projekta:			
Geografsko područje na kojem se izvodi projekt		Lokacija:	
U kojoj je fazi predloženi projekt:		☐ u tijeku ☐ pripremljen za provedbu, ali nije počeo ☐ u tijeku je priprema ☐ prijedlog, faza idejnog rješenja	
Procjena ukupnog trajanja projekta		Broj mjeseci:	
Procjena proračuna projekta		U kunama/eurima:	
Partneri i/ili suradnici na projektu:			
Koliko od ukupnog proračuna projekta možete osigurati vi samostalno i/ili sa partnerima?			
Može li se projekt prijaviti za jednu od navedenih IPARD mjera?		☐ 101 ☐ 301 ☐ ne znam ☐ 103 ☐ 302 ☐ ne	

Zahvaljujemo na ispunjavanju upitnika!

Aneks 37: Kriteriji koji će se koristiti prilikom prve faze evaluacije projektnih ideja

Kriterij	Ispunjavanje kriterija
Projekt se odvija na području LAG-a DA / NE	Ako DA ide u II fazu evaluacije
Aktivnosti projekta pridonose ostvarenju: a) _____ cilja LRS-a b) i sljedećih mjera LRS: _____ DA / NE	Ako DA ide u II fazu evaluacije
Usklađenost s LRS LAG-a Mura - Drava DA / NE	Ako DA ide u II fazu evaluacije

Izvor: Izrada autora

Aneks 38: Kriteriji koji će se koristiti prilikom druge faze evaluacije projektnih ideja

Kriterij	Mogući broj bodova	Postignuti broj bodova
Korisnost projekta za zajednicu? - pozitivno za cijeli LAG-a - pozitivno za dio LAG-a - nema korisnog utjecaja	10 5 0	/10
Projektom se povećava zapošljavanje? - otvara se više od 5 radnih mjesta - otvara se 1-5 radnih mjesta - ne otvaraju se nova radna mjesta	10 5 0	/10
Proračun i odnos troškova i rezultata - prihvatljivost troškova u odnosu na izravne rezultate - troškovi nisu prihvatljivi u odnosu na izravne rezultate	10 0	/10
Održivost projekta - postoje financijski preduvjeti za održivost - institucionalna održivost - mogući transfer rezultata	5 5 5	/15
Osigurani kapaciteti za vođenje i provedbu - osigurani kadrovski kapaciteti za vođenje i provedbu - iskustvo u vođenju projekata -iskusni partneri	5 5 5	/15
Socijalna uključenost - promovira socijalnu uključenost i ravnopravnost - ne uzima u obzir	10 0	/10
Financijska sredstva - osigurano 50% potrebnih sredstava - osigurano od 15-50% potrebnih sredstava - osigurano manje od 15% potrebnih sredstava	10 5 0	/10
Metodologija i izvedivost projekta - metodologija i prikladnost projekta - projekt je izvodiv u planiranom vremenskom periodu - povezanost s drugim razvojnim inicijativama	5 5 5	/15
Indeks razvijenosti prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 89/2010) - II skupina - III skupina	5 3	/5
Pripremljenost projektne dokumentacije - Potpuno pripremljena - Projektna dokumentacija se priprema - Na razini projektne ideje	10 5 0	/10
Učinak projekta na okoliš - pridonosi održivom upravljanju i očuvanju okoliša - projekt nema utjecaj na okoliš	10 5	/10
UKUPNO		/110

Izvor: Izrada autora

Aneks 39: Iskustvo općina na području LAG-a u implementaciji projekata

Općina	Naziv projekta	EU sredstva	Nacionalna sredstva
Donja Dubrava	IPA prekogranična suradnja Mađarska-Hrvatska: Školovanje projektnih menadžera	x	
	Zeleni dječji vrtić	x	
	Preko staza prošlosti na zajednički put	x	
	Projekt kanalizacija	x	
Donji Kraljevec			
Donji Vidovec	IPA prekogranična suradnja Mađarska Hrvatska	x	
	Modernizacija cestovne infrastrukture		x
	Obnova doma kulture		x
Kotoriba	Projekt izgradnje kanalizacije i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda	x	
	Projekt u okviru EIB II: sanacija nerazvrstanih cesta (sufinanciran od strane Ministarstva regionalnog razvoja)	x	x
Legrad	Projekt u okviru EIB II: Izgradnja dječjeg vrtića u Legradu (sufinanciran od strane Ministarstva regionalnog razvoja)	x	x
	Opremanje dječjeg vrtića (sufinanciran od strane Ministarstva regionalnog razvoja)	x	x
	Uređenje objekata u vlasništvu Općine Legrad (Sufinanciran od strane Ministarstva regionalnog razvoja)	x	x
	Izgradnja vodovodne mreže za TRC Šoderica (sufinanciran od strane Ministarstva regionalnog razvoja iz sredstava EIB II)	x	x
Orehovica	Uspostava prekogranične romske kulturno-turističke transverzale „DROM“ te razvoj romskog kulturno-turističkog proizvoda	x	
	IPA 2008, faza II, potpora Romima	x	
	EIB II – izgradnja nove zgrade OŠ Orehovica	x	
	EIB II – izgradnja pristupne ceste novoj OŠ Orehovica i izgradnja ulice Zrinskih u Vulariji	x	
	Sanacija deponija Jacine i Prošišće (sufinancirano od strane Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost)		x
	Izgradnja Doma kulture i vatrogasnog spremišta u Podbrestu		x
	Izgradnja sportsko-vatrogasnog objekta u Orehovici		x
Rekonstrukcija i izgradnja prometnica		x	
Prelog	IPA IV Operativni program za razvoj ljudskih resursa OP HRD 2007-2009, Faza 3- Partnerstvo na djelu	x	
	IPA IV Operativni program za razvoj ljudskih resursa OP HRD 2007-2009 – Mladi na tržištu rada	x	
	IPA III Prekogranični program Mađarska-Hrvatska 2007-2013 (u suradnji s Gradom Letenye): „Sajam uz most na Muri“	x	
	IPA III Prekogranični program Mađarska-Hrvatska 2007-2013 (u suradnji s Gradom Letenye): Razvoj sustava za pročišćavanje otpadnih voda u Gradu Letenye i sustava kanalizacije u JZ dijelu Grada Preloga)	x	
	Izgradnja infrastrukture u Gospodarskoj zoni Sjever Prelog		x
	Izgradnja dizala Glavna 33		x
	Radovi na Glavnoj 35		x
	Sanacija odlagališta otpada Gorice		x
	Rekonstrukcija zgrade Glavna 33		x

Sveta Marija	Izgradnja vrtića u Svetoj Mariji		x
	Obnova domova kulture u Svetoj Mariji i Donjem Mihaljvcu		x
	Sanacija ceste od Donjeg Mihaljevca do željezničke postaje		x
	Izgradnja ljetne pozornice i uređenje parka		x
	Uređenje gospodarske zone Buzovica		x
	Izgradnja sportske dvorane		x
Goričan	IPA Prekogranična suradnja Mađarska-Hrvatska	x	
	Rekonstrukcija društvenog doma i objekata sportske namjene		x

Izvor: Izrada autora